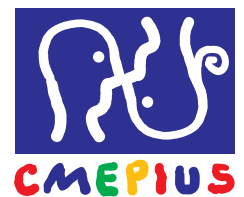

**Študija učinkov programa
Vseživljenjsko učenje
na osnovnošolsko in
srednješolsko izobraževanje
z vidika nacionalnih priorit**

CMEPIUS (Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja) je ustanovila Vlada Republike Slovenije. CMEPIUS skrbi za mednarodno umeščenost slovenskih organizacij in njihovo vključevanje v širše evropsko družbeno okolje ter pridobivanje neformalnega in formalnega znanja in izkušenj znotraj evropskega izobraževalnega prostora. S prepletanjem nacionalnih in evropskih sredstev, izkušenj in znanja Center soustvarja na znanju temelječo družbo in tako prispeva k tehnološki, znanstveni in ekonomski prenovi Slovenije ter vključevanju Slovenije v evropski izobraževalni prostor.

Njegovo glavno poslanstvo je zagotavljanje mobilnosti mladine in zaposlenih v vzgoji in izobraževanju, izvajanje nalog, potrebnih za izvajanje programov Evropskih skupnosti za izobraževanje in usposabljanje, ter zagotavljanje študijske mobilnosti.

Na CMEPIUS-u delujejo:

- nacionalna agencija programa Vseživljenjsko učenje 2007–2013) oziroma Erasmus+ (razen za področje mladine),
- nacionalna struktura eTwinning,
- kontaktne točke za Erasmus Mundus in Tempus,
- Slovenski študentski sklad Norveškega finančnega mehanizma (NFM) in Evropskega ekonomskega prostora (EGP),
- podporna mreža EURAXESS ter podporne strukture za program CEEPUS, bilateralne študentske štipendije na področju visokega šolstva itd.

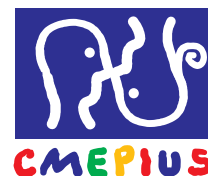
Vizija CMEPIUS-a je ustvariti pogoje za razvoj dobrih projektnih idej in ob dobri usposobljenosti za pripravo in izvedbo projektov učinkovito črpati evropska in mednarodna sredstva ter tako prispevati k doseganju skupnih ciljev Lizbonske pogodbe na področju izobraževanja in usposabljanja. S svojim znanjem in delovanjem želimo prispevati k mednarodni institucionalni krepitvi in bogatenju slovenskih organizacij.

Študija učinkov programa Vseživljenjsko učenje na osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje z vidika nacionalnih prioritet

Ljubljana, november 2013

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Študija učinkov programa Vseživljenjsko učenje na osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje z vidika nacionalnih prioritet

Izdajatelj: Center RS za mobilnost in evropske programe
izobraževanja in usposabljanja
Urednica: dr. Alenka Flander
Avtorica: dr. Sonja Sentočnik
Lektorica: Petra Tomše
Oblikovanje: Studio 22 d.o.o.
Naročnik: Center RS za mobilnost in evropske programe
izobraževanja in usposabljanja
Naklada: 500 izvodov
Tisk: Collegium Graphicum
november 2013

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

374.7(497.4)

SENTOČNIK, Sonja

Študija učinkov programa Vseživljenjsko učenje na osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje z vidika nacionalnih prioritet / [avtorica Sonja Sentočnik]. - Ljubljana : Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja, 2013

ISBN 978-961-6628-38-9

1. Gl. stv. nasl.
270240768

Ta publikacija je natisnjena s pomočjo sredstev Evropske skupnosti in Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Vsebina te publikacije ne izraža stališča Evropske skupnosti oziroma Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport RS in jih v ničemer ne zavezuje.

KAZALO

	Povzetek	6
I.	TEORETIČNA IZHODIŠČA	8
1.	UVOD	8
1.1	Nacionalne prioritete na področju razvoja šolstva v Sloveniji	8
1.2	Opredelitev zelenih sprememb	10
1.2.1	Raven šole	10
1.2.3	Raven učiteljev	11
1.2.4	Raven učencev	12
1.3	Doprinos programa VŽU k implementaciji nacionalnih prioritiet	13
1.4	Vključenost osnovnih in srednjih šol v program Vseživljenjsko učenje	15
II.	EMPIRIČNI DEL	19
1.	NAMEN IN CILJI ŠTUDIJE	19
2.	IZHODIŠČA EVALVACIJE	20
2.1	Spremenljivke z indikatorji	21
3.	METODOLOGIJA	23
3.1	Viri podatkov	24
3.1.1	Kvantitativni del raziskave	24
3.1.2	Kvalitativni del raziskave	24
3.2	Ciljna populacija v raziskavi in vzorčenje	25
3.2.1	Kvantitativni del raziskave	25
3.2.2	Kvalitativni del raziskave	27
3.3	Metode obdelave podatkov	27
3.3.1	Kvantitativni del raziskave	27
3.3.2	Kvalitativni del raziskave	28
4.	GLAVNE UGOTOVITVE RAZISKAVE	29
4.1	Cilj 1: Intenziteta in trajnost vpliva ugotovljenih sprememb	29
4.1.1	Ocena vpliva na posamezne spremenljivke na delovanje šole	29
4.1.2	Ocena vpliva na delo in kompetence učiteljev	31
4.1.3.	Ocena vpliva na učence	32
4.1.4	Intenziteta in trajnost vpliva – skupne ugotovitve	34
4.2	Cilj 2: Ocena vplivov sodelovanja v dejavnostih programa VŽU s stališča učiteljev in ravnateljev in z vidika nacionalnih prioritiet	35
4.2.1	Vplivi na šole	35
4.2.2	Vplivi na učitelje	46
4.2.3	Vplivi na učence	55

KAZALO

4.3	Cilj 3: Dejavniki, ki pozitivno učinkujejo na intenziteto in trajnost vplivov sodelovanja v dejavnostih VŽU	58
5.	INTERPRETACIJA UGOTOVITEV IN ZAKLJUČKI	62
5.1	Vplivi sodelovanja v projektih na šole z vidika nacionalnih prioritet	62
5.2	Vplivi sodelovanja v projektih na učitelje z vidika nacionalnih prioritet	64
5.3	Vplivi sodelovanja v projektih na učence z vidika nacionalnih prioritet	66
PRILOGA 1: VPRAŠALNIK		74
A. SPLOŠNE INFORMACIJE		74
B. OCENJEVANJE VPLIVA PROJEKTOV NA VAŠO ŠOLO		75
PRILOGA 2: ANALIZA PODATKOV IZ ANKETNEGA VPRAŠALNIKA		81
1.	PODATKI O ŠOLAH	81
2.	OCENA UČITELJEV O VPLIVU PROJEKTOV	82
2.1	Vpliv na šolo	82
2.2	Vpliv na učitelje	83
2.3	Vpliv na učence	84
3.	OCENA RAVNATELJEV O VPLIVU PROJEKTOV	85
3.1	Vpliv na šolo	85
3.2	Vpliv na učitelje	86
4.	RAZLIKE MED RAVNATELJI IN UČITELJI V OCENI VPLIVA PROJEKTOV	87
4.1	Vpliv na šolo	87
4.2	Vpliv na učitelje	89
5.	RAZLIKE V OCENI VPLIVA PROJEKTOV GLEDE NA VRSTO ŠOLE	91
5.1	Vpliv na šolo	91
5.2	Vpliv na učitelje	94
5.3	Vpliv na učence	98
6.	RAZLIKE V OCENI VPLIVA PROJEKTOV GLEDE NA OKOLJE ŠOLE	99
6.1	Vpliv na šolo	99
6.2	Vpliv na učitelje	102
6.3	Vpliv na učence	106
7.	NOVE SPREMENLJIVKE	107
7.1	Učitelji	107
7.2	Ravnatelji	111
7.3	Vpliv projektov	113

Povzetek

V študiji smo ugotavljali vplive sodelovanja v dejavnostih programa Vseživljenjsko učenje (VŽU) z vidika nacionalnih prioritet v zvezi z razvojem šolstva na treh ravneh: na ravni šole, učiteljev in učencev. Zanimalo nas je, v kolikšni meri program VŽU doprinaša k uvajanju sprememb v delovanju šole in tudi v kompetencah ter naravnosti učiteljev in učencev, ki naj bi zaživele s prenovo šolstva, kakšna je intenziteta in trajnost ugotovljenih vplivov ter kateri dejavniki predstavljajo pozitiven doprinos.

Prenova šolstva, ki poteka v Sloveniji od leta 1996, namreč terja spremembe tako v delovanju šole kakor tudi v vzorcih poučevanja in učenja, ki so utrjeni na izkušnjah in prepričanjih, zaradi česar se le počasi uveljavlja v praksi. S prenovo naj bi šole postale bolj avtonomne, razvile naj bi se v učeče se skupnosti, zmožne odzivanja na spreminjajoči se svet in nudenja podpore učencem pri razvijanju kompetenc in naravnosti, ki jih bodo le-ti potrebovali za uspešno življenje in delo v sodobni družbi. Za razvoj teh zmožnosti se mora učiteljski zbor sistematično in kritično ukvarjati s kakovostjo svojega dela in v duhu sodelovanja ter vzajemne podpore presegati tradicionalne vzorce mišljenja, ki učiteljem branijo spreminjati ustaljeno prakso poučevanja. Za uveljavljanje sodobnih pristopov k poučevanju so potrebni odprtost za novosti in premiki v pojmovanju učiteljev, da bodo začeli svojo vlogo dojemati v smislu spodbujevalcev aktivnega učenja, namesto da se vidijo kot prenašalce gotovega znanja, s čimer učence pasivizirajo.

Pregled ciljev programa Vseživljenjsko učenje kaže, da so popolnoma kompatibilni s cilji prenove šolstva v Sloveniji in da lahko sodelovanje v dejavnostih programa pripomore k razvoju na tistih področjih, za katera so dosedanje spremljave in evalvacije pokazale, da so problematična in jih ne znamo uspešno uvajati v naš izobraževalni prostor. Med področji, ki predstavljajo oviro uveljavljanju prenove v praksi, izstopajo predvsem prevelik poudarek na pokrivanju vsebin s prevladujočim frontalnim, transmisijskim poukom in premajhen poudarek na razvoju motivacije za učenje, razvijanju ključnih vidikov učenčevega razvoja, kot so spoznavna, moralna in družbena kritičnost, ustvarjalnost, inovativnost, podjetnost, funkcionalna pismenost, osmišljanje znanja in razvijanje zmožnosti njegove uporabe v avtentičnih problemskih situacijah.

Ugotovitve pričujoče evalvacije, v kateri smo uporabili kombinirani kvantitativni in kvalitativni pristop, potrjujejo pozitivne vplive na večino spremenljivk na ravni šole, učiteljev in učencev, ki smo jih opredelili tako, da smo soočili nacionalne strateške cilje razvoja šolstva in ključne cilje programa VŽU. Med vplivi na šolo, za katere je visok odstotek vpraševancev ocenil, da imajo večji dolgoročno pozitiven vpliv, so za namen pričujoče študije pomembni predvsem tisti, ki prispevajo k izgradnji učeče se skupnosti in s tem k uspešnejšemu uvajanju prenove, in sicer vpliv na ravnateljevo podporo učiteljem, na sodelovanje med učitelji in ravnateljem, na seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom, na občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem in na kolegialnost med zaposlenimi. Pri oceni vplivov na delo in kompetence učiteljev visok odstotek vprašanih ravnateljev in učiteljev koordinatorjev ocenjuje, da ima sodelovanje v programu VŽU večji dolgoročno pozitiven vpliv tudi na spremenljivke, ki prispevajo k odpiranju učiteljev za novosti, kot so poznavanje in razumevanje sistemov izobraževanja v državah partnericah, sodelovanje in usklajevanje med učitelji in izvajanje medpredmetnih

povezav. V zvezi z vplivi na učence pa visok odstotek vpraševancev ocenjuje, da ima sodelovanje v dejavnostih programa VŽU večji dolgoročno pozitiven vpliv predvsem na nekognitivne vidike učenja, kot so samozavest pri uporabi in govorjenju tujega jezika, motiviranost, želja in zanimanje za učenje tujih jezikov in pridobivanje novega znanja, spoštovanje različnosti in ozaveščenost o različnih kulturah, kar v luči ugotovitev, da so naši učenci nemotivirani za šolsko delo, kaže na pomemben doprinos sodelovanja v programu VŽU.

Podatki, pridobljeni z intervjuji, pa kažejo, da na intenziteto in trajnost številnih pozitivnih učinkov, za katere ugotavljamo, da jih prinaša sodelovanje v dejavnostih programa VŽU, vplivajo dejavniki na ravni posamezne šole, njenega vodenja in izvajanja izobraževalnega programa. Med dejavniki, ki imajo pozitiven učinek na trajnost in intenziteto ugotovljenih vplivov, izstopajo predvsem vloga ravnatelja oz. kako ravnatelj umesti delo v projektih v življenje in delo šole, sodeluje pri delu ter gradi klimo sodelovanja, medsebojne profesionalne podpore in predanosti skupnim ciljem, pa tudi vloga koordinatorja, ki mora znati pritegniti učitelje k sodelovanju, s čimer zagotovi, da s projekti 'diha' celotna šola, namesto da se z njimi ukvarja le peščica ljudi. Intenziteta in trajnost vplivov se povečata tudi z zagotavljanjem kontinuitete sodelovanja v projektih, ki je sicer logistika prijavljanja v dejavnosti programa VŽU ne omogoča, jo je pa mogoče obdržati v primeru, da sta ravnatelj in kolektiv ozaveščena o dodani vrednosti mednarodnega sodelovanja in da šola na proaktiven in podjeten način išče različne možnosti za zagotavljanje neprekinjenega mednarodnega sodelovanja.

I. TEORETIČNA IZHODIŠČA

1. UVOD

1.1 Nacionalne prioritete na področju razvoja šolstva v Sloveniji

V evalvacijski študiji smo ugotavljali vplive sodelovanja v dejavnostih programa Vseživljenjsko učenje (VŽU) na delovanje šol, učiteljev in učencev¹, ki smo jih presojali z vidika nacionalnih priorit in zvezi z razvojem šolstva v Sloveniji. Kurikularna prenova je v slovenski izobraževalni prostor prinesla številne novosti in ustvarila potrebo po spremembah v delovanju šol, poučevanju in učenju. Osnovni namen prenove je bil izboljšati kakovost znanja učencev, s čimer smo želeli zagotoviti, da bomo kot družba sposobni uspešno delovati v sodobnem svetu, v katerem je postalo znanje ključno za blaginjo države, posameznika in posamezne družbe. Kriterij uspešnosti izobraževanja je tako postalo kakovostno učenje, ki ga šole in učitelji ne morejo zagotavljati s poukom, kakršnega smo bili vajeni pred prenovo. Na nivoju države so bili tako oblikovani strateški cilji in strategije za njihovo doseganje (*Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*, 1995, 2011; *Izhodišča kurikularne prenove*, 1996), sledila je priprava programov izobraževanja na posameznih stopnjah in učnih načrtov predmetov, zagotavljali so se ustrezni učbeniki ter drugi pogoji izobraževanja, temu pa so sledila leta usposabljanja učiteljev. Po vstopu Slovenije v Evropsko unijo sta sledili ponovna prenova učnih načrtov in usposabljanje vodstev šol in učiteljev za uvajanje sprememb, kot so medpredmetnost oziroma 'kroskurikularnost', umeščanje razvijanja ključnih kompetenc pri učencih v pouk pri vseh predmetih in *medpredmetno* (*Evropski referenčni okvir*, 2007) razvijanje kompleksnejših miselnih veščin pri učencih, preoblikovanje učnih okolij s pomočjo učne tehnologije in zagotavljanje okolja za aktivno učenje, ki sega tudi onkraj šolskih zidov, ipd. Ustrezno oblikovana je bila tudi zakonodaja (*ZOFVI*, *Uradni list RS* 16/2007), ki razen razvijanja raznolikih zmožnosti učencev, spodbujanja vseživljenjskega učenja in omogočanja razvoja ustvarjalnosti poudarja tudi potrebo po zagotavljanju enakih možnosti za vzgojo in izobraževanje otrokom, mladostnikom in odraslim s posebnimi razvojnimi potrebami in tistim iz socialno manj spodbudnih okolij.

Vendar se je izkazalo, da koraki od oblikovanja strateških ciljev in učnih načrtov do uveljavitve sodobnih metod poučevanja in aktivnih oblik učenja v praksi niso enostavni in samodejni. Uveljavitev prenove v praksi terja spremembe v delovanju šole, pa tudi v vzorcih poučevanja in učenja, utrjenih na izkušnjah in prepričanjih, ki jih je zato izjemno težko spreminjati (Marentič Požarnik, 1998). Evalvacijske študije in spremljave našega vzgojno-izobraževalnega sistema (npr. Bevc in Cankar, 2009; Cankar idr., 2013; Flere idr., 2008; Gabršček, 2004; Ivanuš Grmek in Krečič, 2005; Piciga, 1993; Razdevšek-Pučko, 2006; Rutar Ilc in Šteh Kure, 1999; Sardoč, 2002; Saunders, 1999; Slivar, 2000; Štraus, 2008) so izpostavile težave, ki kažejo, da v praksi ne uresničujemo sprememb, ki so potrebne za uspešno implementacijo prenove, zaradi česar zaostajamo za razvitimi in svetovno konkurenčnimi državami. Težave, ki so jih izpostavile omenjene študije, so:

- prenatrpanost programov in učnih načrtov;
- premajhen poudarek na razvoju motivacije za izobraževanje;

1 Izzraz 'učenci' uporabljamo tako za osnovnošolce kot za srednješolce.

- prevelika razdrobljenost znanja po šolskih predmetih;
- premalo disciplinarnega povezovanja, izhajanja iz učenčevih izkušenj in osmišljanja znanja;
- premajhna kakovost, trajnost in uporabnost pridobljenega znanja, prevelik poudarek na pokrivanju vsebin, nezmožnost transfera na avtentične življenjske situacije;
- omejena uporaba raznolikih pristopov, oblik, metod in tehnik dela in prevelika pasivizacija učencev;
- premajhen poudarek na nekaterih ključnih vidikih učenčevega razvoja in izobraževanja – razen učljivosti bi se bilo treba bolj posvečati tudi razvoju spoznavno, moralno in družbenokritičnih posameznikov;
- premajhen poudarek na razvijanju ključnih kompetenc učencev, med njimi zlasti ustvarjalnosti, inovativnosti, podjetnosti;
- premajhen poudarek na razvijanju posameznikove zmožnosti upravljanja s svojim znanjem in reflektirane uporabe znanja;
- premajhen poudarek na uveljavljanju načel trajnostnega razvoja;
- pretiran poudarek na učitelju predvsem kot prenašalcu znanja;
- oslABLJena integracijska vloga šole;
- zaostajanje za razvitimi državami v funkcionalni pismenosti učencev, razvoju kompetenc in veščin za participacijo v družbi znanja;
- prevelik delež poklicno neusposobljenega prebivalstva.

Razkorak med prizadevanji znanstvenikov, ki raziskujejo učenje, med šolsko politiko in med konkretno šolsko prakso se kaže tudi v evropskih državah. Raziskave Centra za pedagoško raziskovanje in inovacije pri OECD-ju (Dumont idr., 2013) kažejo, da je vpliv reform v glavnem omejen na površinske strukture in institucionalne parametre šol (npr. spreminjanje kurikula, zmanjševanje velikosti razredov, opremljanje šol s sodobno tehnologijo ipd.), mnogo težje pa je preoblikovati jedrne dejavnosti in dinamiko učenja v razredu. Temeljni pedagoški model večine šol ostaja še vedno takšen, da pripravlja učence na industrijska gospodarstva, namesto da jih bi opremljal z veščinami, ki so ključne za uspešno življenje v družbah znanja, kakršne nastajajo v 21. stoletju (prav tam, 2013). Za to obstaja vrsta razlogov, med njimi predvsem dejstvo, da znanstvenih spoznanj ni mogoče prenašati neposredno v pedagoško prakso; prvič zato, ker je pedagoška praksa nepredvidljiva oz. nastaja v procesu interakcij med učitelji in učenci in je torej ni mogoče predpisovati, drugič pa zato, ker sta poučevanje in učenje determinirana z okoljem, organizacijo in s splošnimi prepričanji (Hargreaves, 2003; Schollaert, 2006). Slednji predstavljajo ključne razloge, zakaj tudi v primeru, ko učitelji sprejmejo novosti, njihova praksa ostaja nespremenjena, saj novosti umeščajo v obstoječe okvire svojega delovanja in v svoje obstoječe miselne modele, zaradi česar jih implementirajo kot popestritve in ne kot radikalne spremembe, ki zahtevajo spremembo obstoječih paradigem (Marentič Požarnik, 2005; Sentočnik, 2013). Razumevanje procesov učenja samo po sebi torej ne zadostuje za oblikovanje učinkovitih šolskih okolij, treba je vključiti tudi spoznanja s področij organizacijskega delovanja in uvajanja organizacijskih sprememb.

Primeri držav, ki so uspešnejše v uvajanju sprememb v šolsko prakso, kažejo na to, da je mogoče z določenimi oblikami institucionalnega preoblikovanja premagovati odpore do sprememb, npr. z vzpostavljanjem kulture medsebojnega sodelovanja znotraj šole po vsej vertikalni in ne le v predmetnih aktivih (npr. z uveljavitvijo

medpredmetnega povezovanja), vzpostavljanjem učečih se skupnosti, izgradnjo medsebojnega zaupanja in vzajemne dostopnosti ter varnega okolja, v katerem učitelji preizkušajo in opazujejo nove prakse, pa tudi z uvedbo novih struktur delovanja šolske skupnosti (Lambert, 2003; Hargreaves in Hopkins, 1991; Leithwood idr., 1998; Rupnik Vec in Rupar, 2006; Sentočnik, 2013). Obetajoče rezultate kažejo tudi novejši oblike vodenja, ki namesto hierarhije odločanja od ravnatelja navzdol vzpostavljajo vodstvene in projektne time (v katerih aktivno sodeluje ravnatelj kot enakovreden član tima), ki sprejemajo odločitve o spremembah v ustaljenih načinih delovanja (Fullan, 2001; Harris, 2004; Hopkins in Jackson, 2003; Spillane in Diamond, 2007) – leti so najpogostejša ovira za uveljavljanje sprememb v praksi. Pomembni vzvodi, ki omogočajo spreminjanje paradigem in prepričanj (in s tem prakse poučevanja), so tudi vključevanje vseh edukacijskih akterjev v proces postavljanja vizije in upoštevanje njihovih mnenj in predlogov, širjenje znanja in obzorja učiteljev z izpostavljanjem novim učnim okoljem in s pridobivanjem izkušenj v drugačnih edukacijskih okoljih, odpiranje v lokalno in širše (tudi mednarodno) okolje, ustvarjanje mrežnih povezav med šolami ipd. (Rupar in Sentočnik, 2006).

1.2 Opredelitev zelenih sprememb

V pričujoči evalvaciji smo ugotavljali vplive sodelovanja šol v dejavnostih programa VŽU na treh ravneh – na ravni šole, učiteljev in učencev – ter kompatibilnost teh vplivov z nacionalnimi prioritetami za razvoj šolstva. V nadaljevanju najprej natančneje opredelimo zelene spremembe za vsako raven posebej, nato pa preverimo cilje programa VŽU in potencialni doprinos njihovih nameranih učinkov k implementaciji zaželenih sprememb.

1.2.1 Raven šole

Šole so bile desetletja vajene, da izvajajo to, kar se jim je naročilo od zunaj ali 'od zgoraj', kar jih je na nek način tudi odvezalo odgovornosti za lasten razvoj. **Danes se pričakuje, da bodo šole učeče se skupnosti, ki bodo sposobne na sodelovalen način in z medsebojno podporo pridobivati znanje, ga deliti ter preoblikovati v skladu s svojimi potrebami.** Da bi se šole zmogle razviti v takšne učeče se skupnosti, morajo razvijati svojo zmožnost za odzivanje na spreminjajoči se svet, ob tem pa ohranjati zavest o svoji moralni odgovornosti do mladih, ki so jim zaupani, in do družbe kot celote (Schollaert, 2006).

S prenovo naj bi šole postale bolj avtonomne, zmožne oblikovati lastno politiko delovanja in tudi poskrbeti za to, da se bodo spremembe, h katerim jih zavezujejo nacionalni in evropski strateški dokumenti ter zakonodaja, resnično izvajale v praksi. **Znano je, da je mogoče spremembe, ki zahtevajo paradigmatske premike in spremembo mentalnih modelov, uspešno uvesti le v primeru, da se jim zavežejo vsi člani kolektiva.** To zahteva skupna prepričanja in skupne cilje, do katerih pride šolska skupnost s pomočjo soglasja v ozračju medsebojnega spoštovanja in zaupanja. Oblikovanje šolskih razvojnih timov, ki na šoli skrbijo za razvoj in vodenje (t. i. razpršeno ali razporejeno vodenje), se je tudi pri nas izkazalo za uspešno prakso vodenja šol, ki povečuje zmožnost institucije za uvajanje sprememb (Rupnik Vec in Rupar, 2006; Sentočnik, 2006). Vodenje, ki je razporejeno med člane tima, omogoča konstruktivno uporabo kompetenc posameznih članov tima, ki imajo

kot zgledni praktiki več možnosti za to, da pridobijo in navdušijo svoje kolege za spremembe, hkrati pa so s svojim poglobljenim poznavanjem prakse poučevanja z vsemi ovirami, ki jih pred učitelje postavljajo različni predpisi, zakoni in tudi pričakovanja uporabnikov, nekakšen filter, ki preprečuje nekritično sprejemanje novosti (Sentočnik, 2013). Ravnatelj kot pomemben član šolskega razvojnega tima mora delovati kot katalizator, ki usmerja pozornost učiteljev na poučevanje in učenje in na potrebne in možne spremembe, ki ne smejo biti same sebi namen, temveč morajo biti namenjene izboljšanju pogojev za učenje in izgrajevanju kakovostnega znanja. Ker v šolah po navadi sočasno potekajo številne spremembe, je naloga šolskega razvojnega tima, katerega aktivni član mora biti tudi ravnatelj, da šola teh sprememb ne obravnava kot izoliranih dogodkov, zaradi česar se lahko v ljudeh pojavijo občutki razdrobljenosti in preobremenjenosti, ampak mora zagotavljati celovitost in uvajati nove spremembe smiselno, v medsebojni povezavi ter v navezavi na vizijo šole (prav tam, 2013). Izjemnega pomena je način, kako šola oblikuje vizijo in pripravi svoj razvojni načrt. Oboje mora biti rezultat procesa, ki poteka kot demokratični dialog, v katerega je vključen prav vsak član kolektiva, in ki omogoča soočanje vrednot in perspektiv. To je optimalni način za ozaveščanje mentalnih modelov oz. temeljnih predpostavk pri učiteljih (Schein, 2004), ki determinirajo njihovo ravnanje v konkretni učni situaciji. Ozaveščanje in soočanje sta predpogoj za spreminjanje in sta torej ključnega pomena za vnašanje sprememb v prakso.

1.2.3 Raven učiteljev

Učitelji so glavni akterji sprememb v šoli. Da bi lahko omogočali aktivno učenje in podpirali razvoj kompetentnosti pri učencih, morajo biti odprti za novosti in spremembe. Ne zadostuje več, da dobro obvladajo predmet, ki ga poučujejo, temveč morajo tudi sami izgrajevati in biti deležni podpore pri izgrajevanju lastne kompetentnosti, tj. zmožnosti uporabe raznolikih oblik in metod poučevanja, s katerimi omogočajo aktivno učenje (npr. problemski pristop, na raziskovanju temelječ pristop k učenju, sodelovalno učenje, učenje z odkrivanjem, projektni način dela, avtentične naloge ipd.). Prav tako morajo biti večji pri vzpostavljanju varne klime v razredu, ki učencem omogoča tveganje in raziskovanje, ki predstavljata osnovo ustvarjalnosti in inovativnosti, pa tudi kulture, ki omogoča razlikovanje med originalnim in konformnim (Marentič Požarnik, 2004; Plut Pregelj, 2005). S takšnimi pristopi je mogoče, za razliko od frontalnega pouka, upoštevati interese učencev, omogočati učencem izkustveno učenje ter usmerjenost na življenjske situacije, s katerimi jim učitelj pomaga osmišljati njihovo pridobljeno znanje. Namesto da se postavljajo v vlogo vsevedov, ki s svojim posredovanjem učne snovi pasivizirajo učence, učitelji v vlogi mentorjev ustvarjajo učne situacije in učno okolje, ki učencem omogočajo izgrajevati znanje z lastno miselno aktivnostjo (Šteh, 2004). Pri tem mora priti do premika v učiteljevem pojmovanju, ki sebe ne vidi več kot prenašalca gotovega znanja, temveč kot spodbujevalca uspešnega učenja (Marentič Požarnik, 2005). **Učitelj ustvarja aktivnega učenca tako, da mu vzbuja radovednost, vedoželjnost in mu omogoča raziskovanje ter soočanje z življenjskimi težavami.** Namesto da od učencev zahteva, da sledijo njegovi spoznavni poti in od njega prevzemajo njegova spoznanja, učitelj podpira spoznavno pot učencev tako, da sproža, spodbuja in usmerja njihovo izgrajevanje znanja in veščin, jim omogoča pridobivanje in urejanje izkušenj ter jim prepušča presojo pravilnosti njihovih pojmovanj, sodb in sklepov (Sentočnik, 2003; 2004). **Učitelji v prenovljeni šoli se povezujejo s kolegi znotraj šole in z drugih**

Šol, z njimi delijo svoje izkušnje in se posvetujejo ter v timih medpredmetno načrtujejo pouk. Uporabljajo učno tehnologijo kot osnovo za inovativno poučevanje, aktivno sodelujejo pri razvojnem načrtovanju šole, gradijo klimo medsebojnega zaupanja in medsebojne podpore, so odprti za učenje in kritiko, čutijo potrebo po nenehnem profesionalnem in osebostnem razvoju in ju načrtujejo na osnovi analize svojega dela.

1.2.4 Raven učencev

Nacionalni strateški dokumenti (*Izhodišča kurikularne prenove, 1996; Zbornik kurikularne prenove, 1997; Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji, 1995; 2011*) navajajo, da morajo šole s prenovo poskrbeti, da bodo učenci namesto zgolj prevzemanja posredovane učne snovi od učitelja razvijali spoznavne veščine kritične presoje, ustvarjalnega mišljenja, učnih strategij in razmišljanja o svojem učenju, kar jim bo omogočilo pridobiti trajno, prožno, povezano znanje, ki ga bo moč uporabiti v raznolikih življenjskih in poklicnih situacijah. Prenovljena šola se tako usmerja v usposabljanje učencev za samostojno iskanje in presojo podatkov in informacij, izgrajevanje veščin in uporabo strategij za reševanje težav, s katerimi se bodo srečevali v konkretnih življenjskih okoliščinah, ter v aktivno spoznavanje novih vsebin z utemeljevanjem, samostojnim iskanjem in razmišljanjem ter reflektiranjem lastne učne izkušnje (Sentočnik, Rutar Ilc, 2001). Vzgojno-izobraževalni proces mora učence usposabljati za prilagodljivo in uspešno življenje v vse bolj globaliziranem, tekmovalnem, raznolikem in kompleksnem okolju, v katerem so ustvarjalnost, inovativnost, iniciativnost, podjetnost in zavezanost vseživljenjskemu učenju prav tako pomembne kot specifično znanje o predmetu (Claxton, 2002; Lucas idr., 2012; Sentočnik, 2004; Šteh, 2004). Pomemben vidik predstavlja tudi ozaveščanje in spodbujanje interkulturalnosti (ozaveščanje o lastni kulturni identiteti ter o različnih, drugačnih kulturnih kontekstih, ozaveščanje lastnih vrednot in prepričanj ter razvijanje spoštovanja do različnih vrednot in prepričanj ter zmožnost oblikovanja argumentiranega lastnega mnenja, razvijanje razumevanja in spoštovanja drugih narodnosti, ras, kultur, verstev in prepričanj). **Razen znanja v okviru predmeta mora pouk podpirati tudi posameznikov osebostni razvoj v smislu demokratičnosti in aktivnega državljanstva ter pridobivanja kompetenc, ki so potrebne za uspešno integracijo v gospodarsko in družbeno življenje (*Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji, 2011*).** Prenovljeni učni načrti ter izhodišča in smernice za pripravo novih izobraževalnih programov v poklicnem in strokovnem izobraževanju vsebujejo zahtevo po integraciji ključnih kompetenc v pouk, s čimer naj bi uresničili celostno usposobljenost za poklic, zmožnost sodelovanja v družbi, osebostni razvoj in nadaljnje izobraževanje. Ključne kompetence, ki jih posameznik potrebuje za osebno izpolnitev in razvoj skozi vse življenje, pa tudi za aktivno državljanstvo in zaposljivost (*Priporočila Evropskega parlamenta in Sveta o ključnih kompetencah, 2006*), ki so vključene tudi v vse prenovljene učne načrte, so: sporazumevalna kompetenca v maternem in tujem jeziku, matematična kompetenca, estetska kompetenca, medkulturna kompetenca, učenje učenja, podjetništvo ter načrtovanje in vodenje kariere, informacijsko-komunikacijska pismenost, zdravje in varnost pri delu, okoljska vzgoja in socialne spretnosti. Razvoj socialne dimenzije kompetence tako na primer pomeni, da učenci pri pouku razvijajo voljnost in zmožnost oblikovanja medsebojnih odnosov, zmožnost racionalnega in ozaveščenega reševanja konfliktov ter socialne odgovornosti in solidarnosti, pa tudi zmožnost samostojne organizacije in izvedbe učenja (izbira ustreznih strategij) in komunikacijskih zmožnosti (veščine predstavitve, retorične spretnosti). Šole morajo pri

učencih razvijati tudi konativno dimenzijo kompetence (Newman idr., 1996), kar pomeni omogočati učencem, da se naučijo sprejemati odločitve, delovati v skupnosti (tudi izven šole), se soočati s posledicami svojih odločitev, se nečemu zavezati ter razvijati in preizkušati svoje organizacijske in vodstvene sposobnosti.

1.3 Doprinos programa VŽU k implementaciji nacionalnih prioritet

Pregled ciljev programa Vseživljenjsko učenje, predvsem sektorskih programov *Comenius* in *Leonardo da Vinci*, na katera smo se osredotočili za potrebe pričujoče evalvacije, nam pokaže, da lahko predstavljajo pozitiven doprinos k razvoju kapacitete šole ter tudi k razvijanju zmožnosti in naravnosti učiteljev in učencev, kar posledično olajšuje implementacijo sprememb za doseganje ciljev prenove šolstva. **Pregled ključnih ciljev programa VŽU kaže usmeritev programa v vključevanje evropske dimenzije v vzgojo in izobraževanje, razvijanje ključnih znanj in veščin (generičnih, vseživljenjskih veščin), razvijanje funkcionalne pismenosti, integracijo ključnih kompetenc, povezanost in profesionalizacijo šolskega kolektiva, inovativno vodenje šol, kar je popolnoma kompatibilno s cilji, ki smo si jih zadali v Sloveniji s prenovo. In kar je še pomembneje, poudarjena so tista področja, za katera so različne spremljave in evalvacije, ki smo jih izvedli pri nas, pokazale, da so problematična in da jih ne znamo uspešno uvajati v naš izobraževalni prostor.** Cilji programa VŽU pokrivajo tako vodenje in delovanje kolektiva na šoli kot učiteljeve kompetence in načine poučevanja ter kakovost znanja, ki naj bi ga pridobili učenci v šoli. Vnašanje evropske dimenzije v vzgojno-izobraževalni proces z ozaveščanjem o skupni evropski dediščini pa tudi o političnih, kulturnih in moralnih vrednotah, z razvijanjem večjezičnosti in spoštovanjem različnih kultur ter poznavanjem evropskih institucij in njihovega delovanja (*Zelena listina o evropski dimenziji izobraževanja*, 1993) je tudi za Slovenijo kot članico EU obvezujoče, če želimo delovati kot evropski državljani, vključevanje šol v programe VŽU pa daje šolam možnost, da omogočajo učencem usvajati to dimenzijo na avtentičen in zanimiv način.

Posebni cilji programov *Comenius* in *Leonardo da Vinci* predstavljajo operacionalizacijo splošnih ciljev programa VŽU. V Comeniusu sta poudarjena dva ključna cilja:

- razvijati poznavanje in razumevanje raznolikosti evropskih kultur in jezikov ter njihovega pomena med mladimi in izobraževalnim osebjem;
- pomagati mladim pri pridobivanju temeljnih življenjskih spretnosti in veščin, ki so potrebne za njihov osebni razvoj, za prihodnje zaposlovanje in za aktivno evropsko državljanstvo.

Omenjena cilja sta operativizirana v vrsto ciljev, kot so:

- izboljšati in povečati obseg mobilnosti učencev in učiteljev v različnih državah članicah;
- izboljšati in povečati obseg partnerstev med šolami različnih držav članic EU;
- spodbuditi učenje tujih jezikov;
- podpirati in razvijati inovativno poučevanje z vključevanjem aktualnih evropskih vsebin in s podporo IKT;
- povečati kakovosti in evropske razsežnosti v usposabljanju učiteljev in izobraževanju učencev;
- izboljšati pedagoške pristope in vodenje šole.

Prioritete programa:

- zvišati motivacijo za učenje in za pridobivanje veščin učenja;
- integrirati ključne kompetence v pouk (sporazumevalna zmožnost v maternem in tujih jezikih, podjetništvo, ustvarjalnost in inovativnost);
- spodbuditi pridobivanje generičnih, vseživljenjskih veščin;
- zagotoviti, da bo vodenje šole podpiralo uvajanje sprememb;
- zmanjšati socialne razlike in osip v šolah;
- izboljšati funkcionalno pismenost.

Prav vsi navedeni cilji in prioritete so v podporo ustvarjanja učnih okolij, ki omogočajo učencem usvajati kakovostno znanje ter razvijati zmožnosti, ki jim bodo omogočile ne le preživetje, ampak uveljavitev v vse bolj nestabilnem in hitro spreminjajočem se svetu, kar je glavni cilj prenove šolstva pri nas. Izjemnega pomena je tudi, da so cilji programa usmerjeni tudi v spodbujanje motivacije in v razvijanje učnih strategij. Motivaciji v naših šolah posvečamo premalo pozornosti in se pogosto vedemo, kot da jo bodo učenci že kar 'prinesli' v šolo. Raziskave kažejo, da motivacijska prepričanja, ki jih učenci oblikujejo v zvezi z učnimi izzivi, vplivajo na njihovo pripravljenost za udejstvovanje v učnih aktivnostih in s tem tudi na njihovo učno uspešnost (Boekaerts, 2013). Tudi razvoju učnih strategij se v šolah posvečamo šele v zadnjih letih, čeprav so v dokumentih v zvezi s prenovo izobraževanja poudarjene (npr. *Izhodišča*, 1996), pa še to le v posameznih projektih, v katere se šole vključujejo prostovoljno (npr. projekt Učenje učenja na Zavodu RS za šolstvo). Obvladovanje le-teh pa je za učence bistvenega pomena, če naj se razvijejo v vseživljenjske učence, ki se bodo sposobni uspešno soočiti z življenjskimi izzivi. Sodelovanje v dejavnostih programa *Comenius* lahko torej predstavlja dobrodošlo priložnost za vključevanje teh pomembnih sestavin učinkovitega učenja v pouk.

Cilji programa *Leonardo da Vinci* so usmerjeni na področje poklicnega in strokovnega izobraževanja in so naslednji:

- podpirati pridobivanje in uporabo znanja, spretnosti in kvalifikacij za opravljanje poklica;
- povečati število in kakovost mednarodnih usposabljanj različnih ciljnih skupin;
- povečati zaposljivost posameznikov in njihovo vključenost na evropski trg dela;
- izboljšati kakovost in uvajati inovacije ter evropsko dimenzijo v poklicno izobraževanje in usposabljanje;
- povečati privlačnost poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

Spremljave in evalvacijske študije, ki smo jih navedli na začetku, poudarjajo, da zaostajamo za razvitimi državami med drugim tudi v funkcionalni pismenosti učencev in v razvijanju kompetenc in veščin za participacijo v družbi znanja, pa tudi da imamo prevelik delež poklicno neusposobljenega prebivalstva. **Cilji programa predstavljajo tako izjemno dodano vrednost obveznim programom v naših poklicnih in strokovnih šolah, saj lahko podprejo šole pri zagotavljanju ustrezne podpore dijakom za usvojitve kakovostnega znanja, spretnosti in kvalifikacij in tako pomagajo zagotoviti, da bodo naši dijaki konkurenčni svojim vrstnikom na evropskem trgu dela, kar je v globalni krizi, ki smo ji priča, in posledičnem pomanjkanju delovnih mest za mlade v Sloveniji še kako pomembno.**

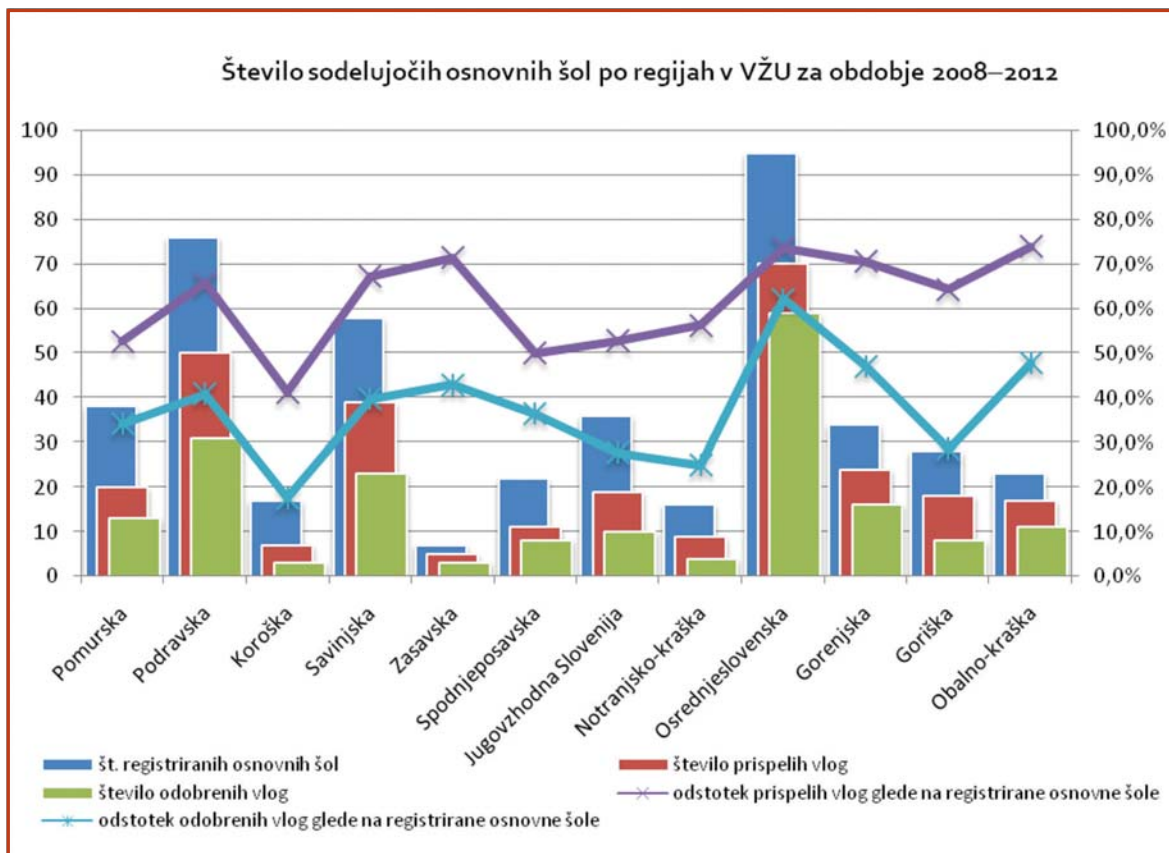

1.4 Vključenost osnovnih in srednjih šol v program Vseživljenjsko učenje

Sodelovanje institucij s področja osnovnošolskega izobraževanja

V okviru programa VŽU lahko osnovne šole (v nadaljevanju OŠ) sodelujejo v podprogramu Comenius, ki je namenjen šolskemu izobraževanju. V obdobju od 2008 do 2012 smo s strani osnovnih šol prejeli skupno 1.061 vlog, od katerih smo jih odobrili 487.

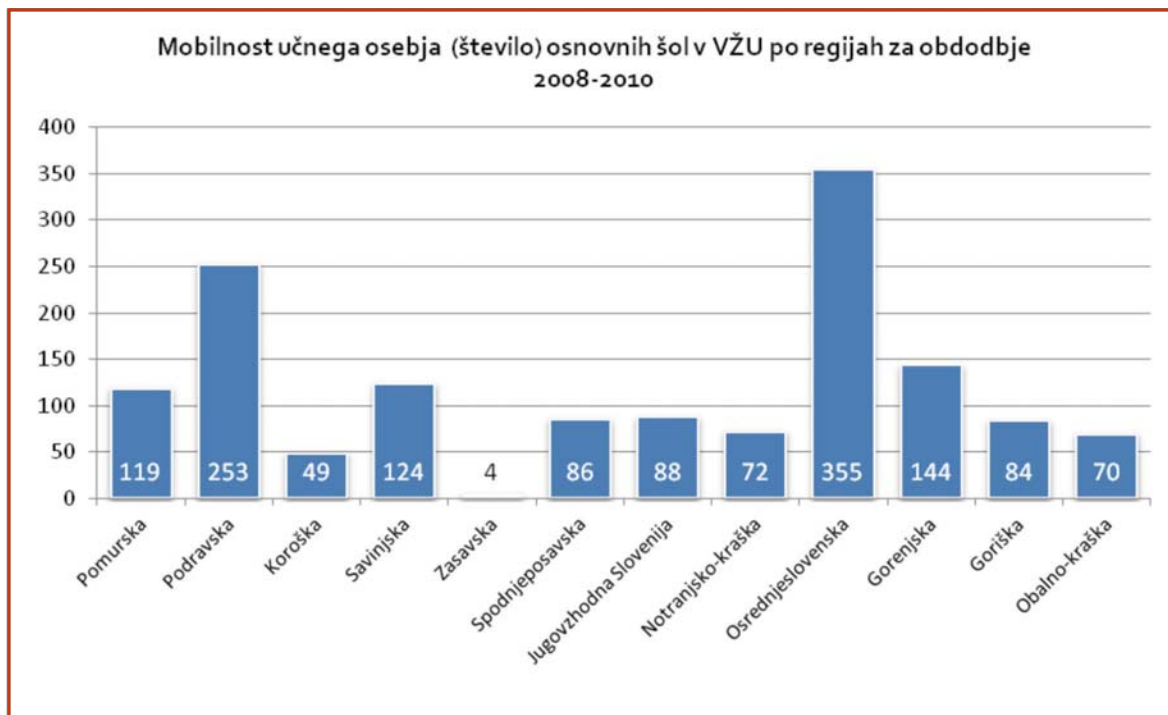
Graf št. 1: Število sodelujočih osnovnih šol po regijah v VŽU za obdobje 2008–2012

V okviru projektov VŽU, v katerih lahko sodelujejo osnovne šole, se vsako leto izvede tudi vse več mobilnosti, tako učencev kot učnega osebja. Pri učnem osebju je bilo v okviru programa VŽU v razpisnem obdobju 2008–2010 s strani osnovnih šol izvedenih 1.448 mobilnosti učiteljev, ravnateljev in drugega učnega osebja na osnovnih šolah.

Pomembna je predvsem informacija, da v programu VŽU aktivno sodeluje skoraj polovica (42 %) vseh osnovnih šol v Sloveniji. Vloge za sodelovanje pa je oddalo 64 % vseh OŠ v Sloveniji. Glede na regijsko pokritost z osnovnimi šolami iz nekaterih regij sodeluje skoraj polovica ali celo več OŠ v regiji.

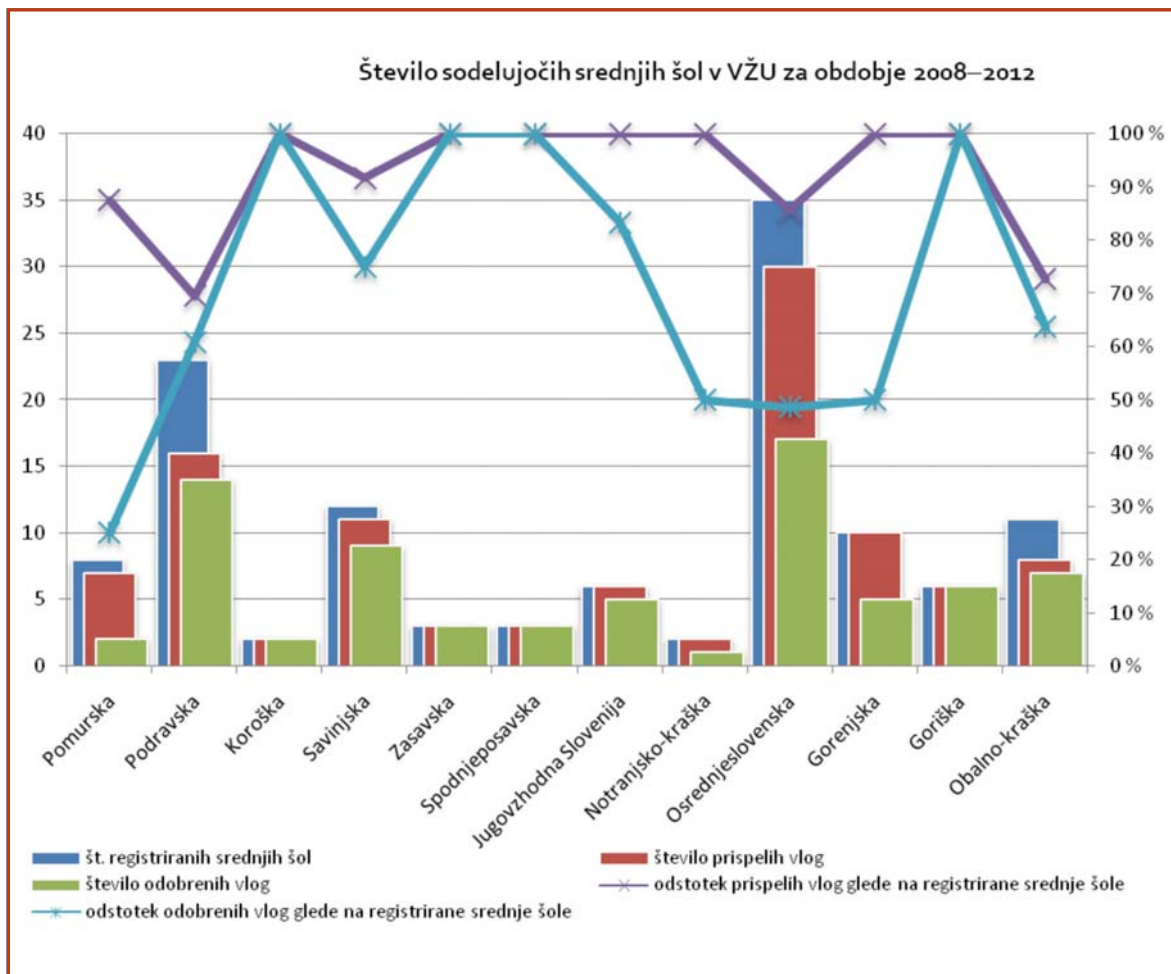
Graf št. 2: Mobilnost učnega osebja (število) osnovnih šol v VŽU po regijah za obdobje 2008–2010

V razpisnem obdobju od 2008 do 2012 smo s strani srednjih šol prejeli skupno 757 vlog, od tega je bilo 186 vlog (25 %) oddanih s strani gimnazij in 571 vlog (75 %) s strani srednjih poklicnih, tehniških in strokovnih šol. Sodelovanje gimnazij je omejeno na sodelovanje v podprogramu Comenius, medtem ko lahko poklicne, tehniške in strokovne šole poleg Comeniusa izberejo tudi sodelovanje v podprogramu Leonardo da Vinci. V tem obdobju je bilo odobrenih skupno 410 vlog, od tega 95 vlog (23 %) s strani gimnazij in 315 (77 %) s strani srednjih poklicnih, tehniških in strokovnih šol.

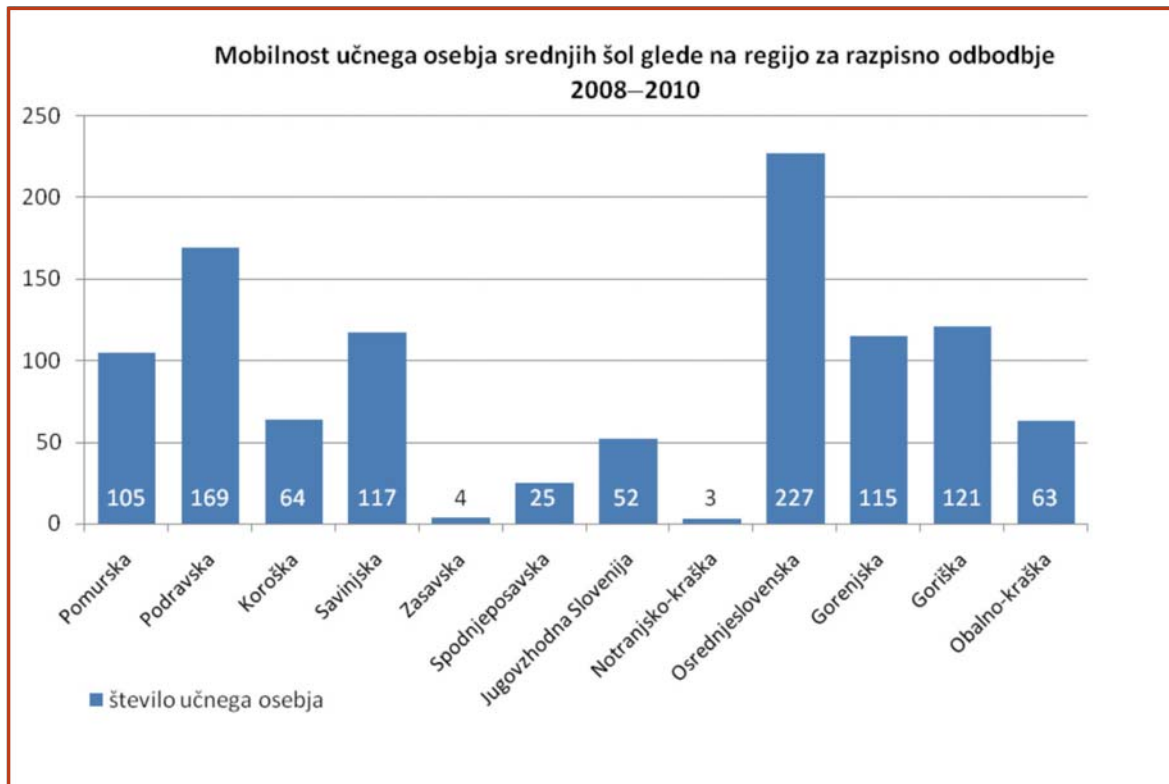
Tudi na srednješolskem sektorju je vključenost srednjih šol v mednarodno sodelovanje v okviru programa VŽU izredno velika. V programu sodeluje oziroma je že sodelovalo več kot 60 % vseh srednjih šol v Sloveniji. Kot je razvidno iz Grafa št. 3, so v štirih regijah (od dvanajstih) v program VŽU vključene celo vse srednje šole v regiji.

Graf št. 3: Število sodelujočih srednjih šol v VŽU za obdobje 2008–2012

Na mobilnost v tujino je v obdobju 2008–2010 odšlo 1.065 učiteljev in ravnateljev.

Graf št. 4: Mobilnost učnega osebja srednjih šol glede na regijo za razpisno obdobje 2008–2010

II. EMPIRIČNI DEL

1. NAMEN IN CILJI ŠTUDIJE

Namen evalvacijske študije je bil ugotoviti učinke programa Vseživljenjsko učenje na šole, učitelje in učence s stališča nacionalnih prioritet v razvoju osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja v Sloveniji. Za potrebe pričujoče evalvacije smo se osredotočili na dva programa VŽU, in sicer na *Comenius*, ki je namenjen učencem, učiteljem in ostalemu osebju na osnovnih in srednjih šolah (bilateralna in multilateralna šolska partnerstva, stalno strokovno izobraževanje in usposabljanje ter e-Twinning), in *Leonardo da Vinci*, ki je namenjen področju poklicnega izobraževanja (projekti mobilnosti, projekti partnerstev, prenos inovacij). Upoštevajoč odzive ravnateljev v intervjujih, ki so navajali tudi svoje izkušnje v zvezi s prečnim programom *Študijski obiski*, ki so namenjeni odločevalcem v izobraževanju, pa smo v evalvaciji upoštevali tudi vplive tega programa.

Cilji študije so usklajeni z njenim namenom:

1. oceniti intenziteto in trajnost ugotovljenih vplivov;
2. ugotoviti vplive sodelovanja v dejavnostih programa VŽU na šole, učitelje in učence z vidika nacionalnih prioritet;
3. spoznati dejavnike, ki pozitivno učinkujejo na intenziteto in trajnost vplivov sodelovanja v dejavnostih programa VŽU.

2. IZHODIŠČA EVALVACIJE

Vplive sodelovanja šol v dejavnostih programa VŽU smo evalvirali na treh ravneh: na ravni šole, učiteljev in na ravni učencev oz. dijakov. Spremenljivke za vsako raven in indikatorje, ki so nam služili kot osnova za pripravo vprašalnika, smo opredelili s soočanjem nacionalnih strateških ciljev in težav pri njihovem uvajanju v šole s ključnimi cilji programa VŽU. Nacionalne strateške cilje smo izluščili iz zakonodaje (ZOFVI, Uradni list RS št. 16/2007), nacionalnih strateških dokumentov (*Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*, 1995, 2011; *Izhodišča kurikularne prenove*, 1996; *Zbornik kurikularne prenove*, 1997), nacionalnih usmeritev za razvoj izobraževalnih programov srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja (*Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja*, 2001; *Kurikul na nacionalni in šolski ravni*, 2006) ter tudi iz različnih nacionalnih evalvacijskih študij in poročil, iz katerih je moč razbrati nacionalne strateške prioritete na področju osnovno- in srednješolskega izobraževanja ter (ne)uspešnost njihovega uvajanja (npr. *Spremljanje in evalvacija učinkov projektnega dela pri uvajanju v pouk*, 1995; *Evalvacijska študija kurikularne prenove gimnazijskega izobraževanja*, 2000; *Evalvacija uvajanja strokovnih gimnazij*, 2003; *Poročilo o spremljanju integriranih ključnih kvalifikacij*, 2008; *Spremljanje vzgojno-izobraževalnega dela v osnovni šoli*, 2009; *Didaktični pristopi pri poučevanju predmeta spoznavanje okolje v tretjem razredu osnovne šole*, 2009). Spremenljivke in indikatorje smo nato opredelili za vsako raven posebej na osnovi presoje kompatibilnosti ciljev programa VŽU, posebno programov *Comenius* in *Leonardo da Vinci*, z nacionalnimi prioritetami.

2.1 Spremenljivke z indikatorji

RAVEN	Spremenljivke	Indikatorji
ŠOLA	Poučevanje	Uporaba raznolikih oblik in metod poučevanja. Uvajanje sodelovalnega učenja. Več življenjskosti (učenje v avtentičnih situacijah, povezovanje z zunanjimi institucijami in strokovnjaki. Več medpredmetnega povezovanja. Uporaba gradiv/vsebin iz projekta VŽU za obogatitev in poglobitev vsebine.
	Šolska klima	Izboljšanje sodelovanja med učitelji. Več kolegialnosti. Večja predanost in zavezanost skupnim ciljem in viziji šole. Boljša ozaveščenost (vključevanje učiteljev v proces) o skupni viziji. Izboljšanje sodelovanja učiteljev z ravnateljem. Boljši stik z učenci, medsebojno spoštovanje in partnerstvo.
	Usposabljanje učiteljev	Več usposabljanja učiteljev za uporabo IKT. Več usposabljanja iz znanja angleščine. Večja potreba po usposabljanju v uporabi novih metod in oblik poučevanja (sodelovalnega dela, projektnega načina, avtentičnih nalog, problemskega pouka, umeščanje raziskovalnega dela).
	Mednarodna mobilnost dijakov	Izmenjava učencev s partnerskimi šolami iz tujine tudi po končanem projektu VŽU. Več ekskurzij v tujino. Zasebni stiki z učenci iz mednarodnih šol v projektu. Zasebni stiki z učitelji iz mednarodnih šol v projektu.
	Prepoznavnost šole	Izboljšanje prepoznavnosti šole v ožjem in širšem okolju.
	Samopotrditvev kakovosti	Da šola dela dobro. Da šola dela prave stvari.
	Vzpostavljanje povezav	Šola vzpostavlja povezave s šolami v tujini samoiniciativno tudi izven projekta. Povezuje se s slovenskimi šolami. Šola aktivno išče možnosti za sodelovanje z namenom ustvarjati dodano vrednost za učence.
	Odprtost šole	Večja odprtost šole do okolja (povezovanje z lokalnimi avtoritetami, kulturnimi institucijami, podjetji, lokalno skupnostjo, aktivno iskanje partnerstev z društvi, različnimi institucijami in strokovnjaki ter podjetji).
	Notranja organizacija, povezanost kolektiva	Spremembe v notranji organizaciji šole: več timskega sodelovanja zaradi potrebe po usklajevanju zaradi projektnega načina dela; več medpredmetnega povezovanja; več časa za dialog med učitelji, vzpostavitev skupnosti, ki je zavezana skupnim ciljem.
		Ponudba šole

RAVEN	Spremenljivke	Indikatorji
UČITELJI	Profesionalno znanje in veščine	Boljša seznanjenost in obvladovanje novih metod poučevanja, poznavanje in uporaba novih didaktičnih konceptov. Dodatna znanja iz predmeta. Večji poudarek lastni kulturi in dediščini v poučevanju. Boljše zmožnosti za poučevanje učencev s posebnimi potrebami.
	Kompetence	Izboljšanje veščin dela z računalnikom (IKT-veščine). Izboljšanje socialnih in organizacijskih kompetenc (zmožnosti delovanja v evropskih in interdisciplinarnih timih, sodelovalne veščine, organizacijske veščine). Izboljšanje sporazumevalnih zmožnosti v TJ.
	Evropska dimenzija	Vzpostavitev in ohranitev osebnih stikov z učitelji iz partnerskih šol, izmenjave, širina razmišljanja. Večja ozaveščenost o skupni evropski dediščini političnih, kulturnih in moralnih vrednot, spoštovanje različnih kultur ter poznavanje evropskih institucij, njihovega delovanja in vnašanje tega v pouk.
	Širina in odprtost za novosti	Boljše poznavanje in razumevanje sistema izobraževanja v državah partnericah. Vpliv drugačnih didaktičnih okolij (kurikula, profesionalne kulture, ciljev in kompetenc) na uvedbo raznolikih pristopov k poučevanju.
	Strokovna avtonomija in odgovornost	Zvišanje motivacije za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje. Zaupanje v lastne zmožnosti. Reflektirano uvajanje novosti v pouk.
	Socialne veščine in predanost delu	Več demokratičnega dialoga s kolegi, odprtost za medpredmetno sodelovanje, zanimanje za druge predmete, ne le svojega. Več dialoga z učenci in upoštevanja njihovih interesov. Več vključevanja učencev v odločitve o poteku učenja.
	Znanje tujega jezika	Izboljšanje jezikovnih zmožnosti, predvsem sporazumevanja v tujem jeziku.
	Veščine vodenja projektov in organizacijske veščine	Izboljšanje veščin vodenja projektov, voljnost prevzemanja vodenja timov, projektov tudi po koncu projekta VŽU.

RAVEN	Spremenljivke	Indikatorji
UČENCI/DIJAKI	Evropska razsežnost	Povečanje zanimanja za druge evropske države in njihovo kulturo. Večja ozaveščenost o različnih kulturah in boljše razumevanje njihovih značilnosti. Večja ozaveščenost o jezikovni raznovrstnosti v Evropi.
	Znanje in učinkovita uporaba maternega in tujega jezika	Večja motivacija za učenje tujih jezikov (učenje je osmišljeno, ustvarjena je avtentična potreba). Večja samozavest pri uporabi oz. govorjenju tujega jezika. Izboljšanje jezikovnih zmožnosti tujih jezikov. Izboljšanje znanja in sporazumevalnih zmožnosti v maternem jeziku.
	Kompetenčnost	Razvoj državljanske kompetence: spoštovanje različnosti, oblikovanje evropske identitete in državljanstva v sodelovanju z učenci iz evropskih šol. Razvoj ustvarjalnosti: več priložnosti za izražanje ustvarjalnih sposobnosti v sodelovanju z učenci različnih narodnosti. Izboljšanje računalniških veščin. Boljše poznavanje in uporaba strategij učenja. Razvoj podjetnosti in samoiniciativnosti.
	Socialne veščine	Izboljšanje sodelovalnih veščin, večja želja po sodelovanju z vrstniki doma in v tujini; upoštevanje mnenj drugih, soočanje različnih perspektiv – večja širina.
	Nova znanja in naravnosti	Pridobitev novih znanj: novih vsebin, širjenje obzorja, večja (samo)kritičnost, večja odprtost, večja motiviranost za učenje, bolj osmišljeno znanje, iznajdljivost v novih, neznanih situacijah, reflektivnost, premišljenost.

3. METODOLOGIJA

V evalvacijski študiji smo uporabili kombinirani kvantitativni in kvalitativni raziskovalni pristop. Medtem ko je bil cilj kvantitativnega dela raziskave pridobiti objektivna in zanesljiva spoznanja o vplivih dejavnosti programa VŽU na vnaprej določene spremenljivke v delovanju šole, kompetencah in naravnosti učiteljev in učencev, je bil kvalitativni del namenjen poglobljanju nekaterih ugotovitev, ki smo jih pridobili z analizo podatkov, pridobljenih s vprašalnikom, ki so bodisi izstopale zaradi statistično značilnih razlik v ocenah vplivov s strani ravnateljcev in učiteljev, ali pa smo želeli pridobiti bolj celostno in poglobljeno sliko določenih vidikov teh vplivov pa tudi dejavnikov, ki vplivajo na njihovo intenziteto in trajnost.

3.1 Viri podatkov

3.1.1 Kvantitativni del raziskave

Raziskava je potekala od 6. februarja 2013 do 6. julija 2013. Podatke za kvantitativni del študije smo zbirali s vprašalnikom, ki je bil sestavljen iz uvodnega in osrednjega dela. Uvodni del je bil namenjen zbiranju podatkov o osnovnih značilnostih šol, ki so sodelovale v raziskavi, ter temu, katere projekte v okviru programa VŽU so izvajale od leta 2008 naprej. Osrednji del je bil namenjen ugotavljanju vplivov programa VŽU na različne vidike delovanja šole pa tudi na delo učiteljev ter na razvoj kompetenc in naravnosti pri njih in pri učencih. V vprašalniku so bile torej zajete tri ravni, na katerih smo ugotavljali vplive sodelovanja v projektu VŽU: raven šole, raven učitelja in raven učenca. **V ocenjevalno lestvico smo vključili trditve, ki smo jih oblikovali na osnovi stičnih točk med cilji programa VŽU in nacionalnimi prioritetami na področju razvoja preduniverzitetnega izobraževanja v Sloveniji. Trditve (21 v zvezi z delovanjem šole, 27 v zvezi z delom in kompetencami učiteljev in 17 naravnanih na zelene kompetence in naravnosti učencev) vsebujejo vidike kakovosti, ki so opredeljeni kot nacionalne prioritete in h katerim lahko program VŽU prispeva v skladu s svojimi cilji in načinom izvedbe.** Z vprašalnikom smo torej merili, kako ravnatelji in učitelji koordinatorji na šolah, ki so v zadnjih osmih letih izvajale dejavnosti v okviru programa Comenius in/ali Leonardo da Vinci, ocenjujejo vpliv programa VŽU na morebitne spremembe v delovanju šole, na delo učiteljev ter razvoj kompetenc in naravnosti pri njih in pri učencih. Medtem ko so ravnatelji odgovarjali na vprašanja v zvezi z delovanjem šole in delom učiteljev, smo učiteljem poleg teh vprašanj zastavili tudi vprašanja v zvezi z vplivom programa VŽU na učence. Vsebina anketnega vprašalnika je prikazana v prilogi (Priloga 1). **Vpraševanci so ocenjevali vplive dejavnosti v okviru sektorskih programov Comenius in Leonardo da Vinci na petstopenjski lestvici z vrednostmi -2: večji (dolgoročno) negativen vpliv, -1: manjši (kratkorочно) negativen vpliv, 0: projekt ni imel vpliva, 1: manjši (kratkorочно) pozitiven vpliv, 2: večji (dolgoročno) pozitiven vpliv.** S pomočjo tako pripravljene lestvice smo lahko ugotavljali tudi intenziteto in trajnost vplivov. Vprašalnik smo najprej preizkusili na manjšem vzorcu ciljne populacije ter popravili v skladu s pripombami, nato pa prek spletne ankete poslali na šole. Zbiranje podatkov s spletno anketo je potekalo od 8. do 29. aprila 2013.

3.1.2 Kvalitativni del raziskave

Podatke za kvalitativni del študije smo zbrali s polstrukturiranimi intervjuji, ki so potekali na sedmih šolah v juniju in v začetku julija 2013. Z ravnatelji in učitelji koordinatorji (ko je bil na šoli en sam) smo izvedli individualne intervjuje, ki so trajali od 35 do 60 minut. V primeru, da je bilo na šoli več koordinatorjev, pa smo z učitelji in z vsako skupino posebej izvedli fokusni intervju, s katerim smo želeli spodbuditi skupinsko diskusijo med člani skupine. Fokusni intervjuji so trajali od 30 in 60 minut, skupine je sestavljalo od 4 do 6 spraševancev. Učitelji za fokusni intervju so bili izbrani z namenskim vzorčenjem, izbrali so jih ravnatelji po priporočilu, da izberejo tiste učitelje, ki niso bili koordinatorji projektov in za katere so predvidevali, da bodo znali in bodo pripravljene kritično spregovoriti o vplivih projektov – tako s pozitivnih kot z morebitnih negativnih plati. Vse

intervjuje smo posneli z avdio napravo, nato pa transkribirali dobesedno z zvočnega posnetka, kar nam je omogočilo natančno analizo zbranih podatkov.

Za polstrukturirane intervjuje smo se odločili zato, ker so nam omogočili primerljivost zbiranja podatkov med šolami, hkrati pa nas niso omejevali s točno določenimi, vnaprej pripravljenimi vprašanji in togo strukturo. Za intervjuje smo vnaprej pripravili opomnik z bistvenimi vprašanji odprtega tipa, ki smo jih zastavili vsakemu vpraševancu oz. skupini, podvprašanja pa smo oblikovali sproti, med potekom intervjuja in po lastni presoji z namenom, da zagotovimo podatke, ki so pomembni za doseganje ciljev raziskave. Tematski vidiki, ki smo jih zajeli v bistvenih vprašanjih, okrog katerih smo osredotočili intervjuje, so bili določeni na osnovi analize rezultatov, zbranih s vprašalnikom. Posamezne vidike vpliva programa VŽU na delovanje šole, delo, razvoj in naravnosti učiteljev ter kompetence in naravnosti učencev oz. dijakov smo v tem delu raziskave osvetlili z vidika ravnateljev, učiteljev koordinatorjev in učiteljev – v intervjuju smo si prizadevali vpraševancem omogočiti, da v obliki pripovedi povedo vse, kar je bilo po njihovem mnenju pomembno za obravnavano temo.

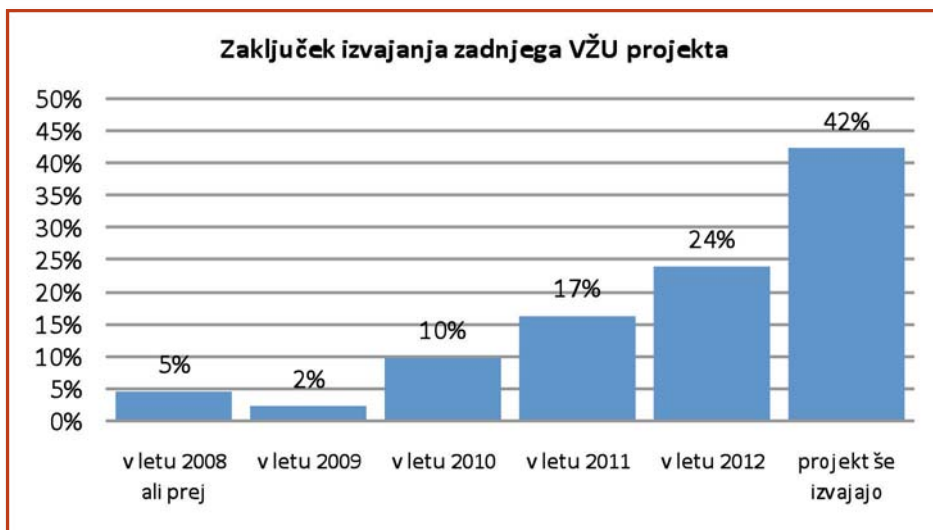
3.2 Ciljna populacija v raziskavi in vzorčenje

3.2.1 Kvantitativni del raziskave

Vprašalnik smo v obliki spletne ankete **poslali na vse osnovne in srednje šole, ki so sodelovale v program VŽU (Comenius in/ali Leonardo da Vinci) od vključno razpisnega leta 2008 (207 osnovnih šol in 95 srednjih šol). Na vprašalnike je odgovorilo 97 ravnateljev**, kar predstavlja 32 odstotkov. Izmed 97 prejetih odgovorov jih je bilo 72 od osnovnošolskih in 25 od srednješolskih ravnateljev, od tega je 60 oz. 61,9 odstotka ravnateljev vodilo šolo v mestnem okolju in 37 oz. 38,1 odstotka ravnateljev v podeželskem okolju. **Od učiteljev koordinatorjev smo prejeli 170 odgovorov**, 104 iz osnovnih in 66 iz srednjih šol, od tega jih je bilo 87 oz. 51,2 odstotka iz mestnih in 83 oz. 48,8 odstotka iz podeželskih šol. Na največ šolah, iz katerih smo prejeli odgovore tako od ravnateljev kot od učiteljev, so imeli vpisanih več kot 600 učencev, sledijo šole z do 450 dijaki in šole z do 300 oz. do 600 dijaki. Najmanj odgovorov tako od ravnateljev kot od učiteljev smo dobili iz šol z manj kot 150 dijaki. V raziskavi so torej sodelovali ravnatelji in učitelji koordinatorji iz različno velikih osnovnih in srednjih šol (pri tem je velikost šole določena glede na število vpisanih učencev) in iz šol iz mestnega in podeželskega okolja.

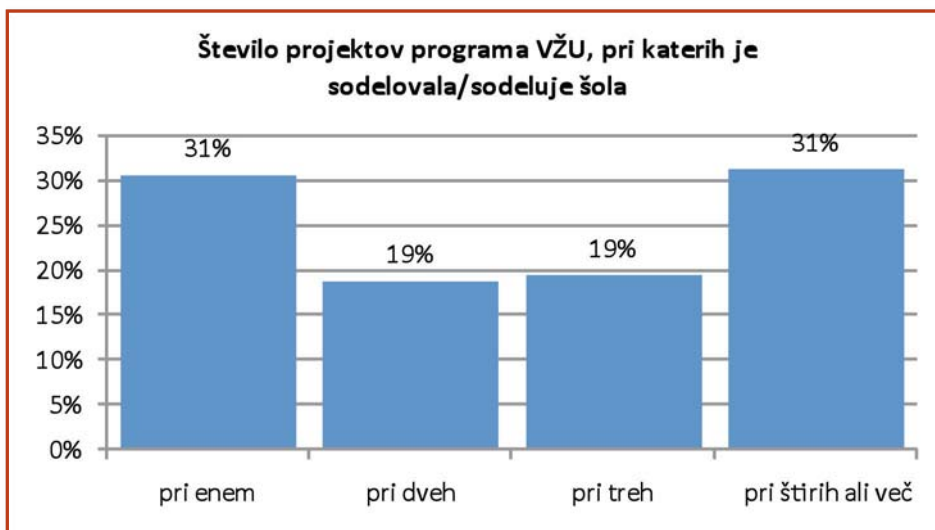
V nadaljevanju (Graf št. 5) prikazujemo natančnejše podatke o zaključku projektov po šolah. V času anketiranja so projekte v okviru programa VŽU še vedno izvajali na 40,2 odstotka šol, na preostalih šolah so največkrat z izvajanjem projektov zaključili v zadnjih treh letih.

Graf št. 5: Zaključek izvajanja zadnjega projekta v programu VŽU

V nadaljevanju (Graf št. 6) je prikazano število projektov v okviru programa VŽU, ki so jih ali pa jih še izvajajo šole, ki so se odzvale na raziskavo. Največ šol je sodelovalo pri štirih ali več projektih.

Graf št. 6: Število projektov programa VŽU, pri katerih je sodelovala oz. sodeluje šola

Tabela 1: Odgovori sodelujočih v anketi

V katerem sektorskem programu Vseživljenjsko učenje ste doslej sodelovali?	Vrsta šole							
	osnovna šola				srednja šola			
	a) ravnatelj/-ica		b) koordinator/-ica		a) ravnatelj/-ica		b) koordinator/-ica	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Comenius	67	93,1 %	102	98,1 %	21	84,0 %	54	81,8 %
Leonardo da Vinci	0	0,0 %	0	0,0 %	15	60,0 %	33	50,0 %
Študijski obiski	26	36,1 %	13	12,5 %	15	60,0 %	13	19,7 %
eTwinning	27	37,5 %	32	30,8 %	7	28,0 %	14	21,2 %

3.2.2 Kvalitativni del raziskave

Ko so bili že znani rezultati kvantitativnega dela raziskave, smo za kvalitativni del raziskave z namenskim vzorčenjem izbrali sedem šol, pri čemer smo si prizadevali zagotoviti regionalno pokritost, pokriti čim več dejavnosti sektorskih programov (vključiti šole, ki so sodelovale v več različnih projektih), vključiti tako mestne kot podeželske šole ter izbrati takšne šole, za katere smo predvidevali, da nam bodo pomagale pridobiti čim bogatejše in čim natančnejše podatke za realizacijo ciljev raziskave. Intervjuje smo tako izvedli v dveh srednješolskih centrih, dveh srednjih šolah, eni gimnaziji in dveh osnovnih šolah. Pri vzorčenju smo sledili navodilom strokovnjakov na področju kvalitativnega raziskovanja (Creswell, 2007; Sagadin, 2001; Vogrinc, 2008), ki priporočajo osredotočenje na manjše število primerov z namenom pridobitve interpretativnega razumevanja obravnavane teme s perspektive udeležencev raziskave. Naše vzorčenje je bilo izvedeno v skladu z namenom kvalitativnega raziskovanja, ki ni statistično posploševanje dobljenih ugotovitev iz vzorca na osnovno množico, kar bi zahtevalo izvedbo raziskave na reprezentativnem vzorcu ciljne populacije, ampak gre za pridobitev celovitejšega in bolj poglobljenega razumevanja določenih vidikov obravnavane teme, v našem primeru vplivov VŽU na šolo, učitelje in učence pa tudi dejavnikov, ki vplivajo na intenziteto in trajnost ugotovljenih vplivov.

3.3 Metode obdelave podatkov

3.3.1 Kvantitativni del raziskave

Podatki, ki smo jih pridobili z anketiranjem učiteljev koordinatorjev in ravnateljev, so bili obdelani s programskim paketom SPSS. Izračunane so bile osnovne deskriptivne statistike (frekvence, povprečja, minimum, maksimum, standardni odklon) in primerjalne statistike (primerjava povprečij, kontingenčne tabele). Statistična značilnost razlik med povprečji in razlik od srednje vrednosti 0 je bila preverjena z ustreznimi t-testi. Medsebojno povezanost spremenljivk smo preverili s Pearsonovim koeficientom korelacije. Za grafični prikaz podatkov

smo pripravili histograme in grafe. Posamezni indikatorji iz istega sklopa so bili združeni v nove spremenljivke. Zanesljivost novih spremenljivk smo preverili z mero 'Cronbach alfa' (tabela 2 in 3), ki je pokazala visoko zanesljivost – koeficient zanesljivosti Chronbach alfa je tako v odgovorih učiteljev koordinatorjev kot v odgovorih ravnateljev blizu ali nad vrednostjo 0,9.

Tabela 2: Zanesljivost novih spremenljivk – odgovori ravnateljev

sklop indikatorjev	število odgovorov	število indikatorjev	Cronbachov alfa
vpliv na delo v šoli	97	21	0,896
vpliv na delo učiteljev	97	27	0,932

Tabela 3: Zanesljivost novih spremenljivk – odgovori učiteljev koordinatorjev

sklop indikatorjev	število odgovorov	število indikatorjev	Cronbachov alfa
vpliv na delo v šoli	170	21	0,878
vpliv na delo učiteljev	170	27	0,921
vpliv na učence	170	17	0,905

3.3.2 Kvalitativni del raziskave

Za obdelavo kvalitativnih podatkov, zbranih z intervjuji, smo uporabili induktivni pristop k vsebinski analizi (Hesse-Biber & Leavy, 2004). Celotno besedilo intervjujev, ki smo ga pridobili s transkripcijo zvočnih zapisov, smo najprej razgradili na sestavne dele ali enote kodiranja (fraze, stavke, odstavke), tj. izbrali smo tiste dele besedila, za katere smo presodili, da vsebujejo za raziskavo pomembne informacije glede na njene cilje. Kodirnim enotam smo nato pripisali kode, dele besedila, ki smo jim pripisali isto kodo, pa smo nato zbrali in ločili od besedil, ki so sodila v drugo kodo, ter tako organizirali podatke. Na koncu smo sorodne kode združili v kategorije tako, da smo abstrahirali skupne značilnosti več različnih opisov ter opredelili povezave med posameznimi kodami, pri čemer smo primerjali odgovore različnih oseb na ista vprašanja ter tako ugotavljali kontekst, vzročne povezave med kodami, intervenirajoče pogoje ipd. Posameznim kategorijam smo nato določili pomen tako, da smo iz temeljnega gradiva izpisali vse kode, ki so sodile v posamezno kategorijo, ter označili dele temeljnega gradiva oz. citate, ki so kategorije posebej dobro razjasnjevali. Z opisom kategorij in odnosov med njimi smo nato oblikovali svoje ugotovitve.

Veljavnost ugotovitev, oblikovanih na osnovi analize podatkov, pridobljenih z intervjuji, smo zagotovili na več načinov: (1) z zunanjo nosilko raziskave, ki je izvedla vse intervjuje in ki je bila sicer dobro seznanjena s programom VŽU, vendar ni bila na noben način vključena ne v njegovo koordinacijo in ne v njegovo izvajanje, zaradi česar je lahko ohranila distanco ter se izognila morebitni nevarnosti, da bi zavestno ali podzavestno vplivala na izjave in pripoved vpraševancev; (2) s triangulacijo virov podatkov, tj. s preverjanjem izjav oz. opisov,

ki jih je posredoval en vpraševanec, z izjavami oz. opisi o isti zadevi, ki so jih posredovali drugi vpraševanci (izjave oz. opise ravnatelja smo primerjali z izjavami oz. opisi koordinatorjev in učiteljev na isti šoli, izjave oz. opise koordinatorjev z izjavami oz. opisi učiteljev na isti šoli itd.); (3) z zvočnim posnetkom vseh intervjujev, ki je omogočil zapis celote in preprečil morebitno beleženje le tistega dela pripovedi ali tistih izjav, ki bi bile v skladu s pričakovanji raziskovalke, in ki je omogočil večkratno poslušanje in zaznavanje podrobnosti; (4) z dobesedno transkripcijo, izvedeno s strani osebe, ki ni bila vključena v raziskavo, kar je omogočilo celostno in sistematično analizo z intervjuji pridobljenih podatkov.

4. GLAVNE UGOTOVITVE RAZISKAVE

Rezultati so predstavljeni primerjalno s stališča ravnateljev in učiteljev koordinatorjev in za vsako raven (šola, učitelji, učenci) posebej. Prikazani so po posameznih ciljeh in predstavljeni v priloženih tabelah in grafih, pri čemer rezultate, pridobljene z vprašalnikom, dopolnjujemo z ugotovitvami kvalitativnega dela raziskave. S pomočjo intervjujev smo skušali pridobiti globlji uvid v vplive sodelovanja v projektih na nekatere vidike delovanja šole, učiteljev in učencev, ki so v kvantitativni analizi bodisi izstopali z nizkim povprečjem ali pa je prišlo do razlik v oceni vpraševancev, ki so bile statistično značilne ali blizu meje statistične značilnosti, raziskali pa smo tudi vzroke za razlike v ocenah vpraševancev glede na lokacijo in vrsto šole.

4.1 Cilj 1: Intenziteta in trajnost vpliva ugotovljenih vplivov

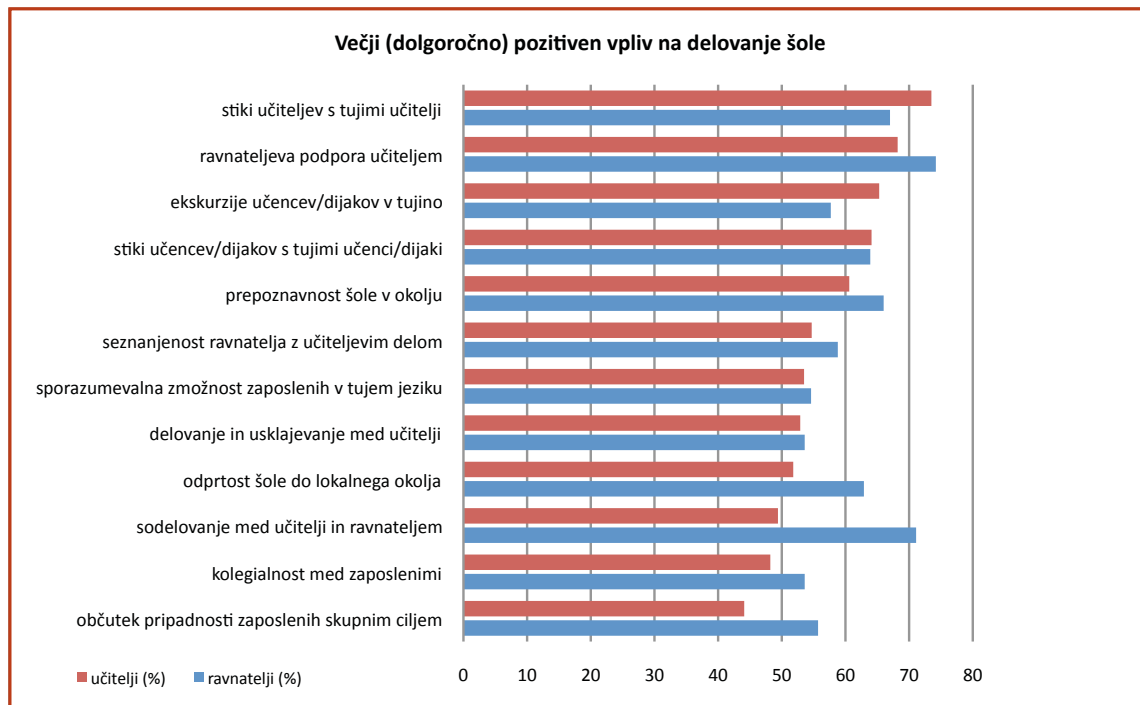
V nadaljevanju s pomočjo prikaza frekvenc pri oceni vplivov sodelovanja v projektih na šole in na učitelje primerjalno s strani ravnateljev in učiteljev koordinatorjev ter frekvence ocen vplivov na učence s strani učiteljev koordinatorjev ponazorimo trajnost vplivov sodelovanja v projektih na ravni šole, učiteljev in učencev. Prikazi ponazarjajo, na katere spremenljivke delovanja šole, dela učiteljev in učencev je imelo sodelovanje v projektih po mnenju vprašancev *večji (dolgoročno) pozitiven vpliv* in na katere *manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv*. Da je imelo sodelovanje v projektih *večji negativen vpliv* ali *manjši negativen vpliv* na spremenljivke, je ocenilo zanemarljivo majhno število ravnateljev in učiteljev koordinatorjev (vsi podatki so prikazani v Prilogi 2: *Prikaz frekvenc pri oceni vpliva na posameznih področjih*).

4.1.1 Ocena vpliva na posamezne spremenljivke na delovanje šole

V nadaljevanju prikazujemo frekvence pri oceni vplivov sodelovanja v projektih na posamezne spremenljivke delovanja šole primerjalno s strani ravnateljev in učiteljev koordinatorjev. Navajamo intenziteto mnenj (frekvence v odgovorih ravnateljev in učiteljev koordinatorjev, ki presegajo 50 %) o (a) *večjem (dolgoročno) pozitivnem vplivu* (Graf št. 8) in o (b) *manjšem (kratkotrajno) pozitivnem vplivu* (Tabela 4) na posamezne spremenljivke delovanja šole.

(a) Večji (dolgoročno) pozitiven vpliv na:

Graf št. 7: Ocena vpliva sodelovanja v projektih večji (dolgoročno) pozitiven vpliv na posamezne spremenljivke delovanja šole primerjalno s strani ravnateljev in učiteljev koordinatorjev

(b) Manjši (kratkorочно) pozitiven vpliv na:

Tabela 4: Manjši (kratkorочно) pozitiven vpliv na spremenljivke delovanja šole

SPREMENLJIVKE DELOVANJA ŠOLE	ravnatelji	učitelji
izvajanje obveznega programa šole	49,5	49,4
sodelovanje s starši učencev/dijakov	48,5	48,8
izvajanje dodatnih dejavnosti za učence/dijake	43,3	47,6

V frekvencah odgovorov ravnateljev in učiteljev koordinatorjev ni velikih razhajanj, izjema je le spremenljivka *sodelovanje med učiteljem in ravnateljem*, kjer je odstotek ravnateljev, ki menijo, da je imelo sodelovanje v projektih večji (dolgoročno) pozitiven vpliv na to spremenljivko, znatno višji kot odstotek učiteljev

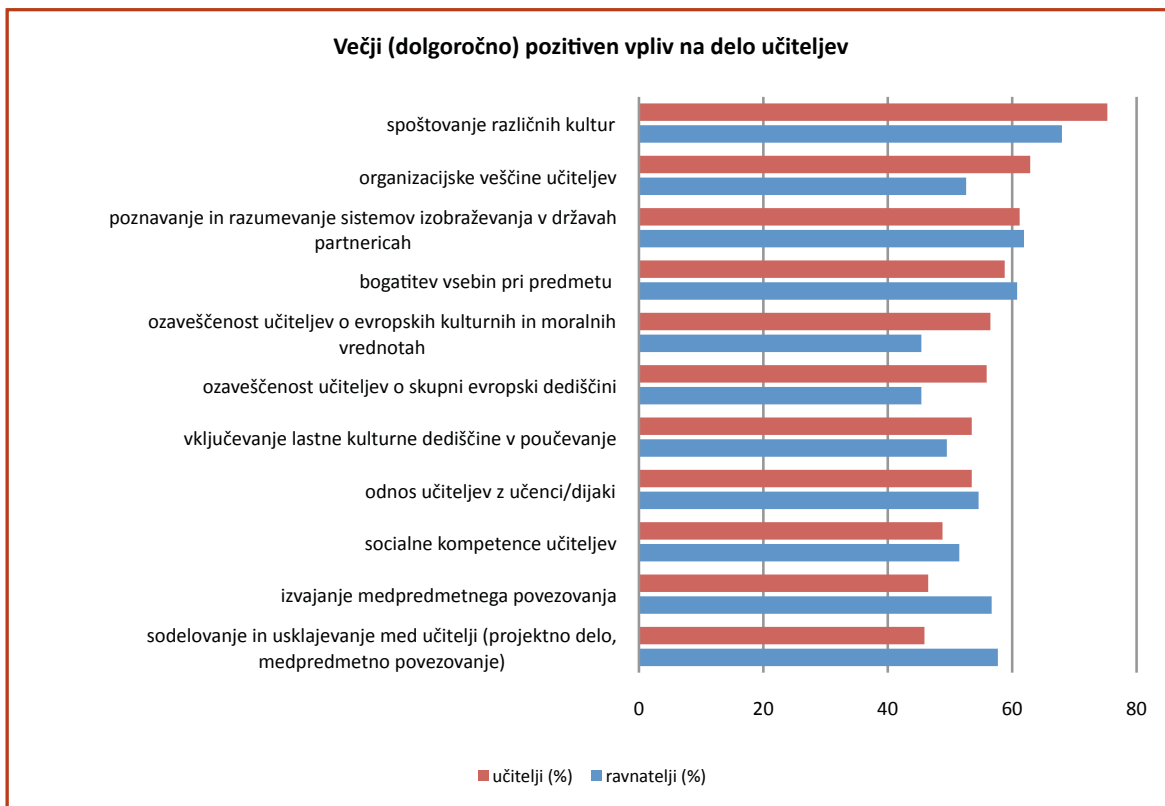
koordinatorjev. Pri oceni sodelovanje v projektih ni imelo vpliva na delovanje šole izstopajo le frekvence mnenj v zvezi z eno spremenljivko, in sicer *sodelovanje z drugimi slovenskimi šolami*, pri čemer je frekvenca odgovorov učiteljev koordinatorjev znatno višja.

4.1.2 Ocena vpliva na delo in kompetence učiteljev

V nadaljevanju prikazujemo ocene vpliva sodelovanja v dejavnostih programa VŽU s strani ravnateljev in učiteljev koordinatorjih na posamezne spremenljivke dela učiteljev. Navajamo intenziteto mnenj (frekvence v odgovorih ravnateljev in/ali učiteljev, ki presegajo 50 %) o (a) *večjem (dolgoročno) pozitivnem vplivu* (Tabela 5) in (b) *manjšem (kratkoročno) pozitivnem vplivu* (Tabela 6) na posamezne spremenljivke dela učiteljev. Da je imelo sodelovanje v projektih *večji negativni vpliv* ali *manjši negativni vpliv* na spremenljivke, je ocenilo zanemarljivo majhno število ravnateljev in učiteljev koordinatorjev (vsi podatki so prikazani v Prilogi 2: *Prikaz frekvenc pri oceni vpliva na posameznih področjih*).

(a) Večji (dolgoročno) pozitiven vpliv na učitelje:

Graf št. 8: Prikaz frekvenc pri oceni vpliva sodelovanja v projektih večji (dolgoročno) pozitiven vpliv na posamezne spremenljivke dela učiteljev primerjalno s strani ravnateljev in učiteljev koordinatorjev

(b) Manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv na delo učiteljev:

Tabela 5: Manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv na posamezne spremenljivke dela učiteljev

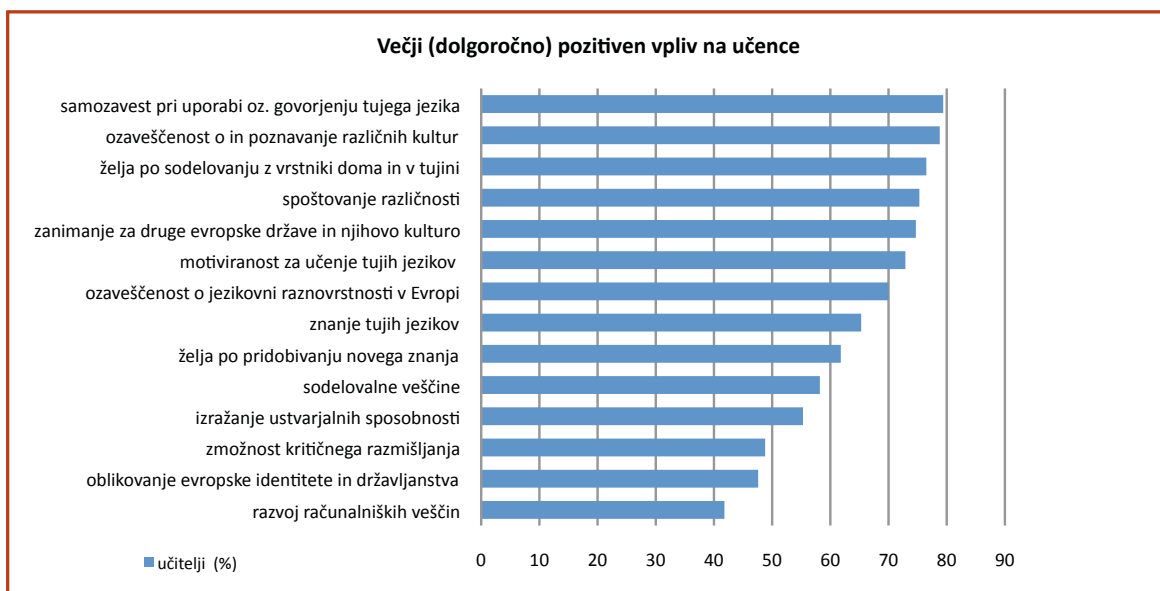
SPREMENLJIVKE DELA IN KOMPETENC UČITELJEV	ravnatelji	učitelji
seznanjenost z novimi oblikami in metodami poučevanja	55,7	44,7
uporaba raznolikih metod in oblik poučevanja	52,6	47,1
uporaba sodelovalnega učenja pri pouku	52,6	47,6
motiviranost učiteljev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje	48,5	51,8
poznavanje tujih didaktičnih okolij	47,4	50,6
uporaba novih gradiv in vsebin	38,1	50,6

V frekvencah odgovorov ravnateljev in učiteljev koordinatorjev ni velikih razhajanj, nekoliko večje razlike v frekvencah odgovorov pri oceni *dolgoročno pozitiven vpliv* vidimo pri spremenljivkah *ozaveščenosti učiteljev o evropski kulturni dediščini* in *spoštovanje različnih kultur*, ki jim pripisujejo učitelji večji vpliv kot ravnatelji, in pri *sodelovanju in usklajevanju med učitelji in izvajanju medpredmetnega povezovanja*, ki jima večji vpliv pripisujejo ravnatelji. Pri oceni *manjši kratkoročni vpliv* so mnenja prav tako usklajena, izstopajo le frekvence odgovorov ravnateljev v zvezi z *izvajanjem sodelovalnega učenja, uporabo raznolikih metod in oblik poučevanja* in *seznanjenostjo z novimi metodami in oblikami poučevanja*, kjer z višjimi frekvencaми izstopajo odgovori ravnateljev. Učitelji v večji meri kot ravnatelji pripisujejo kratkoročni vpliv sodelovanja v projektih na njihovo *uporabo novih gradiv in vsebin, poznavanje tujih didaktičnih okolij* in na njihovo motiviranost za *uvajanje novosti in sprememb v poučevanje*. Tako ravnatelji kot učitelji z več kot 50 odstotki odgovarjajo, da projekti *niso imeli vpliva* na eno spremenljivko, in sicer na *zmožnost učiteljev za poučevanje otrok s posebnimi potrebami*, pri čemer je odstotek v odgovorih učiteljev znatno višji kot v odgovorih ravnateljev.

4.1.3 Ocena vpliva na učence

Vpliv sodelovanja v projektih na učence so v vprašalniku ocenjevali samo učitelji koordinatorji. V nadaljevanju (Graf št. 9) prikazujemo frekvence njihovih odgovorov (od najvišjega odstotka odgovorov do najnižjega) pri oceni vpliva sodelovanja v projektih na posamezne spremenljivke kompetenc in naravnosti učencev (vse frekvence so navedene v Prilogi 2).

(a) Večji (dolgoročno) pozitiven vpliv:

Graf št. 9: Prikaz frekvenc pri oceni vpliva sodelovanja v projektih večji (dolgoročno) pozitiven vpliv na posamezne spremenljivke kompetenc in naravnosti učencev s strani učiteljev koordinatorjev**(b) Manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv:****Tabela 6: Manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv na učence**

SPREMENLJIVKE KOMPETENC IN NARAVNOSTI UČENCEV	odstotek učitelji
razvoj podjetnosti in samoiniciativnosti	40,6
poznavanje in uporaba strategij učenja	38,8

Po frekvenci odgovorov s strani učiteljev koordinatorjev sodeč le-ti menijo, da imajo projekti (*dolgoročno pozitiven vpliv*) na naslednje spremenljivke kompetenc in naravnosti učencev (navajamo od najvišje ocene padajoče, upoštevajoč frekvence nad 50 %): (1) *samozavest pri uporabi oz. govorjenju tujega jezika*, (2) *ozaveščenost o in poznavanje različnih kultur*, (3) *želja po sodelovanju z vrstniki doma in v tujini*, (4) *spoštovanje različnosti*, (5) *zanimanje za druge evropske države in njihovo kulturo*, (6) *motiviranost za učenje tujih jezikov*, (7) *ozaveščenost učencev o jezikovni raznovrstnosti v Evropi*, (8) *znanje tujih jezikov*, (9) *želja po pridobivanju novega znanja*, (10) *sodelovalne veščine*, (11) *izražanje ustvarjalnih sposobnosti*. Frekvence pri odgovorih *manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv* so si sledile takole (od najvišje do najnižje, upoštevali smo frekvence odgovorov nad 38,8 %): *razvoj podjetnosti in samoiniciativnosti* in *poznavanje in uporaba strategij učenja*. Več kot 40 % učiteljev je v svojih odgovorih ocenilo, da sodelovanje v projektih *ni imelo vpliva na sporazumevalno zmožnost v maternem jeziku*.

4.1.4 Intenziteta in trajnost vpliva – skupne ugotovitve

Glede intenzitete in trajnosti vpliva sodelovanja v projektih na šolo, učitelje in učence ravnatelji menijo (Tabela 7), da ima sodelovanje v projektih najintenzivnejši vpliv na delovanje šole (povprečje je 1,388), sledi vpliv na delo učiteljev (povprečje je 1,242).

Tabela 7: Ocena intenzitete vpliva projektov na šolo in učitelje s strani ravnateljev (lestvica -2: večji (dolgoročno) negativen vpliv, -1: manjši (kratkoročno) negativen vpliv, 0: projekt ni imel vpliva, 1: manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv, 2: večji (dolgoročno) pozitiven vpliv)

spremenljivka	število odgovorov	minimum	maksimum	povprečje	standardni odklon	t-test (testna vrednost = 0)	
						t	sig.
vpliv na delo v šoli	97	-0,29	2,00	1,388	0,408	33,548	0,000
vpliv na delo učiteljev	97	0,11	2,00	1,242	0,424	28,821	0,000

Učitelji koordinatorji pa so ocenili (Tabela 8), da ima sodelovanje v projektih najintenzivnejši vpliv na njihove učence (povprečje je 1,470), sledi vpliv na šolo (povprečje je 1,336), vpliv na učitelje je na zadnjem mestu (povprečje je 1,226).

Tabela 8: Ocena intenzitete vpliva projektov na šolo, učitelje, učence s strani učiteljev koordinatorjev (lestvica -2: večji (dolgoročno) negativen vpliv, -1: manjši (kratkoročno) negativen vpliv, 0: projekt ni imel vpliva, 1: manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv, 2: večji (dolgoročno) pozitiven vpliv)

spremenljivka	število odgovorov	minimum	maksimum	povprečje	standardni odklon	t-test (testna vrednost = 0)	
						t	sig.
vpliv na delo v šoli	170	0,19	2,00	1,336	0,381	45,790	0,000
vpliv na delo učiteljev	170	0,07	2,00	1,226	0,409	39,071	0,000
vpliv na učence	170	0,00	2,00	1,470	0,392	48,909	0,000

Na podlagi odgovorov ravnateljev smo preverili tudi korelacije med spremenljivkami ter ugotovili, da je v primeru pozitivnega vpliva na enem področju pozitiven vpliv tudi na drugem področju (Tabela 9).

Tabela 9: Povezanost med spremenljivkama

Pearsonov koeficient korelacije (n=97)	vpliv na delo v šoli	vpliv na delo učiteljev
vpliv na delo v šoli	1	0,793 (**)
vpliv na delo učiteljev	0,793 (**)	1

** Korelacija je značilna pri stopnji 0,01 (2-stranska).

4.2 Cilj 2: Ocena vplivov sodelovanja v dejavnostih programa VŽU na šole, učitelje in učence z vidika nacionalnih prioritet

4.2.1 Vplivi na šole

Analiza podatkov, pridobljenih z vprašalnikom, je dala naslednje rezultate: **po oceni učiteljev koordinatorjev so imeli izvedeni projekti v okviru programa VŽU pozitiven vpliv na vseh preverjanih področjih dela v šoli.** Povprečja so praviloma precej nad vrednostjo 1. Najvišje povprečje je pri oceni vpliva projektov na stike njihovih učiteljev s tujimi učitelji (1,69). Sledita podpora učiteljem s strani ravnateljev in prepoznavnost šole v okolju (1,58).

Da so imeli izvedeni projekti v okviru programa VŽU pozitiven vpliv na vseh preverjanih področjih dela v šoli, menijo tudi ravnatelji. Tudi tu so povprečja praviloma nad vrednostjo 1. Najvišje povprečje je pri oceni vpliva projektov na podporo učiteljem s strani ravnateljev (povprečje je 1,68). Sledita sodelovanje med učiteljem in ravnateljem (1,64) ter stiki učiteljev s tujimi učitelji (1,63).

Vplivi na izvajanje obveznega programa šole

Pozitivne vplive na izvajanje programa šole so v intervjujih poudarjali tako ravnatelji kakor učitelji tistih šol, v katerih so projektne dejavnosti umeščali v vsakodnevni pouk in jih povezovali z že utečenimi projekti na šoli, in sicer vsi ali večina učiteljev oziroma tam, kjer je šola dejavnosti v programu VŽU umestila v življenje in delo šole.

Ravnateljica osnovne šole:

Vse šolsko leto smo se pripravljali na goste iz tujine, ki so nas obiskali prek Comeniusa. Ko so na primer naši najmlajši izdelovali lutke z nošami teh različnih držav, od koder prihajajo naši gostje, so jim veliki pomagali. In ko so se učili himno, so jim spet veliki pomagali. Mi imamo na šoli že leta projekt 'Veliki in mali prijatelj', z njim pomagamo prvčkom vstopati v šolo. In tako sedmošolci sprejmejo prvi šolski dan prvošolce in so potem z njimi

tri leta prijatelji, jih obiskujejo pri pouku ... To se učiteljici razrednega in predmetnega pogovorita ... Jim berejo pravljice, organiziramo športni dan, kjer veliki pomagajo malim. In tako smo to navezali tudi na Comenius ... Čeprav smo začeli bolj vsebinsko na razredni stopnji, predmetna stopnja že srka te vsebine in se vključuje, sami pristopajo, tako učitelji kot učenci. Naši višješolci so tako odpeljali goste po [...] mestu. Mi ne najemamo turističnih vodičev, ampak so naši višješolci vodniki. In so tako prej pri pouku pripravili zloženko v angleščini, nemščini, francoščini in kako bodo vodili ... to je bila najprej raziskovalna naloga, realizirana pri slovenščini, kjer so raziskali različna gradiva skupaj z informatiko, iskali tudi po spletu, priključili so se tuji jeziki. Učenci so pri izbirnem predmetu oblikovali besedila in to tehnično delali naprej, pripravili so tudi video konferenco ... Ta mali so potem imeli video konferenco s Španci in Nemci ... tako da je učenje osmišljeno, življenjsko. Na zaključni prireditvi, ki smo jo pripravili za tujce, so nastopili vsi učenci ... Imamo tako vizijo, da vsi nastopijo, tudi učenci s posebnimi potrebami ... Pripravljali so se tako celo leto pri vseh predmetih, imeli smo šport pa recitacije, ples, na druženju z gosti s tujine je bilo veliko žive komunikacije v tujih jezikih, starejši učenci so zjutraj izpeljali za tujce telovadno uro zunaj pred šolo ... Cela šola je dihala s tem.

Koordinatorica iz iste šole (učiteljica na razredni stopnji):

Mi imamo na šoli pravilo, da če se gremo projekt, se ga gremo vsi. Pa tudi, da projekt ni za zraven, dodatno delo, ampak vse lepo v pouku izpelješ. Na konferencah razglabljamo, kakšen bo program [za obisk šol iz tujine v šolskem partnerstvu]. Imamo v zbornici obešen načrt dejavnosti, sprotne rezultate. In to učitelji skupaj načrtujemo in vključujemo v pouk, učenci pripravljajo. Se tudi medpredmetno povezujemo. Moji učenci so se ogromno naučili iz tega ... sem jim povedala, da smo v Comenius projektu, da je več držav, smo iskali države na zemljevidu, zdaj oni že vedo, kaj je to Evropa, kje so kakšne države, poznajo zastave, smo jih risali, smo se naučili pozdraviti 'živijo' v vseh teh jezikih, in ko jim enkrat to predočiš, jih začne zanimati. »Pa je tam lih tako? Je tam dan dolg kot pri nas? Ali so otroci tam tud taki? A so črni?« In potem, ko so si te stvari pogledali ... so imeli video konferenco – jim je bilo res fino – »O lej, Španci pa tud plešejo, pa tud pojejo, pa tud znajo ...«

Učitelji iz iste šole:

Pri nas se vsi vključujemo, to res ne bi bilo fino, če bi se samo ene dva trudila, potem sploh ne bi čutili, da smo v projektu, ne učitelji ne učenci ... Res vsi delamo, vsak vsaj nek del naredi ... V letnem načrtu imamo, tako da razmišljamo vnaprej, načrtujemo že v avgustu, kdaj bomo kaj delali, in potem res takrat povlečemo tisto, kar se da zaradi projekta ... Mi smo letos pri računalništvu naredili predstavitev šole 'Vse o nas', naredili filmček pa projekcijo, predstavitev ostalih držav, Slovenije, tako da na ta način smo se vključili ... Ja, učenci pa so bili tako navdušeni, da ne moreš verjeti, kakšen odziv je od njih. Tako da smo me imele potem tudi dosti več energije...

V šolah, kjer so se s projektom trudili samo koordinator (po navadi učitelj tujega jezika) in nekaj učiteljev, ki so čutili moralno dolžnost, da mu občasno pomagajo, nam tako ravnatelj kot učitelji, ki so sodelovali v intervjuju, o vplivu na izvajanje programa šole niso vedeli povedati kaj dosti. Na splošno smo dobili vtis, da so v nekaterih šolah ravnatelj in učitelji določene akcije, ki so po naravi takšne, da se vanje vključujejo le posamezniki, dojemali bolj v smislu izoliranega vpliva na posamezne dijake, vendarle pa so intervjuji pokazali, da so jih drugje dojemali širše in si prizadevati razširiti vpliv na celotno šolo.

Ravnatelj srednje šole:

Saj veste, čisto vseh se pa projekt nikoli ne dotakne. Niti ne potrebujemo vseh učiteljev. Gre bolj za strokovne predmete, ki se pripravljajo za izvedbo praktičnega pouka v tujini, gre za jezikoslovce, ostalih predmetov pa se dotika manj. Jaz nisem pristaš tega, da bi šola imela preveč projektov, nismo neki lovci na projekte ... Glede na to, da bodo te generacije dijakov, ki jih zdaj šolamo, da bodo najbrž nastopale na širšem trgu dela v Evropi ... so ti naši dijaki, ki del prakse opravijo v tujini, zagotovo privilegirani, ker dobijo izkušnjo in se bodo lažje znašli na trgu dela. Lahko pa je tak projekt tudi samo popestritev srednješolskega življenja. Če se zgodi to, se mi zdi, je vseeno sprejemljivo in dobro.

Koordinatorji iz iste šole:

Ena peščica ljudi se nas vključuje, eni in isti ... drugi ne vidijo te vrednosti in nam celo rečejo: »Eh, to je brezzveze. Sam v tujino hodite pa d'nar zapravljate, pa za nič konkretnega.« Pa dostikrat se na jezik izgovarjajo. Smo imeli asistenta in je bil za to, da bi imel tečaj angleščine za učitelje, pa niso bili za to ... Enemu to ne paše, drugi ima družinske obveznosti ... nekako tega ne vzamejo, da pač za določene stvari si moraš vzeti čas. Tako da ... samo peščica nas je zelo obremenjenih in se to nikjer nič ne upošteva, si razrednik in vse obveznosti moraš opraviti, imamo tudi zelo veliko dodatnega dela ... tako da za projekt delaš v svojem prostem času.

Koordinatorji iz druge srednje šole (o mobilnosti dijakov v programu Leonardo da Vinci):

Predvsem po izmenjavi se trudimo, da bi razširili korist ... Potem dijaki, ki so bili na izmenjavi, predstavijo drugim različne vidike v tujem jeziku, kako je potekala izmenjava, kulturne značilnosti, tudi geografske ... To jim damo na izbiro. Pa tudi staršem in lokalni skupnosti vedno na nek način predstavimo. Smo opazili, da je nanje naredilo marsikaj vtis ... da so opazili, na primer, kako dolgo ostajajo v Nemčiji na delovnem mestu, kako marljivo delajo ves čas in take reči. In potem zelo živo pripovedujejo drugim ...

... imeli smo posebne priprave za učitelje, ki so potovali v projektu, dvakrat po deset ur angleščine in so se tudi drugi učitelji samoiniciativno priključili ... in nas je to na nek način še bolj povežalo.

V Tabeli št. 10 so prikazane razlike med ravnatelji in učitelji v njihovih ocenah vplivov izvedenih projektov na delo šole.

Tabela 10: Razlike med ravnatelji in učitelji koordinatorji v oceni vpliva projektov (lestvica -2: večji (dolgoročno) negativen vpliv, -1: manjši (kratkoročno) negativen vpliv, 0: projekt ni imel vpliva, 1: manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv, 2: večji (dolgoročno) pozitiven vpliv)

vpliv na delo v šoli	ravnatelji			učitelji			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem	97	1,40	0,799	170	1,29	0,735	1,118	0,265
kolegialnost med zaposlenimi	97	1,40	0,773	170	1,32	0,781	0,793	0,429
izmenjava učencev s partnerskimi šolami	97	1,47	0,779	170	1,46	0,770	0,157	0,876
ekskurzije učencev v tujino	97	1,36	0,831	170	1,45	0,807	-0,887	0,376
stiki učencev s tujimi učenci	97	1,48	0,792	170	1,56	0,643	-0,787	0,432
stiki učiteljev s tujimi učitelji	97	1,63	0,565	170	1,69	0,544	-0,929	0,354
sodelovanje med učitelji in ravnateljem	97	1,64	0,632	170	1,35	0,717	3,387	0,001
podpora učiteljem s strani ravnatelja	97	1,68	0,587	170	1,58	0,711	1,153	0,250
seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom	97	1,51	0,647	170	1,46	0,645	0,492	0,623
izvajanje obveznega programa šole	97	1,06	0,733	170	0,98	0,773	0,823	0,411
izvajanje dodatnih dejavnosti za učence	97	1,41	0,658	170	1,35	0,637	0,797	0,426
prepoznavnost vaše šole v okolju	97	1,58	0,659	170	1,58	0,552	0,011	0,991
pripravljenost kolektiva za sodelovanje v novih projektih	97	1,30	0,806	170	1,22	0,825	0,781	0,435
odprtost vaše šole do lokalnega okolja in širše	97	1,49	0,738	170	1,39	0,716	1,094	0,275
sodelovanje s starši učencev	97	1,16	0,702	170	1,12	0,707	0,462	0,645
sodelovanje z drugimi slovenskimi šolami	97	0,72	0,760	170	0,50	0,715	2,380	0,018
pripravljenost kolektiva na navezovanje stikov s šolami v tujini	97	1,39	0,686	170	1,32	0,700	0,838	0,403
dialog med zaposlenimi	97	1,26	0,754	170	1,18	0,774	0,772	0,441
uporaba IKT na šoli	97	1,25	0,791	170	1,32	0,733	-0,731	0,465
sporazumevalna zmožnost zaposlenih v tujem jeziku	97	1,47	0,631	170	1,47	0,617	0,046	0,963
delovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	97	1,47	0,631	170	1,45	0,635	0,264	0,792

Pri oceni vpliva projektov na delo šole se učitelji in ravnatelji statistično značilno ločijo v dveh spremenljivkah. Gre za sodelovanje med učitelji in ravnatelji in za sodelovanje z drugimi slovenskimi šolami (ugotovitev je na meji statistične značilnosti). Na obeh področjih so povprečja v mnenjih ravnateljev precej višja kot pri mnenjih učiteljev.

Razlike med mestnimi in podeželskimi šolami v oceni vplivov na šolo

Razlike v oceni vplivov projektov na delo šole smo zaznali tudi med mestnimi in podeželskimi šolami. V Tabeli 11 so prikazane razlike v oceni vplivov izvedenih projektov na delo šole s strani ravnateljev mestnih in podeželskih šol.

Tabela 11: Razlike v oceni vpliva projektov na delo šole med ravnatelji glede na okolje šole (lestvica -2: večji (dolgoročno) negativen vpliv, -1: manjši (kratkoročno) negativen vpliv, 0: projekt ni imel vpliva, 1: manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv, 2: večji (dolgoročno) pozitiven vpliv)

vpliv na delo v šoli	mesto			podeželje			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem	60	1,45	0,790	37	1,32	0,818	0,751	0,455
kolegialnost med zaposlenimi	60	1,37	0,802	37	1,46	0,730	-0,572	0,568
izmenjava učencev s partnerskimi šolami	60	1,48	0,792	37	1,46	0,767	0,146	0,884
ekskurzije učencev v tujino	60	1,38	0,865	37	1,32	0,784	0,338	0,736
stiki učencev s tujimi učenci	60	1,58	0,809	37	1,32	0,747	1,576	0,118
stiki učiteljev s tujimi učitelji	60	1,75	0,437	37	1,43	0,689	2,510	0,015
sodelovanje med učitelji in ravnateljem	60	1,67	0,542	37	1,59	0,762	0,543	0,588
podpora učiteljem s strani ravnatelja	60	1,70	0,530	37	1,65	0,676	0,417	0,678
seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom	60	1,52	0,624	37	1,49	0,692	0,222	0,825
izvajanje obveznega programa šole	60	1,12	0,666	37	0,97	0,833	0,937	0,351
izvajanje dodatnih dejavnosti za učence	60	1,45	0,594	37	1,35	0,753	0,716	0,476
prepoznavnost vaše šole v okolju	60	1,53	0,623	37	1,65	0,716	-0,836	0,405
pripravljenost kolektiva za sodelovanje v novih projektih	60	1,37	0,736	37	1,19	0,908	1,054	0,294
odprtost vaše šole do lokalnega okolja in širše	60	1,48	0,748	37	1,51	0,731	-0,195	0,846

sodelovanje s starši učencev	60	1,17	0,717	37	1,16	0,688	0,031	0,976
sodelovanje z drugimi slovenskimi šolami	60	0,70	0,766	37	0,76	0,760	-0,356	0,723
pripravljenost kolektiva na navezovanje stikov s šolami v tujini	60	1,45	0,649	37	1,30	0,740	1,066	0,289
dialog med zaposlenimi	60	1,27	0,710	37	1,24	0,830	0,148	0,883
uporaba IKT na šoli	60	1,20	0,819	37	1,32	0,747	-0,750	0,455
sporazumevalna zmožnost zaposlenih v tujem jeziku	60	1,47	0,650	37	1,49	0,607	-0,150	0,881
delovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	60	1,48	0,596	37	1,46	0,691	0,180	0,857

Odgovori ravnateljev kažejo, da so vpliv projektov na delo šole nekoliko bolj pozitivno ocenili ravnatelji mestnih šol. Največja razlika, ki je tudi statistično značilna, se pojavi pri oceni vpliva projektov na stike učiteljev s tujimi učitelji, vpliv so precej višje ocenili ravnatelji mestnih šol. Opaznejše razlike, ki pa niso statistično značilne, so prisotne tudi pri oceni vpliva na stike učencev s tujimi učenci, na pripravljenost kolektiva za sodelovanje v novih projektih, na izvajanje obveznega programa šole in na pripravljenost kolektiva na navezovanje stikov s šolami v tujini, v vseh primerih so vpliv višje ocenili ravnatelji mestnih šol. **Pri ocenah učiteljev pa je viden obraten trend, saj so vpliv projektov na delo šole učitelji koordinatorji podeželskih šol ocenili precej višje kakor učitelji koordinatorji mestnih šol (Tabela 12).**

Tabela 12: Razlike v oceni vpliva projektov na delo šole med učitelji koordinatorji glede na okolje šole (lestvica -2: večji (dolgoročno) negativen vpliv, -1: manjši (kratkoročno) negativen vpliv, 0: projekt ni imel vpliva, 1: manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv, 2: večji (dolgoročno) pozitiven vpliv)

vpliv na delo v šoli	mesto			podeželje			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem	87	1,26	0,754	83	1,33	0,718	-0,539	0,590
kolegialnost med zaposlenimi	87	1,25	0,866	83	1,40	0,680	-1,209	0,229
izmenjava učencev s partnerskimi šolami	87	1,44	0,788	83	1,48	0,755	-0,381	0,704
ekskurzije učencev v tujino	87	1,41	0,815	83	1,49	0,802	-0,646	0,519
stiki učencev s tujimi učenci	87	1,52	0,626	83	1,60	0,661	-0,862	0,390

stiki učiteljev s tujimi učitelji	87	1,75	0,463	83	1,64	0,616	1,294	0,198
sodelovanje med učitelji in ravnateljem	87	1,32	0,755	83	1,39	0,678	-0,578	0,564
podpora učiteljem s strani ravnatelja	87	1,62	0,703	83	1,54	0,721	0,719	0,473
seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom	87	1,46	0,679	83	1,47	0,612	-0,102	0,919
izvajanje obveznega programa šole	87	0,94	0,783	83	1,02	0,765	-0,687	0,493
izvajanje dodatnih dejavnosti za učence	87	1,26	0,655	83	1,43	0,609	-1,744	0,083
prepoznavnost vaše šole v okolju	87	1,51	0,568	83	1,65	0,528	-1,720	0,087
pripravljenost kolektiva za sodelovanje v novih projektih	87	1,23	0,817	83	1,20	0,838	0,198	0,844
odprtost vaše šole do lokalnega okolja in širše	87	1,31	0,687	83	1,48	0,739	-1,569	0,119
sodelovanje s starši učencev	87	1,09	0,693	83	1,16	0,724	-0,595	0,552
sodelovanje z drugimi slovenskimi šolami	87	0,46	0,775	83	0,54	0,650	-0,750	0,455
pripravljenost kolektiva na navezovanje stikov s šolami v tujini	87	1,37	0,667	83	1,27	0,734	0,956	0,340
dialog med zaposlenimi	87	1,08	0,824	83	1,29	0,708	-1,767	0,079
uporaba IKT na šoli	87	1,26	0,754	83	1,37	0,711	-0,970	0,334
sporazumevalna zmožnost zaposlenih v tujem jeziku	87	1,44	0,623	83	1,51	0,612	-0,730	0,466
delovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	87	1,38	0,686	83	1,53	0,570	-1,561	0,120

Največja razlika se pojavi v oceni vpliva projektov na dialog zaposlenih, ki so ga učitelji koordinatorji podeželskih šol ocenili znatno višje kot učitelji koordinatorji mestnih šol, sledi izvajanje dodatnih dejavnosti za učence, odprtost šole do lokalnega okolja in širše, delovanje in usklajevanje med učitelji, kolegialnost med zaposlenimi in prepoznavnost šole v okolju. Učitelji mestnih šol so nekoliko višje ocenili le vpliv projektov na stike s tujimi učitelji. Razlike v odgovorih učiteljev iz mestnih in podeželskih šol niso statistično značilne.

Z intervjuji smo želeli globlje raziskati, zakaj so učitelji podeželskih šol vplive sodelovanja v dejavnostih programa VŽU na nekatere spremenljivke, povezane s klimo v kolektivu pa tudi z odprtostjo šole navzven, ocenili znatno višje oz. zakaj se jim zdi sodelovanje v projektih dragoceno. **V šolah so nam pogosto povedali, da jim je sodelovanje v projektih in priložnosti, da vidijo prakso v tujini, razširilo obzorje, povečalo njihovo strokovno samozavest ter jih odprlo za sodelovanje s kolegi.**

Učiteljica iz podeželske osnovne šole:

Mi smo pridobili na tem, da ne zapiramo vrat za seboj ... da ostajajo vrata odprta, da lahko pride v učilnico kdor koli, kadar koli ... da te ni sram, recimo, ali pa da se bojiš, da bo nekdo kaj videl, in tako naprej ...

Izkazalo se je tudi, da učitelji iz podeželski šol izjemno cenijo sodelovanje v projektih zato, ker se zavedajo, da predstavljajo zanje in za njihove učence pogosto edino priložnost za širitev obzorja in osebnostno rast, saj v socialno šibkem okolju, v katerem živijo, ni možnosti za potovanja in ogleda šolanja v tujini.

Učitelji iz podeželske srednje šole:

Mi imamo otroke, ki ne potujejo, tako da so to zanje neprecenljive izkušnje. Omogočeno jim je brezplačno potovati v tujino, drugače si tega ne morejo privoščiti. Projektov se udeležijo vsi, tu ne delamo razlik. Smo v takšnem okolju. Opažamo, da so prestrašeni, ko gremo prvič na pot ... in se v tem pogledu res veliko ukvarjamo z njimi in jih usposabljam že dosti prej ... Nanje ima to velik vpliv, pridobijo samozavest, življenjske veščine, kako se znajti. Tudi ker smo v zaprtem okolju, zato je za naše dijake še bolj pomembno, da razvijajo širino, tolerantnost, spoznavajo kulturne razlike ... se učimo pri pouku, egocentrizem, ampak to je teorija, ko pa prideš na podzemno v Londonu, pa v resnici doživljaš ... teh izkušenj ti šola ne more dati. In si vzamemo čas, da se z njimi o teh stvareh zelo odprto pogovarjamo. Zato so za nas ti projekti neprecenljivi.

Razlike med osnovnimi in srednjimi šolami v oceni vplivov na šolo

Analiza je pokazala tudi razlike v ocenah vplivov izvedenih projektov na šolo glede na vrsto šole oz. v odgovorih ravnateljev in učiteljev koordinatorjev iz srednjih šol in tistih iz osnovnih šol. Razlike prikazujemo ločeno na odgovorih učiteljev koordinatorjev (Tabela 13) in ravnateljev (Tabela 14).

Tabela 13: Razlike v oceni vplivov sodelovanja v projektih na šolo med osnovnošolskimi in srednješolskimi učitelji koordinatorji (lestvica -2: večji (dolgoročno) negativen vpliv, -1: manjši (kratkoročno) negativen vpliv, 0: projekt ni imel vpliva, 1: manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv, 2: večji (dolgoročno) pozitiven vpliv)

vpliv na delo v šoli	osnovna šola			srednja šola			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem	104	1,36	0,696	66	1,20	0,789	1,377	0,170
kolegialnost med zaposlenimi	104	1,42	0,706	66	1,17	0,870	2,106	0,037
izmenjava učencev s partnerskimi šolami	104	1,38	0,828	66	1,58	0,658	-1,667	0,097
ekskurzije učencev v tujino	104	1,38	0,850	66	1,58	0,725	-1,645	0,102
stiki učencev s tujimi učenci	104	1,61	0,645	66	1,48	0,638	1,196	0,233
stiki učiteljev s tujimi učitelji	104	1,70	0,538	66	1,68	0,559	0,234	0,815
sodelovanje med učitelji in ravnateljem	104	1,46	0,682	66	1,18	0,742	2,519	0,013
podpora učiteljem s strani ravnatelja	104	1,63	0,671	66	1,52	0,769	0,982	0,327
seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom	104	1,59	0,585	66	1,27	0,692	3,174	0,002
izvajanje obveznega programa šole	104	1,07	0,767	66	0,85	0,769	1,811	0,072
izvajanje dodatnih dejavnosti za učence	104	1,41	0,617	66	1,24	0,658	1,717	0,088
prepoznavnost vaše šole v okolju	104	1,63	0,543	66	1,50	0,562	1,443	0,151
pripravljenost kolektiva za sodelovanje v novih projektih	104	1,16	0,849	66	1,30	0,784	-1,076	0,284
odprtost vaše šole do lokalnega okolja in širše	104	1,38	0,767	66	1,41	0,632	-0,217	0,829
sodelovanje s starši učencev	104	1,20	0,729	66	1,00	0,656	1,872	0,063
sodelovanje z drugimi slovenskimi šolami	104	0,47	0,682	66	0,55	0,768	-0,659	0,511
pripravljenost kolektiva na navezovanje stikov s šolami v tujini	104	1,36	0,696	66	1,26	0,708	0,891	0,374
dialog med zaposlenimi	104	1,23	0,727	66	1,11	0,844	1,023	0,308
uporaba IKT na šoli	104	1,38	0,701	66	1,21	0,775	1,500	0,135
sporazumevalna zmožnost zaposlenih v tujem jeziku	104	1,54	0,573	66	1,36	0,671	1,812	0,072
delovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	104	1,53	0,574	66	1,33	0,709	1,883	0,062

Med učitelji iz osnovnih in učitelji iz srednjih šol prihaja do največjih razlik v oceni vpliva projektov na seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom, sodelovanje med učitelji in ravnateljem in na kolegialnost med zaposlenimi. Vpliv so z višjimi povprečji ocenili osnovnošolski učitelji. V vseh treh primerih se je razlika izkazala kot statistično značilna. Osnovnošolski učitelji ocenjujejo večji vpliv projektov kot srednješolski učitelji še na področjih izvajanja obveznega programa šole, sodelovanja s starši učencev, delovanja in usklajevanja med učitelji, sporazumevalni zmožnosti zaposlenih v tujem jeziku, izvajanju dodatnih dejavnosti za učence in v nekoliko manjši meri pri uporabi IKT na šoli ter pri občutku pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem. **Srednješolski učitelji višje kot osnovnošolski učitelji ocenjujejo vpliv projektov na izmenjave dijakov s partnerskimi šolami in na ekskurzije učencev/dijakov v tujino.** Pri tem se je treba zavedati, da so srednjim šolam (sploh poklicnim in strokovnim) na voljo nekateri programi in akcije, namenjeni mednarodni mobilnosti dijakov, v katerih osnovne šole ne morejo sodelovati.

Razlike v oceni vplivov na šolo so vidne tudi med osnovnošolskimi in srednješolskimi ravnatelji (Tabela 14).

Tabela 14: Razlike v oceni vplivov sodelovanja v projektih na šolo med osnovnošolskimi in srednješolskimi ravnatelji (lestvica -2: večji (dolgoročno) negativen vpliv, -1: manjši (kratkoročno) negativen vpliv, 0: projekt ni imel vpliva, 1: manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv, 2: večji (dolgoročno) pozitiven vpliv)

vpliv na delo v šoli	osnovna šola			srednja šola			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem	72	1,32	0,853	25	1,64	0,569	-2,112	0,039
kolegialnost med zaposlenimi	72	1,42	0,835	25	1,36	0,569	0,314	0,754
izmenjava učencev s partnerskimi šolami	72	1,35	0,842	25	1,84	0,374	-3,965	0,000
ekskurzije učencev v tujino	72	1,31	0,882	25	1,52	0,653	-1,284	0,204
stiki učencev s tujimi učenci	72	1,43	0,836	25	1,64	0,638	-1,141	0,257
stiki učiteljev s tujimi učitelji	72	1,61	0,545	25	1,68	0,627	-0,523	0,602
sodelovanje med učitelji in ravnateljem	72	1,71	0,592	25	1,44	0,712	1,693	0,099
podpora učiteljem s strani ravnatelja	72	1,74	0,531	25	1,52	0,714	1,386	0,175
seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom	72	1,56	0,625	25	1,36	0,700	1,306	0,195
izvajanje obveznega programa šole	72	1,06	0,748	25	1,08	0,702	-0,143	0,887
izvajanje dodatnih dejavnosti za učence	72	1,44	0,669	25	1,32	0,627	0,814	0,418

prepoznavnost vaše šole v okolju	72	1,57	0,668	25	1,60	0,645	-0,199	0,843
pripravljenost kolektiva za sodelovanje v novih projektih	72	1,24	0,847	25	1,48	0,653	-1,309	0,194
odprtost vaše šole do lokalnega okolja in širše	72	1,51	0,750	25	1,44	0,712	0,430	0,668
sodelovanje s starši učencev	72	1,18	0,718	25	1,12	0,666	0,370	0,712
sodelovanje z drugimi slovenskimi šolami	72	0,72	0,755	25	0,72	0,792	0,013	0,990
pripravljenost kolektiva na navezovanje stikov s šolami v tujini	72	1,33	0,692	25	1,56	0,651	-1,432	0,155
dialog med zaposlenimi	72	1,26	0,805	25	1,24	0,597	0,136	0,892
uporaba IKT na šoli	72	1,38	0,759	25	0,88	0,781	2,789	0,006
sporazumevalna zmožnost zaposlenih v tujem jeziku	72	1,47	0,671	25	1,48	0,510	-0,053	0,958
delovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	72	1,49	0,650	25	1,44	0,583	0,313	0,755

Med osnovnošolskimi in srednješolskimi ravnatelji prihaja do največjih razlik v oceni vpliva projektov na delo šole pri oceni vpliva na uporabo IKT na šoli, kjer so vpliv bolj pozitivno ocenili osnovnošolski ravnatelji, in pri oceni vpliva na izmenjavo učencev s partnerskimi šolami, kjer so vpliv bolj pozitivno ocenili srednješolski ravnatelji. Srednješolski ravnatelji tudi bolj pozitivno ocenjujejo vpliv projektov na občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem. Vse tri izpostavljene razlike so statistično značilne. Večje razlike se pojavljajo še pri oceni vpliva projektov na sodelovanje med učitelji in ravnateljem, na podporo učiteljem s strani ravnatelja in na seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom, kjer so višja povprečja pri osnovnošolskih ravnateljih, ter pri oceni vpliva na ekskurzije učencev v tujino, na stike učencev s tujimi učenci, na pripravljenost kolektiva za navezovanje stikov s šolami v tujini in na pripravljenost kolektiva za sodelovanje v novih projektih, kjer vpliv kot bolj pozitiven ocenjujejo srednješolski ravnatelji.

Vplivi na ravnateljevo podporo učiteljem

Z intervjuji smo globlje raziskali vpliv sodelovanja v projektih na ravnateljevo podporo učiteljem. Izkazalo se je, da **na šolah, na katerih so se ravnatelji manj vključevali v projekte ali celo niso bili seznanjeni s tem, kateri projekti potekajo na šoli, učitelji niso občutili podpore vodstva v pravem pomenu.** Na teh šolah so tako učitelji koordinatorji kakor učitelji, ki so sodelovali v projektih, poročali, da se počutijo zelo obremenjene zaradi sodelovanja v projektih, da pa vztrajajo zaradi lastne želje po osebni in profesionalni rasti ter predvsem zaradi prepričanja, da delajo nekaj dobrega za dijake s tem, da jim zagotavljajo dodatne možnosti za bolj celostni razvoj.

Ravnatelj srednje šole:

Katere projekte imamo? Smo imeli? Počakajte, imam nekje zapisano ... Ja, mislim, da imamo samo Leonardo ... to morate koordinatorja vprašati [po naših podatkih je na šoli potekalo šest projektov programa VŽU] ... Ja, seveda podpiram. Naš koordinator ima eno sedmino približno svoje delovne obveznosti pokrite finančno. Ja, seveda je zanj breme, ampak z leti je pridobil toliko izkušenj, se mi zdi, da vsako leto lažje te stvari opravi.

Koordinatorici iz srednje šole:

K1: Jaz sem imela velike težave najti ... ker jaz pač ne morem biti tri tedne odsotna od pouka in smo se potem dogovorili, da se bomo učitelji, ki smo spremljali dijake [na daljši mobilnosti], vsako nedeljo menjali. In sem bila zavrnjena pri mislim kakih petih sodelavcih. Eni smo tako ... no, da nam ni težko kam iti ... drugim (sodelavcem, mislim) pa to predstavlja veliko težavo. In mi je ravnateljica rekla: »Glej, to boš pa kar sama uredila.«

K2: Je pa krasna izkušnja ... ko si tako z dijaki, ko jih pelješ, se mi zdi, ti zaupajo, nek drug odnos se vzpostavi. Pa ne samo s tistimi, ki jih spremljaš. Z vsemi, ker vejo, da nekaj dodanega zanje narediš. Se mi zdi, da te nekako drugače gledajo ... ker jim nekaj omogočiš. Ker vidijo, da nisi samo učitelj, ki pride v razred in jim odpredava ... ampak da živiš z njimi ... da z njimi preživiš prosti čas in se pogovarjaš z njimi ... Pa tudi tisto zadovoljstvo otrok, ko pridejo po treh tednih nazaj in rečejo »joj, kak hitro je minlo pa blo je super« ... tako osebno zadovoljstvo občutiš, no.

4.2.2 Vplivi na učitelje

Analiza podatkov, pridobljenih s vprašalnikom, kaže, da so učitelji koordinatorji ocenili, da so imeli izvedeni projekti v okviru programa VŽU pozitiven vpliv na vseh preverjanih področjih dela učiteljev, razen pri njihovi obremenjenosti, kjer njihove ocene kažejo, da projekti niso imeli praktično nikakršnega vpliva na njihovo delo (povprečje je 0,06 in ni statistično značilno različno od vrednosti 0). Nekoliko nižje je tudi povprečje pri oceni vpliva projektov na njihove zmožnosti poučevanja učencev s posebnimi potrebami (povprečje je 0,49). Pri ostalih področjih so povprečja blizu ali nad vrednostjo 1. Najvišje povprečje je pri oceni vpliva projektov na njihovo spoštovanje različnih kultur (povprečje je 1,74).

Tudi ravnateljci ocenjujejo, da so imeli izvedeni projekti v okviru programa VŽU pozitiven vpliv na delo učiteljev njihove šole na vseh preverjanih področjih; povprečja so pri vseh preverjanih področjih statistično značilno večja od vrednosti 0. Ravnateljci ocenjujejo, da je bil ta, sicer pozitiven vpliv, nekoliko manjši pri oceni vpliva na obremenitev učiteljev (povprečje je 0,39) in pri oceni vpliva na zmožnosti učiteljev za poučevanje učencev s posebnimi potrebami (povprečje je 0,53). Z nekoliko nižjim povprečjem sledi ocena vpliva projektov na vključevanje učencev v odločitve o poteku učenja (povprečje je 0,93). Z najvišjim povprečjem pa so tudi ravnateljci ocenili vpliv projektov na delo učiteljev na področju spoštovanja različnih kultur (povprečje je 1,64).

V nadaljevanju (Tabela 15) so prikazane razlike med ravnateljci in učitelji koordinatorji v njihovih ocenah vplivov izvedenih projektov na delo učiteljev.

Tabela 15: Razlike med ravnatelji in učitelji koordinatorji v oceni vpliva projektov na delo učiteljev (lestvica -2: večji (dolgoročno) negativen vpliv, -1: manjši (kratkoročno) negativen vpliv, 0: projekt ni imel vpliva, 1: manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv, 2: večji (dolgoročno) pozitiven vpliv)

vpliv na delo učiteljev	ravnatelji			učitelji			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
uporaba sodelovalnega učenja pri pouku	97	1,27	0,638	170	1,12	0,715	1,651	0,100
spodbujanje individualnega dela pri pouku	97	1,09	0,751	170	0,96	0,753	1,338	0,182
izvajanje medpredmetnega povezovanja	97	1,53	0,579	170	1,37	0,651	1,948	0,052
uporaba novih gradiv in vsebin	97	1,41	0,673	170	1,44	0,554	-0,285	0,776
sodelovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	97	1,52	0,614	170	1,35	0,673	2,029	0,043
obremenitev učiteljev	97	0,39	1,114	170	0,06	1,197	2,201	0,029
seznanjenost z novimi oblikami in metodami poučevanja	97	1,09	0,663	170	1,17	0,738	-0,885	0,377
uporaba raznolikih metod in oblik poučevanja	97	1,19	0,667	170	1,18	0,708	0,103	0,918
bogatitev vsebin pri predmetu	97	1,56	0,595	170	1,54	0,587	0,207	0,836
vključevanje lastne kulture in dediščine v poučevanje	97	1,31	0,769	170	1,44	0,670	-1,349	0,179
zmožnosti učiteljev za poučevanje učencev s posebnimi potrebami	97	0,53	0,751	170	0,49	0,763	0,389	0,698
razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)	97	1,07	0,781	170	1,26	0,750	-1,988	0,048
socialne kompetence učiteljev	97	1,41	0,673	170	1,38	0,671	0,351	0,726
organizacijske veščine učiteljev (zmožnost in pripravljenost organizacije in vodenja projektov, timov)	97	1,47	0,597	170	1,56	0,614	-1,169	0,243
usposabljanje učiteljev v uporabi IKT	97	1,00	0,816	170	1,04	0,831	-0,392	0,695
usposabljanje učiteljev v znanju tujih jezikov	97	1,37	0,651	170	1,27	0,775	1,131	0,259
usposabljanje učiteljev v uporabi novih metod in oblik poučevanja	97	1,02	0,721	170	0,97	0,757	0,528	0,598

odnos učiteljev z učenci	97	1,46	0,646	170	1,41	0,717	0,659	0,511
ozaveščenost učiteljev o skupni evropski dediščini	97	1,35	0,662	170	1,44	0,696	-1,042	0,299
ozaveščenost o evropskih kulturnih in moralnih vrednotah	97	1,35	0,662	170	1,47	0,663	-1,424	0,156
spoštovanje različnih kultur	97	1,64	0,562	170	1,74	0,481	-1,414	0,159
poznavanje evropskih institucij in njihovega delovanja	97	1,26	0,740	170	1,17	0,705	0,954	0,341
poznavanje in razumevanje sistemov izobraževanja v državah partnericah	97	1,53	0,694	170	1,58	0,563	-0,650	0,517
poznavanje tujih didaktičnih okolij	97	1,36	0,710	170	1,42	0,641	-0,739	0,461
motiviranost učiteljev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje	97	1,27	0,670	170	1,24	0,655	0,390	0,697
prizadevanje učiteljev za demokratični dialog z učenci	97	1,16	0,702	170	1,11	0,773	0,559	0,577
vključevanje učencev v odločitve o poteku učenja	97	0,93	0,753	170	0,92	0,725	0,109	0,913

Pri oceni vpliva projektov na delo učiteljev prihaja med ravnatelji in učitelji do največjih razlik v povprečjih pri oceni vpliva na obremenitev učiteljev, na sodelovanje in usklajevanje med učitelji in na izvajanje medpredmetnega povezovanja. Na teh področjih so vpliv nekoliko višje ocenili ravnatelji. Pri razvoju računalniških veščin pa so vpliv nekoliko višje ocenili učitelji. Izpostavljene razlike so statistično značilne oz. blizu meje statistične značilnosti. Statistično značilna razlika se nakazuje tudi pri oceni vpliva projektov na uporabo sodelovalnega učenja pri pouku, kjer je povprečje nekoliko večje pri ravnateljih.

Vpliv na obremenjenost učiteljev

Z intervjuji smo skušali poglobiti uvid v vpliv sodelovanja v dejavnostih programa VŽU na obremenjenost učiteljev ter ugotoviti vzroke, zakaj so učitelji koordinatorji občutili delo v projektih manj obremenjujoče, kot se je to zdelo ravnateljem.

Koordinatorica iz srednje šole:

Jaz zdaj zaključujem s koordinacijo projekta ... v bistvu je bila to zame ene vrste nagrada. Jaz to tako jemljem. Ker enostavno rada potujem, imam rada te stvari in se mi je zdelo bajno ... Čeprav si kar precej od doma. V bistvu sem letos manjkala pet tednov, še za izmenjavo en teden, ampak jaz vidim to kot eno krasno zadevo, sploh ne kot obremenitev.

Koordinator iz iste srednje šole:

Jaz sem se v teh štirih letih, kolikor sodelujem v projektih, poučil o tolikih stvareh, za katere prej sploh pojma nisem imel ... in potem se na ta način učiš tudi o sebi. Vidiš sebe z ene druge perspektive in opaziš ... ali pa se znaš bolje umestiti, kje si. In na tak način se ti povrne vse dodatno delo, ki ga vlagaš. Ker brez sodelovanja v teh projektih teh spoznanj ne bi bilo.

Nekaj razlik v oceni vpliva projektov na delo učiteljev smo zaznali tudi glede na okolje šole. **Medtem ko v oceni ravnateljev ne prihaja do izrazitih razlik glede na okolje šole, pa so vpliv projektov na delo učiteljev bolj pozitivno ocenili predvsem učitelji koordinatorji podeželskih šol** (Tabela 16).

Tabela 16: Razlike v oceni vpliva projektov na delo učiteljev med učitelji koordinatorji glede na okolje šole (lestvica -2: večji (dolgoročno) negativen vpliv, -1: manjši (kratkoročno) negativen vpliv, 0: projekt ni imel vpliva, 1: manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv, 2: večji (dolgoročno) pozitiven vpliv)

vpliv na delo učiteljev	mesto			podeželje			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
uporaba sodelovalnega učenja pri pouku	87	1,06	0,705	83	1,19	0,723	-1,235	0,219
spodbujanje individualnega dela pri pouku	87	0,92	0,781	83	1,01	0,724	-0,800	0,425
izvajanje medpredmetnega povezovanja	87	1,33	0,659	83	1,41	0,645	-0,763	0,447
uporaba novih gradiv in vsebin	87	1,43	0,583	83	1,45	0,524	-0,241	0,810
sodelovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	87	1,29	0,697	83	1,41	0,645	-1,186	0,237
obremenitev učiteljev	87	0,02	1,161	83	0,11	1,240	-0,464	0,643
seznanjenost z novimi oblikami in metodami poučevanja	87	1,22	0,738	83	1,12	0,739	0,864	0,389
uporaba raznolikih metod in oblik poučevanja	87	1,17	0,702	83	1,18	0,718	-0,076	0,939
bogatitev vsebin pri predmetu	87	1,52	0,588	83	1,57	0,588	-0,543	0,588
vključevanje lastne kulture in dediščine v poučevanje	87	1,34	0,696	83	1,53	0,631	-1,816	0,071
zmožnosti učiteljev za poučevanje učencev s posebnimi potrebami	87	0,32	0,707	83	0,66	0,785	-2,969	0,003
razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)	87	1,21	0,780	83	1,33	0,718	-1,029	0,305
socialne kompetence učiteljev	87	1,33	0,726	83	1,43	0,609	-0,975	0,331

organizacijske veščine učiteljev (zmožnost in pripravljenost organizacije in vodenja projektov, timov)	87	1,53	0,679	83	1,60	0,540	-0,785	0,434
usposabljanje učiteljev v uporabi IKT	87	0,95	0,834	83	1,13	0,823	-1,404	0,162
usposabljanje učiteljev v znanju tujih jezikov	87	1,20	0,790	83	1,35	0,756	-1,297	0,196
usposabljanje učiteljev v uporabi novih metod in oblik poučevanja	87	0,94	0,768	83	1,00	0,749	-0,494	0,622
odnos učiteljev z učenci	87	1,40	0,784	83	1,41	0,645	-0,067	0,947
ozaveščenost učiteljev o skupni evropski dediščini	87	1,49	0,697	83	1,39	0,695	1,018	0,310
ozaveščenost o evropskih kulturnih in moralnih vrednotah	87	1,47	0,644	83	1,47	0,687	0,014	0,989
spoštovanje različnih kultur	87	1,72	0,499	83	1,75	0,464	-0,309	0,758
poznavanje evropskih institucij in njihovega delovanja	87	1,14	0,685	83	1,20	0,728	-0,617	0,538
poznavanje in razumevanje sistemov izobraževanja v državah partnericah	87	1,62	0,555	83	1,53	0,570	1,049	0,296
poznavanje tujih didaktičnih okolij	87	1,48	0,607	83	1,36	0,673	1,235	0,219
motiviranost učiteljev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje	87	1,24	0,646	83	1,23	0,669	0,124	0,902
prizadevanje učiteljev za demokratični dialog z učenci	87	1,11	0,799	83	1,11	0,749	0,055	0,956
vključevanje učencev v odločitve o poteku učenja	87	0,87	0,728	83	0,96	0,723	-0,811	0,419

Do največje, statistično značilne razlike med njihovimi ocenami in ocenami učiteljev mestnih šol pride pri oceni vpliva na zmožnosti učiteljev za poučevanje učencev s posebnimi potrebami. **Opazno večji vpliv projektov na njihovo delo so učitelji podeželskih šol pripisali tudi pri vključevanju lastne kulturne dediščine v poučevanje, pri usposabljanju učiteljev v uporabi IKT in pri usposabljanju učiteljev v znanju tujih jezikov.**

Vpliv na zmožnosti učiteljev za poučevanje učencev s posebnimi potrebami

Z intervjuji smo skušali poglobiti uvid v vpliv sodelovanja v projektih na zmožnosti učiteljev za poučevanje učencev s posebnimi potrebami. Ugotovili smo, da projekti sami po sebi niso bili zastavljeni tako, da bi učitelji lahko usvojili veščine dela z učenci s posebnimi potrebami, da pa so znale nekatere šole kljub temu izkoristiti projekte tudi za bogatenje na tem področju.

Ravnateljica osnovne šole:

V izmenjavi je bil tudi šestošolec, učenec s posebnimi potrebami, z dodatno pomočjo smo ga poslali v tujino ... ker mi želimo, da se vključujejo vsi, tudi učenci s posebnimi potrebami ... in je tam zelo samostojno odigral svojo vlogo in z znanjem angleščine se je izkazal ... in ta fant, ko je prišel nazaj, mi ga nismo prepoznali, da je to isti učenec, s takšnim žarom je govoril, premagoval vse tiste govorne težave, ki jih ima ... Tudi asistent, ki smo ga imeli ... smo izvedeli, da je bil športni pedagog in tudi specializiran za otroke s posebnimi potrebami in je posebej tudi z našimi otroki delal, ki imajo gibalne težave. In jezik sploh ni bil ovira. Tudi njegova drugačnost ne. In tu je zame največja vrednost, da pripravljamo vse otroke za sprejemanje drugačnosti.

Analiza vprašalnikov je pokazala tudi na razlike v ocenah vplivov izvedenih projektov na delo učitelja glede na vrsto šole. Opazne so namreč razlike v odgovorih ravnateljev in učiteljev koordinatorjev iz srednjih šol in tistih iz osnovnih šol. Razlike prikazujemo ločeno glede na odgovore učiteljev koordinatorjev (Tabela 17) in ravnateljev (Tabela 18).

Tabela 17: Razlike v oceni vplivov projektov na delo učiteljev s strani učiteljev koordinatorjev glede na vrsto šole (lestvica -2: večji (dolgoročno) negativen vpliv, -1: manjši (kratkoročno) negativen vpliv, 0: projekt ni imel vpliva, 1: manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv, 2: večji (dolgoročno) pozitiven vpliv)

vpliv na delo učiteljev	osnovna šola			srednja šola			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
uporaba sodelovalnega učenja pri pouku	104	1,19	0,712	66	1,02	0,712	1,581	0,116
spodbujanje individualnega dela pri pouku	104	1,02	0,750	66	0,88	0,755	1,187	0,237
izvajanje medpredmetnega povezovanja	104	1,41	0,648	66	1,30	0,656	1,078	0,282
uporaba novih gradiv in vsebin	104	1,48	0,521	66	1,36	0,598	1,348	0,180
sodelovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	104	1,38	0,671	66	1,30	0,679	0,679	0,498
obremenitev učiteljev	104	0,20	1,186	66	-0,15	1,193	1,890	0,060
seznanjenost z novimi oblikami in metodami poučevanja	104	1,17	0,717	66	1,17	0,776	0,055	0,956
uporaba raznolikih metod in oblik poučevanja	104	1,17	0,703	66	1,18	0,721	-0,078	0,938
bogatitev vsebin pri predmetu	104	1,61	0,565	66	1,44	0,611	1,813	0,072
vključevanje lastne kulture in dediščine v poučevanje	104	1,53	0,638	66	1,29	0,696	2,316	0,022

zmožnosti učiteljev za poučevanje učencev s posebnimi potrebami	104	0,65	0,810	66	0,23	0,602	3,926	0,000
razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)	104	1,36	0,709	66	1,12	0,795	2,005	0,047
socialne kompetence učiteljev	104	1,42	0,649	66	1,32	0,705	0,993	0,322
organizacijske veščine učiteljev (zmožnost in pripravljenost organizacije in vodenja projektov, timov)	104	1,55	0,637	66	1,59	0,581	-0,442	0,659
usposabljanje učiteljev v uporabi IKT	104	1,11	0,835	66	0,94	0,820	1,274	0,204
usposabljanje učiteljev v znanju tujih jezikov	104	1,32	0,779	66	1,20	0,769	0,986	0,325
usposabljanje učiteljev v uporabi novih metod in oblik poučevanja	104	1,01	0,770	66	0,91	0,739	0,843	0,400
odnos učiteljev z učenci	104	1,33	0,756	66	1,53	0,638	-1,813	0,072
ozaveščenost učiteljev o skupni evropski dediščini	104	1,47	0,682	66	1,39	0,721	0,704	0,483
ozaveščenost o evropskih kulturnih in moralnih vrednotah	104	1,51	0,668	66	1,41	0,656	0,963	0,337
spoštovanje različnih kultur	104	1,76	0,451	66	1,70	0,525	0,827	0,409
poznavanje evropskih institucij in njihovega delovanja	104	1,22	0,723	66	1,09	0,673	1,175	0,242
poznavanje in razumevanje sistemov izobraževanja v državah partnericah	104	1,62	0,545	66	1,52	0,588	1,133	0,259
poznavanje tujih didaktičnih okolij	104	1,49	0,623	66	1,32	0,660	1,716	0,088
motiviranost učiteljev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje	104	1,32	0,658	66	1,11	0,636	2,084	0,039
prizadevanje učiteljev za demokratični dialog z učenci	104	1,14	0,781	66	1,06	0,762	0,687	0,493
vključevanje učencev v odločitve o poteku učenja	104	0,93	0,741	66	0,89	0,704	0,339	0,735

V primerjavi s srednješolskimi učitelji ocenjujejo osnovnošolski učitelji vpliv projektov na učitelje praviloma kot bolj pozitivnega. Do največje razlike prihaja pri oceni vpliva na zmožnosti učiteljev za poučevanje učencev s posebnimi potrebami, ki ga osnovnošolski učitelji ocenjujejo precej višje kot srednješolski. Prav tako višje ocenjujejo vplive sodelovanja v projektih na vključevanje lastne kulture in dediščine v poučevanje, motiviranost učiteljev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje ter razvoj računalniških veščin, vse razlike so statistično značilne. Do opaznejše razlike, kjer so vpliv projektov na delo učiteljev kot bolj pozitivnega ocenili srednješolski učitelji, pride le pri oceni vpliva na odnos učiteljev z dijaki.

Vpliv na uvajanje sprememb in novosti v poučevanje

Intervjuji so nam pomagali razumeti razlike v mnenjih o vplivih projektov na uvajanje sprememb in novosti v poučevanje. Izkazalo se je, da individualna spopolnjevanja učiteljev koordinatorjev največ prispevajo k širjenju njihovega pedagoškega znanja ter tudi k njihovi večji odprtosti do sprememb, ker si lahko novosti ogledajo v praksi in se o njih tudi pogovorijo z učitelji v tujini. Toda ti učitelji ob vrnitvi domov za novosti težko navdušijo svoje kolege, zlasti v šolah, kjer ni vzpostavljena klima sodelovanja in kjer ravnatelj oz. šolski razvojni tim ni uspešen pri promoviranju novih pedagoških prijemov.

Koordinatorica iz osnovne šole:

V okviru svojega individualnega spopolnjevanja sem imela priložnost hospitirati na šolah. Recimo v Angliji se mi je zdelo zelo lepo ... ker tisti otroci, ne da jim bi učiteljica kakršna koli posebna navodila dajala, so že kar vedeli, kaj bodo počeli. In so se kar sami po skupinicah posedli, in ta način me je začel zelo zanimati, kako do tega pripelje. In so potem v eni skupini nekaj prepisovali, v drugi napake preverjali in tako naprej. In sem potem, ko sem si tako zamislila, se mi je zazdelo, da tale naša frontalnost, ki je tako tisto po starem ... da preveč učitelj dela, bolj bi moral otroke navajati, da delajo ... Ampak to potem nam da misliti, ko vidimo od blizu nekaj takega. Ker če mi kdo pripoveduje o teh novih metodah poučevanja in tega ne vidim, je pa malo težko. Seveda sem potem v naši zbornici to predala ... in oh in sploh ... ampak tako delo bi potem zahtevalo od vseh ... med nami so še vedno sodelavke in sodelavci, ki menijo drugače in se ne pustijo prepričati ... In to potem vpliva tudi na druge ... Ne moreta dva učitelja ali pa trije, ostali pa bi raje po starem.

Vpliv na odnos učiteljev z dijaki

Z intervjuji smo želeli pridobiti uvid v to, zakaj učitelji vidijo sodelovanje v projektih kot priložnost, da poglobijo odnos z dijaki.

Koordinatorica iz srednje šole:

... odnos med učitelji in dijaki se spremeni. Ker ko mi skupaj potujemo, so to neformalni stiki. In oni v bistvu vidijo, da mi nismo tako grozni, kot se jim mogoče zdi v razredu, da smo v bistvu prijatelji. In to je bilo zame nenavadno. Pa tudi ti spoznaš dijake z drugih plati, ki ti ostanejo skrite v razredu ... In smo nekako v podobni situaciji, se moramo skupaj znajti v tujini in si med seboj pomagamo ...

Koordinatorica iz osnovne šole:

Glejte, kadar pride do teh mobilnosti, smo kot ena mala družina. Ko smo bili z otroki na Sardiniji, na primer, letalo ni prišlo, ker je bila huda nevihta. Smo zgodaj zjutraj prišli na letališče, pa letala sploh ni bilo in je bilo treba čakati. In tistih nekaj ur na letališču ... smo se pogovarjali, nekaj reševali ... hočem reči, neka taka turobna situacija nas je še bolj povezala. In prav zdaj, pred par dnevi, sem srečala tri izmed teh, ki so bili doli, zdaj so že končali 1. letnik srednje šole ... »Učitelj'ca, kako ste?« pa tako. Čisto drug odnos. Ker vedo, da jim tam ne bomo z nekimi ocenami, z nekim tem, da jim bomo priskočili na pomoč, če bo treba, da oni morda nam lahko pomagajo s čim in je ta povezanost zelo človeška, zelo humana, zelo bom rekla nenarejena.

V nadaljevanju so prikazane razlike v oceni vplivov na delo učitelja med osnovnošolskimi in srednješolskimi ravnatelji (Tabela 18).

Tabela 18: Razlike v oceni vplivov sodelovanja v projektih na delo učiteljev s strani ravnateljev glede na vrsto šole (lestvica -2: večji (dolgoročno) negativen vpliv, -1: manjši (kratkoročno) negativen vpliv, 0: projekt ni imel vpliva, 1: manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv, 2: večji (dolgoročno) pozitiven vpliv)

vpliv na delo učiteljev	osnovna šola			srednja šola			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
uporaba sodelovalnega učenja pri pouku	72	1,29	0,638	25	1,20	0,645	0,617	0,539
spodbujanje individualnega dela pri pouku	72	1,08	0,746	25	1,12	0,781	-0,209	0,835
izvajanje medpredmetnega povezovanja	72	1,53	0,604	25	1,52	0,510	0,058	0,954
uporaba novih gradiv in vsebin	72	1,42	0,666	25	1,40	0,707	0,106	0,916
sodelovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	72	1,49	0,628	25	1,60	0,577	-0,797	0,427
obremenitev učiteljev	72	0,38	1,131	25	0,44	1,083	-0,250	0,803
seznanjenost z novimi oblikami in metodami poučevanja	72	1,04	0,659	25	1,24	0,663	-1,294	0,199
uporaba raznolikih metod in oblik poučevanja	72	1,14	0,678	25	1,32	0,627	-1,173	0,244
bogatitev vsebin pri predmetu	72	1,63	0,568	25	1,36	0,638	1,948	0,054
vključevanje lastne kulture in dediščine v poučevanje	72	1,39	0,761	25	1,08	0,759	1,750	0,083
zmožnosti učiteljev za poučevanje učencev s posebnimi potrebami	72	0,57	0,766	25	0,40	0,707	0,971	0,334
razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)	72	1,18	0,775	25	0,76	0,723	2,376	0,019
socialne kompetence učiteljev	72	1,44	0,669	25	1,32	0,690	0,795	0,429
organizacijske veščine učiteljev (zmožnost in pripravljenost organizacije in vodenja projektov, timov)	72	1,49	0,605	25	1,44	0,583	0,331	0,741
usposabljanje učiteljev v uporabi IKT	72	1,06	0,820	25	0,84	0,800	1,139	0,258
usposabljanje učiteljev v znanju tujih jezikov	72	1,39	0,662	25	1,32	0,627	0,454	0,651

usposabljanje učiteljev v uporabi novih metod in oblik poučevanja	72	0,99	0,722	25	1,12	0,726	-0,798	0,427
odnos učiteljev z učenci	72	1,42	0,687	25	1,60	0,500	-1,425	0,160
ozaveščenost učiteljev o skupni evropski dediščini	72	1,39	0,640	25	1,24	0,723	0,968	0,335
ozaveščenost o evropskih kulturnih in moralnih vrednotah	72	1,40	0,620	25	1,20	0,764	1,325	0,189
spoštovanje različnih kultur	72	1,69	0,493	25	1,48	0,714	1,391	0,174
poznavanje evropskih institucij in njihovega delovanja	72	1,26	0,692	25	1,24	0,879	0,138	0,890
poznavanje in razumevanje sistemov izobraževanja v državah partnericah	72	1,58	0,645	25	1,36	0,810	1,394	0,167
poznavanje tujih didaktičnih okolij	72	1,42	0,645	25	1,20	0,866	1,320	0,190
motiviranost učiteljev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje	72	1,22	0,676	25	1,40	0,645	-1,146	0,255
prizadevanje učiteljev za demokratični dialog z učenci	72	1,14	0,718	25	1,24	0,663	-0,618	0,538
vključevanje učencev v odločitve o poteku učenja	72	0,92	0,765	25	0,96	0,735	-0,247	0,806

Največje razlike med odgovori ravnateljev o oceni vpliva projektov na delo učiteljev so pri njihovi oceni vpliva na razvoj računalniških veščin, kjer je povprečna ocena pri osnovnošolskih ravnateljih opazno višja kot pri srednješolskih (razlika je statistično značilna). Osnovnošolski ravnatelji so tudi opazno višje ocenili vpliv na vključevanje lastne kulture in dediščine v poučevanje in na bogatitev vsebin pri predmetu, ter tudi, sicer v manjši meri, na usposabljanje učiteljev v uporabi IKT, poznavanje in razumevanje sistemov izobraževanja v državah partnericah, poznavanje tujih didaktičnih okolij, spoštovanje različnih kultur in na ozaveščenost o evropskih kulturnih in moralnih vrednotah. Srednješolski ravnatelji so nekoliko višje ocenili vpliv projektov na seznanjenost učiteljev z novimi oblikami in metodami poučevanja, njihovo uporabo raznolikih metod in oblik poučevanja, odnos učiteljev z učenci in na motiviranost učiteljev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje.

4.2.3 Vplivi na učence

Vpliv sodelovanja v projektih na učence so v vprašalniku ocenjevali le učitelji koordinatorji, razlike v njihovih ocenah smo ugotavljali glede na vrsto šole in na šolsko okolje. **Učitelji koordinatorji so pozitivno ocenili vpliv sodelovanja v dejavnostih programa VŽU na učence na vseh preverjanih področjih. Najvišje je povprečje pri oceni vpliva na ozaveščenost in poznavanje različnih kultur s strani učencev oz. dijakov (povprečje je 1,78).**

V nadaljevanju so prikazane razlike v oceni vplivov sodelovanja v dejavnostih programa VŽU med osnovnošolskimi in srednješolskimi učitelji koordinatorji (Tabela 19).

Tabela 19: Razlike v oceni vplivov sodelovanja v programu VŽU na učence glede na vrsto šole (lestvica -2: večji (dolgoročno) negativen vpliv, -1: manjši (kratkoročno) negativen vpliv, 0: projekt ni imel vpliva, 1: manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv, 2: večji (dolgoročno) pozitiven vpliv)

vpliv na učence	osnovna šola			srednja šola			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
ozaveščenost učencev o jezikovni raznovrstnosti v Evropi	104	1,70	0,500	66	1,61	0,605	1,076	0,284
ozaveščenost in poznavanje različnih kultur	104	1,83	0,380	66	1,70	0,525	1,741	0,085
motiviranost za učenje tujih jezikov	104	1,70	0,555	66	1,64	0,598	0,728	0,468
samozavest pri uporabi oz. govorjenju tujega jezika	104	1,70	0,573	66	1,82	0,461	-1,456	0,147
znanje tujih jezikov	104	1,61	0,614	66	1,59	0,554	0,160	0,873
sporazumevalne zmožnosti v maternem jeziku	104	0,86	0,829	66	0,82	0,763	0,297	0,767
zanimanje za druge evropske države in njihovo kulturo	104	1,79	0,410	66	1,65	0,540	1,761	0,081
oblikovanje evropske identitete in državljanstva	104	1,37	0,683	66	1,38	0,651	-0,127	0,899
spoštovanje različnosti	104	1,75	0,457	66	1,70	0,554	0,678	0,498
izražanje ustvarjalnih sposobnosti	104	1,47	0,653	66	1,47	0,638	0,014	0,989
razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)	104	1,29	0,733	66	1,11	0,787	1,536	0,126
poznavanje in uporaba strategij učenja	104	0,99	0,794	66	0,80	0,749	1,532	0,127
razvoj podjetnosti in samoiniciativnosti	104	1,00	0,776	66	1,03	0,803	-0,245	0,807
sodelovalne veščine	104	1,51	0,557	66	1,61	0,579	-1,083	0,280
želja po sodelovanju z vrstniki doma in v tujini	104	1,78	0,461	66	1,70	0,495	1,096	0,275
želja po pridobivanju novega znanja	104	1,58	0,618	66	1,55	0,560	0,335	0,738
zmožnost kritičnega razmišljanja	104	1,33	0,703	66	1,45	0,661	-1,181	0,239

Učitelji koordinatorji iz osnovnih šol so nekoliko bolj pozitivno ocenili vpliv projektov na njihove učence pri ozaveščenosti in poznavanju različnih kultur, pri zanimanju za druge evropske države in njihovo kulturo, pri razvoju računalniških veščin ter pri poznavanju in uporabi strategij učenja. Učitelji iz srednjih šol so nekoliko višje ocenili vpliv projektov na samozavest njihovih dijakov pri uporabi oz. govorjenju tujega jezika in pri zmožnosti kritičnega razmišljanja. Razlike med obema skupinama učiteljev niso statistično značilne.

Podobno smo opazili nekaj razlik v ocenah tudi med učitelji koordinatorji iz mestnih in tistimi iz podeželskih šol, vendar gre le za manjše razlike, ki niso statistično značilne. Vpliv projektov na njihove učence so nekoliko bolj pozitivno ocenili učitelji podeželskih šol.

Vpliv na razvoj kompetenc pri učencih

Analizo podatkov iz anketnega vprašalnika, ki kaže na soglasje vseh vprašanih v oceni pozitivnega vpliva sodelovanja v dejavnostih programa VŽU na vse spremenljivke razvoja kompetenc in naravnosti učencev, so potrdili tudi rezultati kvalitativnega dela raziskave, s katerimi nekoliko poglobljamo razumevanje vplivov na razvoj kompetenc pri učencih, ki se nam zdijo pomembne s stališča nacionalnih prioritet.

Ravnateljica srednje šole:

Naši dijaki, bi rekla, imajo strah pred sporazumevanjem v tujem jeziku. In ti projekti predvsem odpravljajo ta občutek nekompetentnosti ... ker je naš šolski sistem še vedno tako zastavljen, da daje zelo velik poudarek na primer pri tujih jezikih na slovnici in zelo majhen poudarek na komunikaciji, kar pomeni, da manjka občutek, da se dijak zna zmeniti ... Ko pa je takole vržen v situacijo, pa spozna, da kar veliko zna. Druga pozitivnost pa je, da jih projekti usmerjajo v samostojno razmišljanje, iskanje novih idej ... Zelo pomembno je tudi spoznavanje novih kultur ... eni predsodki, ki jih imamo ... da se premoščajo razlike. Pa tudi inovativnost dijakov, tu se lahko sprošča in vidimo, kako močni so lahko na tem področju, kako ustvarjalni ... za kar pa pouk bolj omejuje, kot ne. In so nastale, recimo so izdali pesniško zbirko, pa CD so posneli pa postavili gledališko igro, ki je bila zelo odmevna v lokalnem okolju. In vedno lahko najdeš paralele s šolskim delom in na ta način potem mladino maksimalno zmotiviraš.

Učitelj osnovne šole:

To vrstniško sodelovanje je zelo dragoceno. Te izmenjave, ko smo šli mi ven z njimi, v druge države, in ko so potem prišli od drugod k nam ... takrat v resnici spoznaš otroke ... kako komunicirajo, kako sodelujejo z drugimi, se znajdejo v novih situacijah ... Otroci to radi počnejo, se radi pokažejo. Se dodatno preizkusijo v jezikih pa v računalništvu, ko je treba stvari oblikovati, izdelati ... Smo že tudi med njimi odkrili kakšne talente, ki so nam bili prej skriti ....

Koordinatorja iz srednje šole:

K1: ... dijaki pridobijo na samem jeziku oziroma na občutku, da res nekaj znajo, ker so izpostavljeni tujemu okolju, drugim ljudem, prepuščeni samim sebi, ker na prakso nikoli ne gresta po dva skupaj in se morajo resnično znajti. Dobijo res tisto samozavest, nekako odrastejo ... in tudi več motivacije za naslednje leto, da več delajo, da boljše delajo, ker vidijo, da je pomembno. Pa posledično tudi na ostale dobro vplivajo, ne ... ko jim

rečejo: »Glej, jaz sem imel izkušnjo, to je zelo pomembno, da to znaš!« na primer.

K2: ... pa tudi potem, ko predstavljajo drugim, morajo sami pripraviti in nastopati ... eni boljše, eni slabše, ampak se učijo, in to so vse dodatna znanja, za katera pri pouku ni časa. Se spomnim, sem povabil eno dijakinjo, ki je bila na izmenjavi v Bolgariji, sem ji rekel, naj predstavi sošolcem, najprej kot seminarsko nalogo zame in predstavitev zanje. In so bili navdušeni. So prav strmeli vanjo, ker je tako krasno podajala te osebne izkušnje, fotografije, ki so bile njene, pa ta način življenja pri družinah ... izjemno jih je znala pritegniti.

4.3 Cilj 3: Dejavniki, ki pozitivno učinkujejo na intenziteto in trajnost vplivov sodelovanja v dejavnostih VŽU

Dejavnike pozitivnega učinka na trajnost in intenziteto vplivov sodelovanja v projektih smo opredelili z obdelavo podatkov, pridobljenih z intervjuji. Ker smo s polstrukturiranim načinom izvedbe intervjujev vpraševancem omogočili, da so svoja mnenja o vplivih sodelovanja v projektih izražali s pripovedmi, smo iz pridobljenih besedil lahko izluščili kode, ki se razlikujejo od vnaprej določenih spremenljivk, ki so bile vključene v vprašalnik. Pridobili smo naslednje kode:

(1) Vloga ravnatelja

Ravnateljica osnovne šole:

Sama sem ves čas vpeta ... res sem ves čas zraven, vsak trenutek, in to drži kolektiv skupaj. Meni nihče ne upa reči »jaz pa ne bom«, pa ne zato, ker sem neki bavbav, ampak zato, ker sem ves čas zraven. In ko smo šli v to, smo se skupaj odločili in smo rekli, da gremo vsi v to. Ko sem iskala prve informacije in sem kolega ravnatelja vprašala: »Lej, ti imaš tudi Comenius, kako to teče?«, mi je rekel: »Kaj pa vem, lej, ti bom povedal, katera ima, pa njo vprašaj.« Meni je to nesprejemljivo. Pa je bila manjša šola od naše, si sploh ne predstavljam, kako so delali, z enim oddelkom, to ni nič ... Zdaj bom šla na izmenjavo na Poljsko, dva učenca in štiri kolegice ... ker že čutim, da je skrajni čas in da moram iti. Zato da bom lahko še tiste, ki so malo v senci, v naslednjem krogu malo porinila, »zdaj greš pa ti«, da ne bodo rekli, da sama se pa izmikam.

Ko smo vstopali v to [v projekt v okviru programa VŽU], mi je bilo bolj kot učenci ... moram po pravici povedati ... cilj razširiti obzorje učiteljem. Ker kaj ugotavljam ... prihajajo mladi kolegi, ki so zelo 'evropski', odprti, veliko potujejo, tudi komunicirajo brez težav v tujem jeziku ... tudi pouk je drugačen, tudi otroci so pri njih bolj odprti ... zato sem želela, da tudi starejše kolegice gredo ven, pogledat druge šole, ker ko se jim to predstavlja, to ni isto ... Nekaj slišiš, nekaj vidiš, ampak če ne doživiš sam, to izgine. In če se hočemo iti spremembe rednega, tekočega dela, ki so potrebne ves čas, če hočeš imeti ljudi, ki so pripravljeni na spremembe, jih moraš tudi ven poslati. In ekipe vedno tako oblikujemo, dve mlajši in dve starejši kolegici. In se starejše že organizirajo ... »A

veš, sem šla na tečaj!« Ali pa ... »Mi je hčerka doma pomagala, sva se učile kar nekaj mesecev.« Tako da nam uspeva, same iščejo stik z jezikom, znanje obnavljajo in tako.

(2) Vloga koordinatorja

Koordinatorica iz osnovne šole:

Jaz mislim, da mora biti koordinator nekdo, ki v tem uživa, ki mu to ni obremenitev, ki mu jo naloži ravnatelj. Ker potem, če sam ne uživa, težje pritegne k sodelovanju učitelje in tudi učence. Če je v to prisiljen ... ker to zahteva zelo veliko energije in časa ... ampak če ti to delaš zato, ker ti je všeč, ni tako naporno in znaš to tudi drugim predstaviti kot pozitivno stvar. Tako da jaz ne predstavljam kot »joj, to bomo še morali narediti, se opravičujem, ampak tule je datum ...«, ampak raje »to bodo otroci od tega odnesli, to je zanje, to lahko s tem povežemo« ... Pa je takoj lažje.

Ravnateljica osnovne šole:

Koordinatorji ... ni treba, da so ravno učitelji tujega jezika. Bolj važno je, da obvladajo ... da imajo to spretnost, da znajo pridobiti kolege, najprej ožji krog in potem širši. Ko smo prvič poskušali s kolegico, bila je anglistka, sem morala vmes poseči že na prvem sestanku. Ona je nastopila tako zastrašujoče s to angleščino, da so se vsi začeli umikati ... Druge naše koordinatorice sploh niso tega postavljale v prvi plan.

(3) Podjetnost

Ravnateljica srednje šole:

Mi smo lani vložili pobudo za nov program, ki ga tudi Norvežani preko Comeniusa peljejo ... smo tam dobili idejo, pa tudi ker je v našem okolju zelo veliko ostarelega prebivalstva, socialno obubožanega, ki si ne more privoščiti doma za ostarele. Jaz sem direktorja Centra za starejše občane v tujini povprašala, kako se dejavnost oskrbe v Evropi razvija, in izvedela, da je to v Evropi zelo aktualno in da se bo evropska zakonodaja prej ko slej uredila v tem smislu ... Potem smo dali na CPI vlogo za novo kvalifikacijo osebnih asistentov ... če bomo dobili odobreno, bo to edini tak program v Sloveniji ... Mi skušamo v kraju sodelovati, najti nekaj, kar bi bilo ustrezno v našem okolju ... Uvajali bi delo na terenu, tako da bi dijaki dobili občutek za sočloveka.

Direktor šolskega centra:

Mi izobražujemo v Evropi kadre, ki so zaposljivi, ampak v bistvu bi morali izobraževati kadre, ki bodo zaposlovali, ustvarjali delovna mesta. In če ti skozi generacije privzgašaš to željo, da dijaki sploh dobijo željo in ambicijo, da bi imeli kakršno koli podjetje, privatno obrt, kar koli, potem posredno pripomoreš k temu. In to ne meni ne našim učiteljem ni bilo nikoli povedano, to nam je nekako tuje ... pa sem dal ne vem koliko izobraževanj skozi. In o tem se s sodelovanjem v teh projektih ozaveščamo, to spoznavamo ... pa tudi, da moramo dijakom pomagati spoznati, da delovni prostor ni več Slovenija, Štajerska, [lokalni kraj] ... Te mlade generacije morajo prestopiti lokalne okvire, zato jim to [projekti mobilnosti] – pa tudi nam – toliko prinese: sporazumevanje, način življenja, kultura, delo, kup stvari ...

(4) Kdo vse se v šoli ukvarja s projektnimi dejavnostmi

Ravnateljica srednje šole:

Mi smo mednarodno sodelovanje postavili med prioritete šole zadnjih nekaj let, zaradi vseh prednosti, ki jih vidimo, in velikega interesa dijakov. S kolektivom že nekaj let skupaj oblikujemo cilje. Smo to celovito zastavili, že leta 2008 smo naredili celovito evalvacijo dela šole z vsemi subjekti, zaposlenimi, dijaki, starši, in smo nato skupaj oblikovali vizijo dela, na osnovi tega začeli določati prioritete cilje s celim kolektivom ... To zdaj delamo prek spletnih anket, da dobimo takoj rezultate in obdelavo, da ljudje pogledajo in predlagajo prioritete za naslednje šolsko leto. Tako da tu zdaj sploh ne gre več za to, ali bi in kdo bi, ampak vsi delamo, ker smo se skupaj za to odločili.

(5) Ozaveščenost ravnatelja in kolektiva o dodani vrednosti sodelovanja v projektih

Ravnateljica srednje šole:

Pred šolo sta dve temeljni nalogi, ena je kakovosten pouk, druga pa dodatna ponudba šole – to dvoje se mora povezovati in se medsebojno podpirati. Ni dovolj, da se učitelj sam pripravlja na pouk in ga izvaja ... ampak morajo učitelji sodelovati in zraven vključevati še dodatne stvari ... z vidika družbenih ciljev, povezovanja različnih kultur, sodelovanja na širšem področju ... Zato je pomembno, kakšne možnosti ima šola. Mi smo povprečna šola, močno nam je upadel vpis v ekonomske programe ... In zdaj, ko smo v vseh šolah financirani po številu dijakov, finančno nimamo dodatnih možnosti, zato so ti projekti, ki so v celoti financirani ali sofinancirani, za nas tako pomembni ... in tega se vsi zavedamo. Da prinesejo v pouk ta kulturno-socialni dinamični vidik ... Te intenzitete in raznovrstnosti ni moč doseči s projekti na nacionalni ravni.

Direktor srednješolskega centra:

Naši učitelji so dobri učitelji. Ampak tista vpetost v lokalne ali pa tudi nacionalne okvire ... človeku ne da dovolj širokega pogleda, kaj vse se da na področju izobraževanja narediti, pa na področju opreme, pa drugačnih pristopov ... Težko je v nekaj besedah opisati premike, ki so nam jih prinesli ti projekti, ampak tisto, da lahko greš od sosednje Avstrije do sosednje Hrvaške, celo do Turčije, primerjaš izobraževalne sisteme, način dela, način delovanja učiteljev. Zadeva ti postane globalno veliko bolj jasna pa neko zaupanje dobiš, neko zaupanje v jutri.

(6) Zagotavljanje kontinuitete sodelovanja v projektih

Ravnateljica srednje šole:

Zelo dobrodošlo bi bilo, če bi z večjo lahkoto lahko nadaljevali projekte, ko se iztečejo, kar je po sedanjih logistiki onemogočeno, saj kontinuitete ni, ker se ne moreš prijaviti za nov projekt, preden se stari ne izteče, ker se datumi križajo. Tako da je potrebno čakati eno leto po izteku projekta ... Kontinuiteta bi dala potrebno dinamiko ... Mi smo se trudili in tudi nismo vedno uspeli, bilo je veliko razočaranj in dela v prazno, ker so prijave zahtevne in obsežne in vzamejo precej časa.

(7) Proaktivnost

Direktor srednješolskega centra:

Mi imamo sistem veriženja projektov. Torej, eni projekti so tisti, ki so iztekajoči, eni so ravno obkljukani pa so v začetni fazi izvajanja, eni so pa tisti, ki so prijavljeni ali bodo prijavljeni, pa še ne vemo, kaj bo z njimi ... Smo tudi proaktivni in ne čakamo samo na nacionalne razpise, ki ne omogočajo kontinuitete. Ohranjamo neformalne kontakte s partnerji, in ko oni iščejo partnerje, ko imajo projekte že dogovorjene, marsikje zraven stopimo. Ker drugače te omejitve, ki jih imajo tile projekti, da če en projekt pelješ, drugega ne moreš dobiti, te marsikdaj izločijo iz igre, ko imaš željo pa energijo pa voljo, da bi nadaljeval ... Nam ti projekti ogromno pomenijo.

Ravnatelj srednje šole:

Jaz sem se udeležil izobraževanja v Bruslju ... čudovita izkušnja ... Pa odločil sem se, da grem na en študijski obisk, Turčija je bila izbrana. No in jaz sem za ta študijski obisk vse sam pripravil, vso administracijo naredil, da sem se iz tega tudi nekaj naučil ... gre za poglobljanje jezika, gre za administracijo, gre za finančni del ... Nakar ugotovim, da zdaj tri leta ne morem študijskega obiska ponoviti ... Moj obisk je imel za posledico, da sem navezal stike v Turčiji, in ko smo se šli nov projekt, sem se na te ljudi obrnil ... in zdajle smo imeli izmenjavo prek tega projekta s Turki in je bil zraven tudi guverner, ki pokriva eno 'manjše' področje s tremi milijoni in pol prebivalcev ... Si predstavljate, in je bil tu, ker bi rad sodeloval z nami ... No in ker nismo našli finančno drugega načina, smo poiskali prek naše občine, da se bodo pobratili z občino ... in bomo tako speljali to povezovanje.

5. INTERPRETACIJA UGOTOVITEV IN ZAKLJUČKI

V interpretaciji ugotovitev so rezultati prikazani smiselno zaokroženo znotraj vsake posamezne ravni delovanja šole posebej. Najprej so predstavljene ugotovitve o vplivih sodelovanja v dejavnostih programa VŽU na ravni šole, sledi raven učiteljev in nato učencev.

5.1 *Vplivi sodelovanja v projektih na šole z vidika nacionalnih priorit*

Glede na to, da je najvišji odstotek ravnateljev (74,2 %) pa tudi visok odstotek učiteljev (68,2%) v svojih odgovorih ocenil, da ima sodelovanje v dejavnostih programa VŽU največji dolgoročni vpliv na *ravnateljevo podporo učiteljem*, ugotovljamo, da sodelovanje v projektih pomembno vpliva na ozaveščenost o pomenu ravnateljeve vloge pri uvajanju sprememb v šole. Tudi v intervjujih so tako ravnatelji kot učitelji poudarjali pomen vloge ravnatelja, s pomočjo analize njihovih izjav pa smo prišli tudi do pomembne ugotovitve, da ni vseeno, kakšna je podpora, ki jo ravnatelj nudi učiteljem. Nekateri ravnatelji so bili mnenja, da zadostuje, če na sestankih učitelje spomnijo, da bi se bilo dobro vključevati v projekte VŽU, nato pa prepustijo koordinatorjem, da se sami znajdejo. Drugim spet se je zdelo dovolj, da dobi učitelj majhen finančni dodatek za koordinacijo projektov in s tem je bila stvar zanje opravljena. Izkazalo pa se je, da so v šolah s takšnimi ravnatelji tako učitelji kot tudi ravnatelj gledali na projekte v smislu izoliranega vpliva na posameznike, ki so bili vanje neposredno vključeni, in ne v smislu vpliva na celotno šolo in na njeno zmožnost uvajanja sprememb, ki jih zahteva prenova. **Ravnatelji šol, ki so 'dihale' s projekti, pa so bili tisti, ki so znali umestiti dejavnosti v programu VŽU v življenje in delo šole in pritegniti k sodelovanju celotno šolsko skupnost. Ti ravnatelji so se aktivno vključevali v vse dejavnosti projektov ter učitelje spodbujali s svojim zgledom, kolektiv pa so nenehno ozaveščali o pomenu in dodani vrednosti, ki ga sodelovanje v projektih prinaša učencem, tudi tako, da so umestili delo v projektih v akcijske načrte šol in v šolsko vizijo.** Projekti so jim predstavljali priložnost za širjenje obzorja vseh zaposlenih, za neposreden stik čim več učiteljev in ne le koordinatorja s šolsko prakso v tujini in za dialog v kolektivu, s pomočjo katerega so želeli doseči premike v ustaljenih vzorcih mišljenja pri (nekaterih) učiteljih, ki so jim branili, da bi v svojem poučevanju kar koli spreminjali kljub temu, da kurikularna in didaktična prenova šolstva v Sloveniji potekata že več kot dve desetletji. Da jim to dobro uspeva, kažejo odgovori učiteljev, saj jih je najvišji odstotek (73,5 %) ocenilo, da imajo projekti velik dolgoročen vpliv na njihove stike s tujimi učitelji. Seveda je ponovno odvisno, ali ravnatelji spodbujajo vse učitelje k izmenjavam ali pa so le-te omejene na koordinatorje, ki so že tako ali tako bolj odprti za sodelovanje in spremembe. Naše ugotovitve so skladne z navedbami teoretikov vpeljevanja sprememb v šole. Bečaj (2010) tako na primer pravi, da mora sodobna šola delovati kot učeča se skupnost, kar od kolektiva zahteva, da se kot skupnost sistematično in kritično ukvarja s kakovostjo svojega dela. Fullan (2004) navaja, da je vloga ravnatelja pri vpeljevanju sprememb v današnjem času pomembnejša kakor kdaj koli doslej in da zahteva od ravnatelja, da obvlada strategije za ustvarjanje pripadnosti kolektiva skupnim ciljem, pa tudi da je sposoben zaznati priložnosti za uvajanje sprememb in jih tudi ustvarjati, namesto da bi čakal, da se bodo pojavile same od sebe.

Dejstvo, da je bil precej višji odstotek ravnateljev (71,1 %) kot učiteljev (49,4 %) mnenja, da imajo projekti velik dolgoročni vpliv na *sodelovanje med učitelji in ravnateljem*, pa verjetno kaže na razhajanje v pojmovanjih med tema dvema ciljnim skupinama o tem, kaj pomeni sodelovati. **Učitelji v šolah, ki so sodelovanje v projektih zelo učinkovito izkoriščale za uvajanje sprememb v prakso poučevanja in delovanja šolske skupnosti v skladu z nacionalnimi prioritetami, so sodelovanje z ravnateljem dojemali v smislu partnerstva in tudi v smislu ravnateljeve zmožnosti, da ustvarja klimo medsebojne profesionalne podpore in zaupanja.** Takšna klima je zagotavljala, da je bila vzajemna pomoč in vključenost vseh v delo v projektih samoumevna. V nekaterih šolah, na katerih smo opravili intervjuje, pa so koordinatorji ravno opozarjali, da pogrešajo takšno klimo sodelovanja in da si želijo od ravnatelja več sodelovanja pri delu v projektih. Pomen kulture sodelovanja in medsebojnega zaupanja poudarja tudi strokovna literatura, ki navaja, da brez predanosti kolektiva skupnemu dobremu in brez občutka varnosti, ki omogoča, da so učitelji pripravljene preizkušati novosti, spremembe v praksi ne zaživijo (Hargreaves, 2003; Senge idr., 2000).

V šolah, v katerih ravnatelji dela v projektih VŽU niso eksplicitno postavili med cilje in ga niso povezali z vizijo šole, so posamezni učitelji izkazovali dvome v dodano vrednost, ki jo je sodelovanje v projektih predstavljalo za šolo, učitelje in učence, delo svojih kolegov v projektih pa razvrednotili z izjavami, češ da trošijo denar in izostajajo od pouka, od česar ni nobene koristi. To ponovno kaže na dejstvo, da so stališča učiteljev zelo trdovratna in se ohranjajo kljub nenehnim poskusom posodabljanja šolskega kurikula. **Brez sistematičnega vlaganja ravnatelja in šolskih razvojnih timov v ustvarjanje priložnosti za odprt dialog med učitelji, soočanje njihovih prepričanj in razvijanje zavezanosti vseh skupnim ciljem in vrednotam, med katere je treba uvrstiti tudi delo v projektih VŽU, ostajajo ti projekti nekje na obrobju šolske prakse, kar onemogoča, da bi razvili močne dolgoročne vplive na šolsko klimo in kulturo ter zmožnost šole za uvajanje sprememb, ki jih želimo doseči v okviru prenove šolstva.**

Odgovori ravnateljev in učiteljev v zvezi z večjimi dolgoročnimi vplivi sodelovanja v projektih na ostale vidike šolske klime, kot so *kolegialnost med zaposlenimi, delovanje in usklajevanje med učitelji in seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom*, so sicer nižje vrednosteni kot v primeru vplivov na zgoraj navedeni spremenljivki, kažejo pa na precej usklajena mnenja med tema dvema ciljnim skupinama. Učitelji in ravnatelji so precej usklajeni tudi v ocenah dolgoročno pozitivnega vpliva sodelovanja v projektih na *odprtost šole do okolja* in njeno *prepoznavnost*, pa tudi v oceni, da imajo projekti močan dolgoročen vpliv na bogatejšo ponudbo učnih priložnosti za učence, ki jim jih šola kot takšna ne more nuditi (*ekskurzije učencev v tujino, stiki učencev s tujimi učenci, izmenjave učencev s partnerskimi institucijami*), pa tudi na profesionalni razvoj učiteljev, predvsem njihovo *sporazumevalno zmožnost v tujem jeziku*.

Zaključimo lahko, da medtem ko ravnatelji in učitelji ocenjujejo, da imajo projekti, ki so jih ali jih še izvajajo na šolah v okviru programa VŽU, pozitiven vpliv na veliko večino spremenljivk na ravni delovanja šole (izjema je le vpliv na sodelovanje z drugimi slovenskimi šolami, za katerega večina spraševancev meni, da nanj ni bilo vpliva), pa je odvisno od posamezne šole in njenega vodstva, kako močni, intenzivni in trajni so ti vplivi. Ni namreč vseeno, kako šola umesti projekte v svoje delo, ali se z njimi ukvarja le peščica ljudi ali pa s projekti

'diha' celotna šola. Opazili smo tudi razlike med šolami glede na to, kakšno vrednost so ravnatelji in učitelji pripisovali sodelovanju v projektih, kako so dojemali potencialne vplive projektov na kakovost šole in dodano vrednost za učenje ter kako prepričljivo je znal koordinator v projekt pritegniti učitelje in učence in kako ga je ravnatelj pri tem podpiral. Če je bilo dojemanje dela v projektih kot nekaj, s čimer se ukvarja koordinator in peščica učiteljev in so bila pričakovanja vpliva le v smislu popestritve šolske rutine, delo v projektih ni moglo razviti vpliva na šolo in njeno skupnost skladno s potencialom, ki ga ti projekti imajo. **Učitelji in ravnatelji šol, ki so bili ozaveščeni o dodani vrednosti projektov in so jo izkoriščali v polni meri, pa so v intervjujih poudarjali, kako pomembno je zagotoviti kontinuiteto projektov, česar trenutna logistika prijavljanja v program VŽU ne zagotavlja. Vendar pa so bili med njimi tudi ravnatelji, ki jim je ravno sodelovanje v dejavnostih programa VŽU pomagalo razviti podjetnost in proaktivnost in ki so stike in mrežne povezave, ki so jih vzpostavili s sodelovanjem v projektih in akcijah programa VŽU, izkoristili za iskanje novih priložnosti izven rednih razpisov programa VŽU, s čimer so na svojih šolah zagotavljali kontinuiteto mednarodnega sodelovanja.**

5.2 Vplivi sodelovanja v projektih na učitelje z vidika nacionalnih prioritet

Daleč najvišji odstotek učiteljev (75,3 %) in nekoliko nižji odstotek ravnateljev (68 %) ocenjuje, da ima sodelovanje v dejavnostih programa VŽU največji dolgoročni vpliv na učiteljevo *spoštovanje različnih kultur*. **Na močan vpliv projektov na razvoj ozaveščenosti o evropski dimenziji pri učiteljih kaže tudi precejšen odstotek odgovorov tako učiteljev kot ravnateljev, da imajo projekti močan dolgoročen vpliv na ozaveščenost učiteljev o evropskih kulturnih in moralnih vrednotah in o skupni evropski dediščini, pa tudi na potrebo po vključevanju lastne kulturne dediščine v pouk. Le ozaveščeni učitelji namreč lahko vnašajo v vzgojno-izobraževalni proces evropsko dimenzijo, k čemur nas zavezuje članstvo v Evropski uniji, njihove mednarodne izkušnje in povezave s tujimi učitelji, ki so jih vzpostavili prek sodelovanja v mednarodnih projektih pa jim pomagajo, da to počnejo na prepričljiv in avtentičen način.** Slednje potrjuje tudi ocena visokega odstotka učiteljev koordinatorjev (58,8 %), da ima sodelovanje v projektih programa VŽU večji dolgoročno pozitiven vpliv na *bogatitev vsebin pri predmetu*, s čimer se ravnatelji strinjajo v nekoliko višjem odstotku (60,8 %). Precejšen delež učiteljev koordinatorjev (62,9 %) in nekoliko manjši odstotek ravnateljev (52,6 %) ocenjuje tudi, da ima delo v mednarodnih projektih močan dolgoročen pozitiven vpliv na *izboljšanje organizacijskih veščin* učiteljev, kar predstavlja pomemben doprinos k razvoju njihovih voditeljskih sposobnostih, ki postajajo nepogrešljive z uvajanjem inovativnih načinov vodenja šol (npr. razporejeno vodenje, deljeno vodenje) in s projektno timsko organizacijo kolektiva (Fullan, 2004; Rupar in Sentočnik, 2006).

Ocena več kot polovice učiteljev koordinatorjev, da ima sodelovanje v projektih le manjši kratkoročni učinek na *motiviranost učiteljev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje* (51,8 %), s katero se – sicer v nekoliko manjšem odstotku (48,5 %) – strinjajo tudi ravnatelji, sicer na prvi pogled nekoliko izpodbija splošen vtis o močnih pozitivnih vplivih sodelovanja v projektih na učitelje in posledično tudi na njihovo odprtost za spremembe v poučevanju. **Analiza je tudi pokazala, da so se naši učitelji v zadnjih letih doma udeleževali ogromne količine strokovnih spopolnjevanj in usposabljanj za uvajanje novosti in da so šole prostovoljno**

vključene tudi v številne nacionalne projekte, ki spodbujajo spremembe v poučevanju, zato so učitelji že po definiciji visoko motivirani za spremembe in novosti, kar je verjetno razlog, zakaj dodane vrednosti sodelovanja v mednarodnih projektih ne vidijo prvenstveno v teh vidikih. Izsledki raziskav potrjujejo, da se je npr. v obdobju od 2007–2009 97 % naših učiteljev udeležilo določene oblike spopolnjevanja, kar nas uvršča v sam vrh med evropskimi državami (Pedagoški inštitut, 2009). Učitelji so nam v intervjujih tudi povedali, da so njihovi kolegi v partnerskih šolah v tujini – z izjemo skandinavskih držav in Velike Britanije – manj seznanjeni z novostmi kakor oni sami in da se zato pogosto znajdejo v vlogi tistih, od katerih se partnerji učijo, in ne obratno. V skladu s tem lahko razumemo tudi ocene blizu polovice vprašanih učiteljev koordinatorjev, s katerimi se v nekoliko višjem odstotku vprašanih strinjajo tudi ravnateljji, da imajo projekti le manjši kratkoročen vpliv na *seznanjenosti učiteljev z novimi oblikami in metodami poučevanja, na uporabo novih gradiv in vsebin* pa tudi na *uporabo sodelovalnega učenja pri pouku*.

Kljub spodbudnim ugotovitvam, da so naši učitelji dobro seznanjeni z novimi praksami poučevanja, pa je treba upoštevati tudi ugotovitve spremljav in evalvacij poteka pouka v naših osnovnih in srednjih šolah, ki so bile namenjene ugotavljanju, kako se v praksi udejanjajo načela kurikularne preнове. Tako je npr. spremljava poteka pouka v gimnazijah, ki jo je izvedel Zavod RS za šolstvo (Rutar Ilc, 2006), pokazala, da je prevladujoči način poučevanja še vedno učiteljeva frontalna razlaga, da manjka navezovanje na druge predmete, povezovanje z življenjem in spodbujanje dijakov k miselni aktivnosti ter k razvijanju kritičnega mišljenja, čemur naj bi v skladu s priporočili preнове pri pouku posvečali več pozornosti. Čeprav precej učiteljev uvaja določene 'nove' metode v poučevanje (npr. sodelovalno učenje), pa se bolj osredotočajo na obliko kakor pa da bi bili ozaveščeni, da je bolj kot tehnika pomembno, kako z metodo poučevanja podpirajo tisto, kar se dogaja v glavah učencev, da namreč način poučevanja sam po sebi ne prinese nič novega, če ni namenjen podpori aktivnega učenja (Slavin, 2013). Ugotovitve spremljave vzgojno-izobraževalnega dela v osnovni šoli (Bevc in Cankar, 2010) kažejo, da je preobremenjenost s predpisanimi učnimi vsebinami, ki jih je treba 'predelati', glavna ovira za izvajanje drugačnih (neklasičnih) oblik poučevanja, s katerimi bi omogočali aktivno vlogo učenca, zato učitelji še vedno ohranjajo pretežno klasičen (frontalni) pouk, saj se jim zdi časovno najbolj učinkovit. Podobne ugotovitve so dale spremljave prenovljenih programov poklicnega izobraževanja (Klarič), ki kažejo na premajhno integracijo teoretičnih vsebin v praktično delo, učitelji pa med drugim kot oviro uresničevanja ciljev preнове navajajo tudi prepočasen tempo učenja, ker dijaki »ne znajo poslušati«, kar sporoča, **da se učitelji še vedno vidijo v vlogi posredovalcev učne snovi, s čimer pa ne morejo pri dijakih spodbujati učinkovitega usvajanja in procesiranja znanja, predvsem pa ne učinkovite uporabe znanja v konkretnih problemskih situacijah.**

Težava, ki jo imamo z uvajanjem novosti v poučevanje, ki naj bi v skladu z zahtevami preнове šolstva pri nas učencem omogočile usvajati bolj kakovostno znanje, torej ni v premajhni motiviranosti učiteljev za novosti in tudi ne toliko v njihovi premajhni usposobljenosti za nove metode, temveč predvsem **v premajhnem in premalo osmišljenem prenosu novosti v prakso ter v premajhni ozaveščenosti učiteljev o neločljivi povezanosti spoznavnih in socialnomotivacijskih vidikov pouka** – slednjemu pogosto zlasti srednješolski učitelji ne posvečajo nobene pozornosti, kar negativno vpliva na učne dosežke (Peklaj idr., 2009). Kot podporo lažjemu prenosu novosti v poučevanje zato številni raziskovalci tudi pri nas poudarjajo **pomen delovanja šolskega kolektiva kot učeče se skupnosti (Kalin, 2004; Kalin in Šteh, 2007), ki predstavlja dragocen vir spodbud za**

posameznika, pri čemer ima ključno vlogo vodstvo šole s svojo podporno držo in z vzpostavljanjem ustrezne šolske kulture in klime (Rupnik Vec in Rupar, 2006; Rutar Ilc, 2006; Sentočnik, 2006 in 2013). Na teh področjih pa imajo dejavnosti VŽU, kakor smo že navedli, po mnenju učiteljev in ravnateljev močan dolgoročni vpliv.

5.3 Vplivi sodelovanja v projektih na učence z vidika nacionalnih prioritet

Ocena visokega odstotka učiteljev (nad ali blizu 70 %), da ima sodelovanje v dejavnostih programa VŽU največji dolgoročno pozitiven vpliv predvsem na nekognitivne vidike učenja, kot so *samozavest (pri uporabi in govorjenju tujega jezika, motiviranost/želja), zanimanje (za učenje tujih jezikov, pridobivanje novega znanja, sodelovanje z vrstniki doma in v tujini, za druge evropske države) pa tudi spoštovanje (različnosti) in ozaveščenost (o različnih kulturah)*, kaže na izjemno pomemben učinek sodelovanja v dejavnostih VŽU na učence. Ne le, da strokovnjaki opozarjajo na bistveno vlogo motivacije in čustev pri učenju (Boekaerts, 2013; Pintrich, 2003; Stipek, 2002), tudi ugotovitve spremljav in evalvacij vzgojno-izobraževalnega procesa pri nas tako v osnovni šoli, še bolj pa v srednjih šolah, kažejo, da so učenci nemotivirani za učenje in da učitelji pomanjkanje motivacije pri učencih pogosto navajajo kot oviro pri svojem vnašanju novosti v poučevanje. Novejše teorije o poučevanju in učenju opozarjajo na širok spekter motivacijskih in afektivnih procesov, ki prinašajo nove uvide v načine, kako učenci prek čutnega zaznavanja, spoznavanja, čustev in zavezanosti učenju vnašajo energijo v učni proces (prav tam, 2013). Izjave učiteljev kažejo na to, da se v naših šolah še ne zavedamo dovolj, da učenci motivacijo sicer res oblikujejo sami, vendar pa to storijo pod vplivom konteksta, v katerem učenje poteka. Zato je odvisno od same učne aktivnosti, ali bodo učenci motivirani za učenje, in sicer od njene ustreznosti, zanimivosti, učenčevega občutka lastne kompetentnosti za izvedbo učnih dejavnosti oz. ustreznosti izziva za posameznika, ustreznosti učiteljevih pričakovanj, občutkov varnosti, gotovosti, zadovoljstva itd. (prav tam, 2013, Sentočnik, 2006). Naši strokovnjaki pogosto opozarjajo, da so učitelji v naših šolah preveč storilnostno naravnani in usmerjeni na ocenjevanje (Marentič Požarnik, 2002), takšno naravnost potrjujejo tudi raziskave (Bevc in Cankar, 2009; Rutar Ilc in Šteh, 1999; Slivar, 2000). Navajajo tudi, da je takšna naravnost vzrok za pretirano uporabo frontalnega pouka, ki ne podpira aktivnega učenja (Šteh, 2006), to je učenja, ki omogoča miselno, čustveno in celostno aktiviranje učenca (Marentič Požarnik, 2005;) in ki ga usmerja v razvoj kritičnega mišljenja, samostojnost in ustvarjalnost (Blažič idr., 2003; Cankar idr., 2013). Predajanje vsebin, ki so ločene od učenčeve osebne izkušnje, učencev ne motivira za učenje, saj ne spodbuja njihove žive želje in potrebe, da se bi česa naučili in pridobili spretnosti, ki so pomembne za življenje. Učenec mora uvideti smiselnost učenja, če naj bo motiviran, pretežno frontalno podajanje znotraj predmetov, brez medsebojne povezanosti disciplin in brez navezave na življenje, pa tega ne omogoča.

Ker smo si s prenovo zadali za cilj, da bomo v naših šolah spodbujali aktivno učenje, ki naj bi učence usposobilo za dovolj samozavestno spopadanje z življenjskimi težavami in za njihovo reševanje (*Izhodišča*, 1996), predstavljajo učinki, ki jih po ocenah učiteljev prinaša sodelovanje v mednarodnih projektih, pomemben doprinos k uspešnemu uresničevanju ciljev preнове. Vendar pa je treba opozoriti, da sta intenziteta in trajnost teh učinkov odvisni od tega, kako šole razumejo projektne dejavnosti – ali kot dodatek oz. nujno zlo, ali pa

jih umeščajo v pouk, ki postane tako bogatejši, bolj življenjski, medpredmetno povezan in s tem osmišljen za učence. **Učitelji v šolah, ki so 'dihale' s projekti, so nam v intervjujih poročali o visoki motivaciji, ki so jo opažali pri učencih, ko so v pouk vnašali projektne dejavnosti – nekatere šole so poročale, da so se vsi učitelji povezali in medpredmetno načrtovali okrog teme projekta, ki je postala rdeča nit učnega procesa, ter da so na ta način skupaj načrtovali pouk že od začetka šolskega leta. Pri tem jih niso ovirali ne učni načrti s predpisanimi vsebinami in ne pravilniki o preverjanju in ocenjevanju znanja. Vključenost v projekte je učitelje usmerila v načrtovanje in izvedbo pouka, ki je omogočal bolj produktivno učenje, povezano z življenjem, sproščal je tudi ustvarjalnost pri učencih (učenci so pripravljali avtentične izdelke in se pripravljali na predstavitve znanja v resničnih situacijah, tudi izkušnje so si nabirali tako, da so bili potisnjeni v realnost in 'prepuščeni samim sebi' – bodisi da je šlo za obiske gostov iz tujine in izvedbo programa zanje ali pa za izmenjave in učno prakso v tujini).**

Oceno precejšnjega deleža učiteljev (okrog 40 %), da imajo projekti le manjši, kratkoročno pozitiven vpliv na razvoj *podjetnosti in samoiniciativnosti* pri učencih ter na njihovo *poznavanje in uporabo strategij učenja*, povezujemo z ugotovitvami raziskav, ki kažejo, da naši učitelji še vedno pojmujejo znanje kot nekaj, kar prihaja od njih, ter da sebe vidijo v vlogi presojevalcev, kaj je prav in kaj ni, kar ima za posledico pouk, ki ne odpira možnosti za razvoj podjetnosti in inovativnosti pri učencih. Če učitelj učencem predaja gotova spoznanja, učne snovi ne problematizira in učencev ne usmerja v iskanje poti za reševanje težav, presojanje, analiziranje, posploševanje itd., ni potrebe, da bi učenci uporabljali strategije za usvajanje znanja in izgrajevanje svojega razumevanja. Čeprav učitelji poročajo (Cankar idr., 2013), da jih pri odpiranju pouka utesnjujejo preobsežni učni načrti, pa drugačna praksa tistih učiteljev, ki jim uspeva podpirati inovativno, ustvarjalno in samoregulativno učenje, kaže bolj na to, da ostajajo stališča učiteljev zelo trdovratna in v njih porajajo dvome v ustreznost novosti, ki jih spodbuja prenova, zaradi česar iščejo izgovore v zunanjih dejavnikih, češ da jim preprečujejo uvajati novosti. **Pri 'rahljanju' in spreminjanju stališč pa imata pomembno vlogo šolska skupnost in vodstvo šole z ustvarjanjem klime, ki spodbuja in omogoča ozaveščanje in soočanje pojmovanj, strokovni dialog ter širjenje obzorja učiteljev. Pri razvoju teh vidikov delovanja šolske skupnosti pa ima, kot je dokazala naša raziskava, sodelovanje v dejavnostih VŽU ključno vlogo.**

Literatura in viri

- Barle Lakota, A., Bergant, K. (1997). *Kurikularna prenova: zbornik*. Ljubljana: Nacionalni kurikularni svet.
- Bečaj, J. (2000). Šolska kultura-temeljne dimenzije. *Šolsko svetovalno delo*, 5(1), str. 5–18.
- Bevc, V., Cankar, F., idr. (2009). *Spremljanje vzgojno-izobraževalnega dela v osnovni šoli*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, interno gradivo.
- Blažič, M., Ivanuš Grmek, M. Kramar, M. Strmčnik, F. (2003). *Didaktika*. Novo mesto: Visokošolsko središče. Inštitut za razvojno in raziskovalno delo.
- Boekarts, M. (2013). Motivacija in čustva imajo ključno vlogo pri učenju. V OECD. O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse, ur. H. Dumont, D., Istanec in F. Benavides. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: <http://www.zrss.si/pdf/o-naravi-ucenja.pdf>
- Benavides, F. (ur.) (2013). *O naravi učenja. Uporaba raziskav za navdih prakse*, str. 84–99. OECD, 2010. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Bryman, A. (2004). *Social research methods*. New York: Oxford University Press, Inc.
- Cankar, F., Deutsch, T., Zupan, B., Setnikar-Cankar, S. (2013). Schools and promotion of innovation (Škole i promicanje inovacije). V: *Hrvat. čas. odgoj obraz. (Tisak)*. Tiskana izd., (15), posebna izd. št. 2, str. 179–211.
- Creswell, J.W. (2007). *Qualitative inquiry and research design*, 2nd edition. Sage Publications.
- Claxton, G., Wells, G. (2002). *Learning for the life in the 21st century*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
- Council Conclusions November 2008. Dostopno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:319:0020:0022:EN:PDF>. Preparing young people for the 21st century: an agenda for European cooperation on schools.
- Dumont, H., Istance, D., Benavides, F. (ur.) (2013). *O naravi učenja. Uporaba raziskav za navdih prakse*. OECD, 2010. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- European Commission Education and Training. Dostopno na: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc78_en.htm.
- Flere, S. (2008). *Dejavniki šolske uspešnosti v poklicnem izobraževanju*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Fullan, M. (2001). *Leading in a culture of change*. San Francisco: Jossey-Bass.

Fullan, M. (2004). *Education in motion. Leading in a culture of change*. United Kingdom and Ireland Workshop Tour Handbook.

Gabršček, S. (2003). *Evalvacija uvajanja strokovnih gimnazij. Evalvacijska študija kurikularne prenove gimnazijskega izobraževanja*. Ljubljana: CPZ International, center za promocijo znanja.

Hargreaves, A. (2003). *Teaching in the knowledge society. Education in the age of insecurity*. Teachers College Press.

Harris, A. (2004). Distributed leadership and school improvement. *Educational Management*, 32(1), str. 11–24.

Hesse-Biber, S.N. & Leavy, P. (ur.). Distinguishing qualitative research. V: Hesse-Biber, S.N. & Leavy, P. (ur.). *Approaches to qualitative research*. New York: Oxford University Press, Inc., str. 1–15.

Hopkins, D., Jackson, D. (2003). Building the capacity for leading and learning. V: Harris, A., Day, C., Hadfield, M., Hopkins, D., Hargreaves, A., Chapman, C. (ur.). *Effective leadership for school improvement*, str. 84–104. Routledge Falmer.

Ivanuš Grmek, M., Krečič Javornik, M. (2004). Impact of external examinations (Matura) on school lessons. *Educational Studies* 30, str. 319–330.

Ivanuš Grmek, M., Čagran, B. Sadek, L. (2009). *Didaktični pristopi pri poučevanju predmeta spoznavanje okolja v tretjem razredu osnovne šole*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Izhodišča kurikularne prenove. Nacionalni kurikularni svet, maj 1996.

Kalin, J. (2004). Učiteljev profesionalni razvoj in kultura učeče se organizacije. *Vodenje v vzgoji in izobraževanju*, 55(3), str. 25–36.

Kalin, J, Šteh, B. (2007). Teachers facing the challenges of daily practice in a school reform. V: Butcher, J., McDonald, L. (ur.). *Making difference: Challenges for teachers, teaching and teaching education*. Rotterdam / Taipei: Sense Publisher, str. 157–172.

Klarič, T. (ur.) (2008). *Poročilo o spremljanju integriranih ključnih kvalifikacij*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.

Klarič, T. idr. *Poročilo o spremljanju 2. generacije novih in prenovljenih izobraževalnih programov*. Interno gradivo Centra RS za poklicno izobraževanje.

Krek, J. (ur.) (1995). *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Marentič Požarnik, B. (2002). *Notranja učna motivacija kot pogoj in cilj kakovostnega izobraževanja*. 2002. V: *Vzgoja in izobraževanje*, 33(3), str. 8–14.

Krek, J., Metljak, M. (ur.) (2011). *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Lambert, L. (2003). *Leadership capacity for lasting school improvement*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Lucas, B., Claxton, G., Spencer, E. (2012). *Progression in creativity: Developing new forms of assessment*. Background paper for the OECD conference »Educating for Innovative Societies«, april 2012. Centre for Real-World Learning at University of Winchester.

Marentič Požarnik, B. (1998). Kako pomembna so pojmovanja znanja, učenja in poučevanja za uspeh kurikularne prenove (prvi in drugi del). *Sodobna pedagogika, letnik 49, št. 3 in 4*, str. 244–261 in 360–370.

Marentič Požarnik, B. (2005). Spreminjanje paradigme poučevanja in učenja ter njunega odnosa – eden temeljnih izzivov sodobnega izobraževanja. *Sodobna pedagogika, 56 (1)*, str. 58–74.

Marentič Požarnik, B. (2006). Uveljavljanje kompetenčnega pristopa terja vizijo, pa tudi strokovno utemeljeno strategijo spreminjanja pouka. V: *Vzgoja in izobraževanje, letnik 37, št. 1*, str. 27–33. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Mednarodna raziskava poučevanja in učenja TALIS. Nacionalno poročilo (2009). Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Newman, F.M., Marks, H.M, Gamoran, A. (1996). Authentic pedagogy and student performance. *American Journal of Education, 10(4)*, str. 280–312.

Pekljaj, C., Kalin, J., Pečjak, S., Puklek Levpušček, M., Valenčič Zuljan M., Ajdišek, N. (2009). *Učiteljske kompetence in doseganje vzgojno-izobraževalnih ciljev v šoli*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.

Pevac Grm, S., Mali, D. (2001). *Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.

Pevac Grm, S., Škapin, D. (2006). *Kurikul na nacionalni in šolski ravni v poklicnem in strokovnem izobraževanju*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.

Piciga, D. (1993). *Evalvacija in razvoj naravoslovja v slovenski šoli. Primerjalne študije*. Neobjavljeno poročilo o raziskavi. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Pintrich, P. R. (2003). A motivational science perspective on the role of student motivation in learning and teaching contexts. V: *Journal of Educational Psychology*, 95(4), str. 667–686.

Plut Pregelj, L. (2005). Sodobna šola ostaja šola: kaj pa se je spremenilo? *Sodobna pedagogika*, 56 (1), str. 16–32.

Priporočila Evropskega parlamenta in Sveta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje. Uradni list Evropske unije, 2006/962/ES. Dostopno na: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:sl:PDF>.

Razdevšek-Pučko, C. (2006). *Prenova izobraževalnega procesa v prvem triletju osnovne šole*. Evalvacijska študija. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Rupar, B., Sentočnik, S. (ur.). (2006). *Vpeljevanje sprememb v šole. Konceptualni vidiki*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Rupnik Vec, T., Rupar, B. (2006). Model celostne podpore ZRSŠ šolam pri vpeljevanju sprememb in zagotavljanju kakovosti. V: Rupar, B., Sentočnik, S. (ur.). (2006). *Vpeljevanje sprememb v šole. Konceptualni vidiki*, str. 69–94. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Rutar Ilc, Z. & Šteh Kure, B. (1999). Model evalvacije učnih aktivnosti v okviru gimnazijskega izobraževanja. *Sodobna pedagogika*, 50(4), str. 70–87.

Rutar Ilc, Z. (2006). Didaktična prenova gimnazij ali kako podpreti šole pri tem, da bodo dijake pripravljale na »jutrišnje« probleme. V: Rupar, B., Sentočnik, S. (ur.). (2006). *Vpeljevanje sprememb v šole. Konceptualni vidiki*, str. 95–106. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Sagadin, J. (1995a). Nestandardizirani intervju. *Sodobna pedagogika*, 9–10, str. 425–435.

- Sagadin, J. (1995b). Standardizirani intervju. *Sodobna pedagogika*, 3–4, str. 101–111.
- Sagadin, J. (2001). Pregledno o kvalitativnem empiričnem pedagoškem raziskovanju. *Sodobna pedagogika*, 2, str. 10–25.
- Sardoč, M. (2002). *Medpredmetno povezovanje vzgojno-izobraževalnega procesa v devetletni osnovni šoli*. Evalvacijska študija. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Saunders, L. (1999). *Evaluation of curriculum reform in Slovenia*. National Foundation of Educational Research.
- Schein, E.H. (2004). *Organizational culture and leadership, 3rd ed.* San Francisco: Jossey Bass.
- Schollaert, R. (2006). Pomen sprememb v izobraževanju. V: Rupar, B., Sentočnik, S. (ur.). *Vpeljevanje sprememb v šole. Konceptualni vidiki*, str. 9–18. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Senge, P. idr. (2001). *Schools that learn. A fifth discipline fieldbook for educators, parents and everyone who cares about education*. New York, London: Doubleday Publishing Group.
- Sentočnik, S., & Rutar Ilc, Z. (2001). Koncepti znanja, učenje za razumevanje. V: Zupan, A., Turk Škraba, M. (ur.). *Zbornik prispevkov 2001*, str. 19–41. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Sentočnik, S. (2003). Kako lahko ravnatelj ugotovi, ali učitelj učence uči misliti ali pa jih uči le za oceno. *Vzgoja in izobraževanje*, 34, str. 38–43.
- Sentočnik, S. (2004). Kritična refleksija: predpogoj za učiteljevo avtonomijo in spodbuda kakovostnemu učenju. V: Marentič Požarnik, B. (ur.). *Konstruktivizem v šoli in izobraževanje učiteljev*, str. 583–596. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje, Filozofska fakulteta.
- Sentočnik, S. (2006). Vpeljevanje sprememb v šole – izziv za spodbujevalce sprememb. V: Rupar, B., Sentočnik, S. (ur.). (2006). *Vpeljevanje sprememb v šole. Konceptualni vidiki*, str. 37–56. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Sentočnik, S. (2012). *Analiza učnih načrtov obveznih predmetov osnovne šole z vidika vseživljenjske karijerne orientacije s priporočili*. Dosegljivo na: http://www.ess.gov.si/_files/3931/analiza_osnovna_sola.pdf.
- Sentočnik, S. (2013). *Re-thinking school leadership. Exploring the development of distributed leadership in a post-socialist European context*. Scholars' Press, AV Akademikverlag, GmbH&Co.

Slavin, R. (2013). Sodelovalno učenje: kaj naredi skupinsko delo uspešno? V: Dumont, H., Istance, D., Benavides, F. (ur.) (2013). *O naravi učenja. Uporaba raziskav za navdih prakse*, str. 147–162. OECD, 2010. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Slivar, B. (2000). *Poročilo o spremljavi prenovljenega gimnazijskega programa za šolsko leto 1998–1999*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Spillane, J.P., Diamond, J.B. (2007). *Distributed leadership in practice*: New York: Teachers' College Press.

Stipek, D. (2002). *Motivation to learn*. Allyn & Bacon, Boston.

Šteh, B. (2004). Koncept aktivnega in konstruktivnega učenja. V: Marentič Požarnik, B. (ur.). *Konstruktivizem v šoli in izobraževanje učiteljev*, str. 149–164. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje, Filozofska fakulteta.

Štraus, M. (2008). *Kvalitativna študija šolskih karakteristik glede uspešnosti v raziskavah znanja matematike, naravoslovja in bralne pismenosti*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Teaching and learning. (1996). White paper on education and training. Brussels: European Commission.

Vogrinc, J. (2008). *Kvalitativno raziskovanje na pedagoškem področju*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Watts, T. (2011). Global Perspectives in Effective Career Development Practices. *Curriculum Leadership. An Electronic Journal for Leaders in Education*. Pridobljeno: 10. januarja 2012 iz http://www.curriculum.edu.au/leader/global_perspectives_in_effective_career_developmen,33172.html?issueID=12379.

Weinert, F.E. (2001). Concept of competence: a conceptual clarification. V: *Defining and selecting key competences*. Seattle: Hogrefe and Huber Publishers.

ZOFVI, Uradni list RS št. 16/2007.

Žužej, V. (1995). *Spremljanje in evalvacija učinkov projektnega učnega dela pri uvajanju v pouk*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

PRILOGA 1: VPRAŠALNIK

A. SPLOŠNE INFORMACIJE

[1] Navedite delovno mesto, ki ga opravljate

(prosimo, izberite **samo eno** izmed možnosti):

- ravnatelj/-ica
- koordinator/-ica

[2] Vaša šola deluje

(prosimo, izberite **samo eno** izmed možnosti):

- v mestnem okolju
- v podeželskem okolju

[3] Vrsta šole

(prosimo, izberite **samo eno** izmed možnosti):

- osnovna šola
- srednja šola

[4] Število učencev/dijakov na vaši šoli

(prosimo, izberite **samo eno** izmed možnosti):

- manj kot 150
- od 150 do 300
- od 301 do 450
- od 451 do 600
- več kot 600

[5] Kdaj ste na vaši šoli zaključili z izvajanjem vašega zadnjega projekta v programu VŽU

(prosimo, izberite **samo eno** izmed možnosti):

- v letu 2008 ali prej
- v letu 2009
- v letu 2010
- v letu 2011
- v letu 2012
- projekt še vedno izvajamo

[6] V koliko projektih programa VŽU je vaša šola doslej sodelovala (oz. še vedno sodeluje)

(prosimo, izberite **samo eno** izmed možnosti):

- pri enem
- pri dveh
- pri treh
- pri štirih ali več

[7] V katerem sektorskem programu Vseživljenjsko učenje ste doslej sodelovali

(prosimo, izberite **vse** odgovore, ki ustrezajo):

- Comenius
- Leonardo da Vinci
- Študijski obiski
- eTwinning

[7A] V katerih akcijah COMENIUS ste doslej sodelovali

(prosimo, izberite **vse** odgovore, ki ustrezajo):

- Comenius Nadaljnja izobraževanja in usposabljanja (IST)
- Comenius Asistenti
- Comenius Šole gostiteljice
- Comenius Šolska partnerstva – večstranska
- Comenius Šolska partnerstva – dvostranska
- Comenius Regio partnerstva

[7B] V katerih akcijah LEONARDO ste doslej sodelovali

(prosimo, izberite **vse** odgovore, ki ustrezajo):

- Leonardo partnerstva
- Leonardo Mobilnost dijakov
- Leonardo Mobilnost strokovnjakov v PIU
- Leonardo Prenos inovacij

B. OCENJEVANJE VPLIVA PROJEKTOV NA VAŠO ŠOLO

Prosimo, da v nadaljevanju ocenite, ali je projekt (oz. projekti) programa Vseživljenjsko učenje kakor koli vplival na delovanje vaše šole. Ocenite, kakšen je bil ta vpliv (pozitiven ali negativen) in kako intenziven je bil ta vpliv. V primeru, da projekt še vedno izvajate, ocenite, kakšno intenzivnost vpliva pričakujete – ali je bil vpliv manjši oz. kratkoročen (vpliv je bilo zaznati le za čas trajanja projekta) ali večji oz. dolgoročen (vpliv je bilo zaznati tudi po zaključku projekta).

10 [8] Kako ocenjujete vpliv projekta VŽU na naslednja področja dela na vaši šoli?

Izberite ustrezen odgovor za vsako trditev.

	večji (dolgoročno) negativen vpliv	manjši (kratkoročno) negativen vpliv	projekt ni imel vpliva	manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv	večji (dolgoročno) pozitiven vpliv
občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem	0	0	0	0	0
kolegialnost med zaposlenimi	0	0	0	0	0
izmenjava učencev/dijakov s partnerskimi šolami	0	0	0	0	0
ekskurzije učencev/dijakov v tujino	0	0	0	0	0
stiki učencev/dijakov s tujimi učenci/dijaki	0	0	0	0	0
stiki učiteljev s tujimi učitelji	0	0	0	0	0
sodelovanje med učitelji in ravnateljem	0	0	0	0	0
podpora učiteljem s strani ravnatelja	0	0	0	0	0
seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom	0	0	0	0	0
izvajanje obveznega programa šole	0	0	0	0	0
izvajanje dodatnih dejavnosti za učence/dijake	0	0	0	0	0
prepoznavnost vaše šole v okolju	0	0	0	0	0
pripravljenost kolektiva za sodelovanje v novih projektih	0	0	0	0	0
odprtost vaše šole do lokalnega okolja in širše	0	0	0	0	0
sodelovanje s starši učencev/dijakov	0	0	0	0	0

	večji (dolgoročno) negativen vpliv	manjši (kratkoročno) negativen vpliv	projekt ni imel vpliva	manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv	večji (dolgoročno) pozitiven vpliv
sodelovanje z drugimi slovenskimi šolami	0	0	0	0	0
pripravljenost kolektiva na navezovanje stikov s šolami v tujini	0	0	0	0	0
dialog med zaposlenimi	0	0	0	0	0
uporaba IKT na šoli	0	0	0	0	0
sporazumevalna zmožnost zaposlenih v tujem jeziku	0	0	0	0	0
delovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	0	0	0	0	0

11 [9] Kako ocenjujete vpliv VŽU projekta na delo učiteljev vaše šole na naslednjih področjih?

Izberite ustrezen odgovor za vsako trditev.

	večji (dolgoročno) negativen vpliv	manjši (kratkoročno) negativen vpliv	projekt ni imel vpliva	manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv	večji (dolgoročno) pozitiven vpliv
uporaba sodelovalnega učenja pri pouku	0	0	0	0	0
spodbujanje individualnega dela pri pouku	0	0	0	0	0
izvajanje medpredmetnega povezovanja	0	0	0	0	0
uporaba novih učnih pripomočkov in gradiv	0	0	0	0	0
sodelovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	0	0	0	0	0

	večji (dolgoročno) negativen vpliv	manjši (kratkoročno) negativen vpliv	projekt ni imel vpliva	manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv	večji (dolgoročno) pozitiven vpliv
obremenitev učiteljev	o	o	o	o	o
seznanjenost z novimi oblikami in metodami poučevanja	o	o	o	o	o
uporaba raznolikih metod in oblik poučevanja	o	o	o	o	o
bogatitev vsebin pri predmetu	o	o	o	o	o
vključevanje lastne kulture in dediščine v poučevanje	o	o	o	o	o
zmožnosti učiteljev za poučevanje učencev s posebnimi potrebami	o	o	o	o	o
razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)	o	o	o	o	o
socialne kompetence učiteljev	o	o	o	o	o
organizacijske in vodstvene veščine učiteljev (zmožnost in pripravljenost organiziranja in vodenja projektov in timov)	o	o	o	o	o
usposabljanje učiteljev v uporabi IKT	o	o	o	o	o
usposabljanje učiteljev v znanju tujih jezikov	o	o	o	o	o
usposabljanje učiteljev v uporabi novih metod in oblik poučevanja	o	o	o	o	o
odnos učiteljev z učenci/dijaki	o	o	o	o	o
ozaveščenost učiteljev o skupni evropski dediščini	o	o	o	o	o
ozaveščenost o evropskih kulturnih in moralnih vrednotah	o	o	o	o	o

	večji (dolgoročno) negativen vpliv	manjši (kratkoročno) negativen vpliv	projekt ni imel vpliva	manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv	večji (dolgoročno) pozitiven vpliv
spoštovanje različnih kultur	o	o	o	o	o
poznavanje evropskih institucij in njihovega delovanja	o	o	o	o	o
poznavanje in razumevanje sistemov izobraževanja v državah partnericah	o	o	o	o	o
poznavanje tujih didaktičnih okolij	o	o	o	o	o
motiviranost učiteljev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje	o	o	o	o	o
prizadevanje učiteljev za demokratični dialog z učenci/dijaki	o	o	o	o	o
vključevanje učencev/dijakov v odločitve o poteku učenja	o	o	o	o	o

12 [10] Kako ocenjujete vpliv VŽU projekta na učence/dijake vaše šole na naslednjih področjih?
Izberite ustrezen odgovor za vsako trditev.

	večji (dolgoročno) negativen vpliv	manjši (kratkoročno) negativen vpliv	projekt ni imel vpliva	manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv	večji (dolgoročno) pozitiven vpliv
ozaveščenost učencev/dijakov o jezikovni raznovrstnosti v Evropi	o	o	o	o	o
ozaveščenost in poznavanje različnih kultur	o	o	o	o	o
motiviranost za učenje tujih jezikov	o	o	o	o	o

	večji (dolgoročno) negativen vpliv	manjši (kratkoročno) negativen vpliv	projekt ni imel vpliva	manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv	večji (dolgoročno) pozitiven vpliv
samozavest pri uporabi oz. govorenju tujega jezika	0	0	0	0	0
znanje tujih jezikov	0	0	0	0	0
sporazumevalne zmožnosti v maternem jeziku	0	0	0	0	0
zanimanje za druge evropske države in njihovo kulturo	0	0	0	0	0
oblikovanje evropske identitete in državljanstva	0	0	0	0	0
spoštovanje različnosti	0	0	0	0	0
izražanje ustvarjalnih sposobnosti	0	0	0	0	0
razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)	0	0	0	0	0
poznavanje in uporaba strategij učenja	0	0	0	0	0
razvoj podjetnosti in samoiniciativnosti	0	0	0	0	0
sodelovalne veščine	0	0	0	0	0
želja po sodelovanju z vrstniki doma in v tujini	0	0	0	0	0
želja po pridobivanju novega znanja	0	0	0	0	0
zmožnost kritičnega razmišljanja	0	0	0	0	0

Najlepša hvala za sodelovanje v anketi.

PRILOGA 2: ANALIZA PODATKOV IZ ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

1. Podatki o šolah

Vrsta šole

vrsta šole	ravnateljji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
osnovna šola	72	74,2 %	104	61,2 %
srednja šola	25	25,8 %	66	38,8 %
skupaj	97	100,0 %	170	100,0 %

Okolje šole

okolje šole	ravnateljji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
mestno okolje	60	61,9 %	87	51,2 %
podeželsko okolje	37	38,1 %	83	48,8 %
skupaj	97	100,0 %	170	100,0 %

Velikost šole (število učencev/dijakov na šoli)

število učencev/ dijakov	ravnateljji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
manj kot 150	8	8,2 %	9	5,3 %
od 150 do 300	13	13,4 %	32	18,8 %
od 301 do 450	33	34,0 %	43	25,3 %
od 451 do 600	13	13,4 %	33	19,4 %
več kot 600	30	30,9 %	53	31,2 %
skupaj	97	100,0 %	170	100,0 %

2. Ocena učiteljev o vplivu projektov

2.1 Vpliv na šolo

vpliv na šolo	število odgovorov	povprečje	standardni odklon	<i>t-test (testna vrednost = 0)</i>	
				<i>t</i>	<i>sig.</i>
občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem	170	1,29	0,735	22,957	0,000
kolegialnost med zaposlenimi	170	1,32	0,781	22,083	0,000
izmenjava učencev s partnerskimi šolami	170	1,46	0,770	24,701	0,000
ekskurzije učencev v tujino	170	1,45	0,807	23,468	0,000
stiki učencev s tujimi učenci	170	1,56	0,643	31,600	0,000
stiki učiteljev s tujimi učitelji	170	1,69	0,544	40,571	0,000
sodelovanje med učitelji in ravnateljem	170	1,35	0,717	24,611	0,000
podpora učiteljem s strani ravnatelja	170	1,58	0,711	29,032	0,000
seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom	170	1,46	0,645	29,613	0,000
izvajanje obveznega programa šole	170	0,98	0,773	16,573	0,000
izvajanje dodatnih dejavnosti za učence	170	1,35	0,637	27,583	0,000
prepoznavnost vaše šole v okolju	170	1,58	0,552	37,233	0,000
pripravljenost kolektiva za sodelovanje v novih projektih	170	1,22	0,825	19,250	0,000
odprtost vaše šole do lokalnega okolja in širše	170	1,39	0,716	25,394	0,000
sodelovanje s starši učencev	170	1,12	0,707	20,728	0,000
sodelovanje z drugimi slovenskimi šolami	170	0,50	0,715	9,112	0,000
pripravljenost kolektiva na navezovanje stikov s šolami v tujini	170	1,32	0,700	24,537	0,000
dialog med zaposlenimi	170	1,18	0,774	19,907	0,000
uporaba IKT na šoli	170	1,32	0,733	23,432	0,000
sporazumevalna zmožnost zaposlenih v tujem jeziku	170	1,47	0,617	31,072	0,000
delovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	170	1,45	0,635	29,838	0,000

2.2 Vpliv na učitelje

vpliv na učitelje	število odgovorov	povprečje	standardni odklon	<i>t-test (testna vrednost = 0)</i>	
				<i>t</i>	<i>sig.</i>
uporaba sodelovalnega učenja pri pouku	170	1,12	0,715	20,487	0,000
spodbujanje individualnega dela pri pouku	170	0,96	0,753	16,707	0,000
izvajanje medpredmetnega povezovanja	170	1,37	0,651	27,445	0,000
uporaba novih gradiv in vsebin	170	1,44	0,554	33,806	0,000
sodelovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	170	1,35	0,673	26,101	0,000
obremenitev učiteljev	170	0,06	1,197	0,705	0,482
seznanjenost z novimi oblikami in metodami poučevanja	170	1,17	0,738	20,680	0,000
uporaba raznolikih metod in oblik poučevanja	170	1,18	0,708	21,667	0,000
bogatitev vsebin pri predmetu	170	1,54	0,587	34,239	0,000
vključevanje lastne kulture in dediščine v poučevanje	170	1,44	0,670	27,945	0,000
zmožnosti učiteljev za poučevanje učencev s posebnimi potrebami	170	0,49	0,763	8,339	0,000
razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)	170	1,26	0,750	21,983	0,000
socialne kompetence učiteljev	170	1,38	0,671	26,851	0,000
organizacijske veščine učiteljev (zmožnost in pripravljenost organizacije in vodenja projektov, timov)	170	1,56	0,614	33,207	0,000
usposabljanje učiteljev v uporabi IKT	170	1,04	0,831	16,336	0,000
usposabljanje učiteljev v znanju tujih jezikov	170	1,27	0,775	21,371	0,000
usposabljanje učiteljev v uporabi novih metod in oblik poučevanja	170	0,97	0,757	16,717	0,000
odnos učiteljev z učenci	170	1,41	0,717	25,549	0,000
ozaveščenost učiteljev o skupni evropski dediščini	170	1,44	0,696	26,991	0,000
ozaveščenost o evropskih kulturnih in moralnih vrednotah	170	1,47	0,663	28,907	0,000

spoštovanje različnih kultur	170	1,74	0,481	47,045	0,000
poznavanje evropskih institucij in njihovega delovanja	170	1,17	0,705	21,642	0,000
poznavanje in razumevanje sistemov izobraževanja v državah partnericah	170	1,58	0,563	36,530	0,000
poznavanje tujih didaktičnih okolij	170	1,42	0,641	28,942	0,000
motiviranost učiteljev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje	170	1,24	0,655	24,576	0,000
prizadevanje učiteljev za demokratični dialog z učenci	170	1,11	0,773	18,762	0,000
vključevanje učencev v odločitve o poteku učenja	170	0,92	0,725	16,501	0,000

2.3 Vpliv na učence

vpliv na učence	število odgovorov	povprečje	standardni odklon	t-test (testna vrednost = 0)	
				t	sig.
ozaveščenost učencev o jezikovni raznovrstnosti v Evropi	170	1,66	0,543	39,949	0,000
ozaveščenost in poznavanje različnih kultur	170	1,78	0,445	52,019	0,000
motiviranost za učenje tujih jezikov	170	1,68	0,572	38,245	0,000
samozavest pri uporabi oz. govorjenju tujega jezika	170	1,75	0,534	42,687	0,000
znanje tujih jezikov	170	1,60	0,590	35,367	0,000
sporazumevalne zmožnosti v maternem jeziku	170	0,84	0,802	13,675	0,000
zanimanje za druge evropske države in njihovo kulturo	170	1,74	0,468	48,297	0,000
oblikovanje evropske identitete in državljanstva	170	1,37	0,669	26,709	0,000
spoštovanje različnosti	170	1,73	0,496	45,474	0,000
izražanje ustvarjalnih sposobnosti	170	1,47	0,645	29,718	0,000
razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)	170	1,22	0,757	20,961	0,000
poznavanje in uporaba strategij učenja	170	0,92	0,780	15,337	0,000
razvoj podjetnosti in samoiniciativnosti	170	1,01	0,784	16,818	0,000

sodelovalne veščine	170	1,55	0,566	35,644	0,000
želja po sodelovanju z vrstniki doma in v tujini	170	1,75	0,475	47,960	0,000
želja po pridobivanju novega znanja	170	1,56	0,595	34,300	0,000
zmožnost kritičnega razmišljanja	170	1,38	0,688	26,100	0,000

3. Ocena ravnateljev o vplivu projektov

3.1 Vpliv na šolo

vpliv na šolo	število odgovorov	povprečje	standardni odklon	t-test (testna vrednost = 0)	
				t	sig.
občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem	97	1,40	0,799	17,278	0,000
kolegialnost med zaposlenimi	97	1,40	0,773	17,871	0,000
izmenjava učencev s partnerskimi šolami	97	1,47	0,779	18,650	0,000
ekskurzije učencev v tujino	97	1,36	0,831	16,119	0,000
stiki učencev s tujimi učenci	97	1,48	0,792	18,459	0,000
stiki učiteljev s tujimi učitelji	97	1,63	0,565	28,397	0,000
sodelovanje med učitelji in ravnateljem	97	1,64	0,632	25,536	0,000
podpora učiteljem s strani ravnatelja	97	1,68	0,587	28,188	0,000
seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom	97	1,51	0,647	22,895	0,000
izvajanje obveznega programa šole	97	1,06	0,733	14,261	0,000
izvajanje dodatnih dejavnosti za učence/ dijake	97	1,41	0,658	21,155	0,000
prepoznavnost vaše šole v okolju	97	1,58	0,659	23,579	0,000
pripravljenost kolektiva za sodelovanje v novih projektih	97	1,30	0,806	15,877	0,000
odprtost vaše šole do lokalnega okolja in širše	97	1,49	0,738	19,957	0,000
sodelovanje s starši učencev	97	1,16	0,702	16,335	0,000
sodelovanje z drugimi slovenskimi šolami	97	0,72	0,760	9,349	0,000
pripravljenost kolektiva na navezovanje stikov s šolami v tujini	97	1,39	0,686	19,995	0,000

dialog med zaposlenimi	97	1,26	0,754	16,432	0,000
uporaba IKT na šoli	97	1,25	0,791	15,532	0,000
sporazumevalna zmožnost zaposlenih v tujem jeziku	97	1,47	0,631	23,022	0,000
delovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	97	1,47	0,631	23,022	0,000

3.2 Vpliv na učitelje

vpliv na učitelje	število odgovorov	povprečje	standardni odklon	<i>t-test (testna vrednost = 0)</i>	
				<i>t</i>	<i>sig.</i>
uporaba sodelovalnega učenja pri pouku	97	1,27	0,638	19,586	0,000
spodbujanje individualnega dela pri pouku	97	1,09	0,751	14,328	0,000
izvajanje medpredmetnega povezovanja	97	1,53	0,579	25,953	0,000
uporaba novih gradiv in vsebin	97	1,41	0,673	20,663	0,000
sodelovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	97	1,52	0,614	24,297	0,000
obremenitev učiteljev	97	0,39	1,114	3,464	0,001
seznanjenost z novimi oblikami in metodami poučevanja	97	1,09	0,663	16,240	0,000
uporaba raznolikih metod in oblik poučevanja	97	1,19	0,667	17,516	0,000
bogatitev vsebin pri predmetu	97	1,56	0,595	25,786	0,000
vključevanje lastne kulture in dediščine v poučevanje	97	1,31	0,769	16,776	0,000
zmožnosti učiteljev za poučevanje učencev s posebnimi potrebami	97	0,53	0,751	6,893	0,000
razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)	97	1,07	0,781	13,528	0,000
socialne kompetence učiteljev	97	1,41	0,673	20,663	0,000
organizacijske veščine učiteljev (zmožnost in pripravljenost organizacije in vodenja projektov, timov)	97	1,47	0,597	24,331	0,000
usposabljanje učiteljev v uporabi IKT	97	1,00	0,816	12,062	0,000
usposabljanje učiteljev v znanju tujih jezikov	97	1,37	0,651	20,755	0,000

usposabljanje učiteljev v uporabi novih metod in oblik poučevanja	97	1,02	0,721	13,934	0,000
odnos učiteljev z učenci	97	1,46	0,646	22,302	0,000
ozaveščenost učiteljev o skupni evropski dediščini	97	1,35	0,662	20,090	0,000
ozaveščenost o evropskih kulturnih in moralnih vrednotah	97	1,35	0,662	20,090	0,000
spoštovanje različnih kultur	97	1,64	0,562	28,702	0,000
poznavanje evropskih institucij in njihovega delovanja	97	1,26	0,740	16,742	0,000
poznavanje in razumevanje sistemov izobraževanja v državah partnericah	97	1,53	0,694	21,665	0,000
poznavanje tujih didaktičnih okolij	97	1,36	0,710	18,881	0,000
motiviranost učiteljev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje	97	1,27	0,670	18,654	0,000
prizadevanje učiteljev za demokratični dialog z učenci	97	1,16	0,702	16,335	0,000
vkjučevanje učencev v odločitve o poteku učenja	97	0,93	0,753	12,129	0,000

4. Razlike med ravnatelji in učitelji v oceni vpliva projektov

V nadaljevanju so prikazane razlike med ravnatelji in učitelji v njihovih ocenah vplivov izvedenih projektov na delo šole in na delo učiteljev na šoli.

4.1 Vpliv na šolo

vpliv na šolo	ravnatelji			učitelji			<i>t-test</i>	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	<i>t</i>	<i>sig.</i>
občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem	97	1,40	0,799	170	1,29	0,735	1,118	0,265
kolegialnost med zaposlenimi	97	1,40	0,773	170	1,32	0,781	0,793	0,429
izmenjava učencev s partnerskimi šolami	97	1,47	0,779	170	1,46	0,770	0,157	0,876

ekskurzije učencev v tujino	97	1,36	0,831	170	1,45	0,807	-0,887	0,376
stiki učencev s tujimi učenci	97	1,48	0,792	170	1,56	0,643	-0,787	0,432
stiki učiteljev s tujimi učitelji	97	1,63	0,565	170	1,69	0,544	-0,929	0,354
sodelovanje med učitelji in ravnateljem	97	1,64	0,632	170	1,35	0,717	3,387	0,001
podpora učiteljem s strani ravnatelja	97	1,68	0,587	170	1,58	0,711	1,153	0,250
seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom	97	1,51	0,647	170	1,46	0,645	0,492	0,623
izvajanje obveznega programa šole	97	1,06	0,733	170	0,98	0,773	0,823	0,411
izvajanje dodatnih dejavnosti za učence	97	1,41	0,658	170	1,35	0,637	0,797	0,426
prepoznavnost vaše šole v okolju	97	1,58	0,659	170	1,58	0,552	0,011	0,991
pripravljenost kolektiva za sodelovanje v novih projektih	97	1,30	0,806	170	1,22	0,825	0,781	0,435
odprtost vaše šole do lokalnega okolja in širše	97	1,49	0,738	170	1,39	0,716	1,094	0,275
sodelovanje s starši učencev	97	1,16	0,702	170	1,12	0,707	0,462	0,645
sodelovanje z drugimi slovenskimi šolami	97	0,72	0,760	170	0,50	0,715	2,380	0,018
pripravljenost kolektiva na navezovanje stikov s šolami v tujini	97	1,39	0,686	170	1,32	0,700	0,838	0,403
dialog med zaposlenimi	97	1,26	0,754	170	1,18	0,774	0,772	0,441
uporaba IKT na šoli	97	1,25	0,791	170	1,32	0,733	-0,731	0,465
sporazumevalna zmožnost zaposlenih v tujem jeziku	97	1,47	0,631	170	1,47	0,617	0,046	0,963

delovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	97	1,47	0,631	170	1,45	0,635	0,264	0,792
---	----	------	-------	-----	------	-------	-------	-------

4.2 Vpliv na učitelje

vpliv na učitelje	ravnatelj			učitelj			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
uporaba sodelovalnega učenja pri pouku	97	1,27	0,638	170	1,12	0,715	1,651	0,100
spodbujanje individualnega dela pri pouku	97	1,09	0,751	170	0,96	0,753	1,338	0,182
izvajanje medpredmetnega povezovanja	97	1,53	0,579	170	1,37	0,651	1,948	0,052
uporaba novih gradiv in vsebin	97	1,41	0,673	170	1,44	0,554	-0,285	0,776
sodelovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	97	1,52	0,614	170	1,35	0,673	2,029	0,043
obremenitev učiteljev	97	0,39	1,114	170	0,06	1,197	2,201	0,029
seznanjenost z novimi oblikami in metodami poučevanja	97	1,09	0,663	170	1,17	0,738	-0,885	0,377
uporaba raznolikih metod in oblik poučevanja	97	1,19	0,667	170	1,18	0,708	0,103	0,918
bogatitev vsebin pri predmetu	97	1,56	0,595	170	1,54	0,587	0,207	0,836
vključevanje lastne kulture in dediščine v poučevanje	97	1,31	0,769	170	1,44	0,670	-1,349	0,179
zmožnosti učiteljev za poučevanje učencev s posebnimi potrebami	97	0,53	0,751	170	0,49	0,763	0,389	0,698

razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)	97	1,07	0,781	170	1,26	0,750	-1,988	0,048
socialne kompetence učiteljev	97	1,41	0,673	170	1,38	0,671	0,351	0,726
organizacijske veščine učiteljev (zmožnost in pripravljenost organizacije in vodenja projektov, timov)	97	1,47	0,597	170	1,56	0,614	-1,169	0,243
usposabljanje učiteljev v uporabi IKT	97	1,00	0,816	170	1,04	0,831	-0,392	0,695
usposabljanje učiteljev v znanju tujih jezikov	97	1,37	0,651	170	1,27	0,775	1,131	0,259
usposabljanje učiteljev v uporabi novih metod in oblik poučevanja	97	1,02	0,721	170	0,97	0,757	0,528	0,598
odnos učiteljev z učenci	97	1,46	0,646	170	1,41	0,717	0,659	0,511
ozaveščenost učiteljev o skupni evropski dediščini	97	1,35	0,662	170	1,44	0,696	-1,042	0,299
ozaveščenost o evropskih kulturnih in moralnih vrednotah	97	1,35	0,662	170	1,47	0,663	-1,424	0,156
spoštovanje različnih kultur	97	1,64	0,562	170	1,74	0,481	-1,414	0,159
poznavanje evropskih institucij in njihovega delovanja	97	1,26	0,740	170	1,17	0,705	0,954	0,341
poznavanje in razumevanje sistemov izobraževanja v državah partnericah	97	1,53	0,694	170	1,58	0,563	-0,650	0,517
poznavanje tujih didaktičnih okolij	97	1,36	0,710	170	1,42	0,641	-0,739	0,461
motiviranost učiteljev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje	97	1,27	0,670	170	1,24	0,655	0,390	0,697
prizadevanje učiteljev za demokratični dialog z učenci	97	1,16	0,702	170	1,11	0,773	0,559	0,577
vključevanje učencev v odločitve o poteku učenja	97	0,93	0,753	170	0,92	0,725	0,109	0,913

5. Razlike v oceni vpliva projektov glede na vrsto šole

V nadaljevanju so prikazane razlike v ocenah vplivov izvedenih projektov glede na vrsto šole – prikazane so razlike med osnovnimi in srednjimi šolami. Razlike so analizirane ločeno na odgovorih ravnateljev in na odgovorih učiteljev.

5.1 Vpliv na šolo

Učitelji

vpliv na šolo	osnovna šola			srednja šola			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem	104	1,36	0,696	66	1,20	0,789	1,377	0,170
kolegialnost med zaposlenimi	104	1,42	0,706	66	1,17	0,870	2,106	0,037
izmenjava učencev s partnerskimi šolami	104	1,38	0,828	66	1,58	0,658	-1,667	0,097
ekskurzije učencev v tujino	104	1,38	0,850	66	1,58	0,725	-1,645	0,102
stiki učencev s tujimi učenci	104	1,61	0,645	66	1,48	0,638	1,196	0,233
stiki učiteljev s tujimi učitelji	104	1,70	0,538	66	1,68	0,559	0,234	0,815
sodelovanje med učitelji in ravnateljem	104	1,46	0,682	66	1,18	0,742	2,519	0,013
podpora učiteljem s strani ravnatelja	104	1,63	0,671	66	1,52	0,769	0,982	0,327
seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom	104	1,59	0,585	66	1,27	0,692	3,174	0,002
izvajanje obveznega programa šole	104	1,07	0,767	66	0,85	0,769	1,811	0,072
izvajanje dodatnih dejavnosti za učence/ dijake	104	1,41	0,617	66	1,24	0,658	1,717	0,088
prepoznavnost vaše šole v okolju	104	1,63	0,543	66	1,50	0,562	1,443	0,151

pripravljenost kolektiva za sodelovanje v novih projektih	104	1,16	0,849	66	1,30	0,784	-1,076	0,284
odprtost vaše šole do lokalnega okolja in širše	104	1,38	0,767	66	1,41	0,632	-0,217	0,829
sodelovanje s starši učencev	104	1,20	0,729	66	1,00	0,656	1,872	0,063
sodelovanje z drugimi slovenskimi šolami	104	0,47	0,682	66	0,55	0,768	-0,659	0,511
pripravljenost kolektiva na navezovanje stikov s šolami v tujini	104	1,36	0,696	66	1,26	0,708	0,891	0,374
dialog med zaposlenimi	104	1,23	0,727	66	1,11	0,844	1,023	0,308
uporaba IKT na šoli	104	1,38	0,701	66	1,21	0,775	1,500	0,135
sporazumevalna zmožnost zaposlenih v tujem jeziku	104	1,54	0,573	66	1,36	0,671	1,812	0,072
delovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	104	1,53	0,574	66	1,33	0,709	1,883	0,062

Ravnatelji

vpliv na šolo	osnovna šola			srednja šola			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem	72	1,32	0,853	25	1,64	0,569	-2,112	0,039
kolegialnost med zaposlenimi	72	1,42	0,835	25	1,36	0,569	0,314	0,754
izmenjava učencev s partnerskimi šolami	72	1,35	0,842	25	1,84	0,374	-3,965	0,000
ekskurzije učencev v tujino	72	1,31	0,882	25	1,52	0,653	-1,284	0,204
stiki učencev s tujimi učenci	72	1,43	0,836	25	1,64	0,638	-1,141	0,257
stiki učiteljev s tujimi učitelji	72	1,61	0,545	25	1,68	0,627	-0,523	0,602

sodelovanje med učitelji in ravnateljem	72	1,71	0,592	25	1,44	0,712	1,693	0,099
podpora učiteljem s strani ravnatelja	72	1,74	0,531	25	1,52	0,714	1,386	0,175
seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom	72	1,56	0,625	25	1,36	0,700	1,306	0,195
izvajanje obveznega programa šole	72	1,06	0,748	25	1,08	0,702	-0,143	0,887
izvajanje dodatnih dejavnosti za učence/ dijake	72	1,44	0,669	25	1,32	0,627	0,814	0,418
prepoznavnost vaše šole v okolju	72	1,57	0,668	25	1,60	0,645	-0,199	0,843
pripravljenost kolektiva za sodelovanje v novih projektih	72	1,24	0,847	25	1,48	0,653	-1,309	0,194
odprtost vaše šole do lokalnega okolja in širše	72	1,51	0,750	25	1,44	0,712	0,430	0,668
sodelovanje s starši učencev	72	1,18	0,718	25	1,12	0,666	0,370	0,712
sodelovanje z drugimi slovenskimi šolami	72	0,72	0,755	25	0,72	0,792	0,013	0,990
pripravljenost kolektiva na navezovanje stikov s šolami v tujini	72	1,33	0,692	25	1,56	0,651	-1,432	0,155
dialog med zaposlenimi	72	1,26	0,805	25	1,24	0,597	0,136	0,892
uporaba IKT na šoli	72	1,38	0,759	25	0,88	0,781	2,789	0,006
sporazumevalna zmožnost zaposlenih v tujem jeziku	72	1,47	0,671	25	1,48	0,510	-0,053	0,958
delovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	72	1,49	0,650	25	1,44	0,583	0,313	0,755

5.2 Vpliv na učitelje

Učitelji

vpliv na učitelje	osnovna šola			srednja šola			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
uporaba sodelovalnega učenja pri pouku	104	1,19	0,712	66	1,02	0,712	1,581	0,116
spodbujanje individualnega dela pri pouku	104	1,02	0,750	66	0,88	0,755	1,187	0,237
izvajanje medpredmetnega povezovanja	104	1,41	0,648	66	1,30	0,656	1,078	0,282
uporaba novih gradiv in vsebin	104	1,48	0,521	66	1,36	0,598	1,348	0,180
sodelovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	104	1,38	0,671	66	1,30	0,679	0,679	0,498
obremenitev učiteljev	104	0,20	1,186	66	-0,15	1,193	1,890	0,060
seznanjenost z novimi oblikami in metodami poučevanja	104	1,17	0,717	66	1,17	0,776	0,055	0,956
uporaba raznolikih metod in oblik poučevanja	104	1,17	0,703	66	1,18	0,721	-0,078	0,938
bogatitev vsebin pri predmetu	104	1,61	0,565	66	1,44	0,611	1,813	0,072
vključevanje lastne kulture in dediščine v poučevanje	104	1,53	0,638	66	1,29	0,696	2,316	0,022
zmožnosti učiteljev za poučevanje učencev s posebnimi potrebami	104	0,65	0,810	66	0,23	0,602	3,926	0,000
razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)	104	1,36	0,709	66	1,12	0,795	2,005	0,047

socialne kompetence učiteljev	104	1,42	0,649	66	1,32	0,705	0,993	0,322
organizacijske veščine učiteljev (zmožnost in pripravljenost organizacije in vodenja projektov, timov)	104	1,55	0,637	66	1,59	0,581	-0,442	0,659
usposabljanje učiteljev v uporabi IKT	104	1,11	0,835	66	0,94	0,820	1,274	0,204
usposabljanje učiteljev v znanju tujih jezikov	104	1,32	0,779	66	1,20	0,769	0,986	0,325
usposabljanje učiteljev v uporabi novih metod in oblik poučevanja	104	1,01	0,770	66	0,91	0,739	0,843	0,400
odnos učiteljev z učenci	104	1,33	0,756	66	1,53	0,638	-1,813	0,072
ozaveščenost učiteljev o skupni evropski dediščini	104	1,47	0,682	66	1,39	0,721	0,704	0,483
ozaveščenost o evropskih kulturnih in moralnih vrednotah	104	1,51	0,668	66	1,41	0,656	0,963	0,337
spoštovanje različnih kultur	104	1,76	0,451	66	1,70	0,525	0,827	0,409
poznavanje evropskih institucij in njihovega delovanja	104	1,22	0,723	66	1,09	0,673	1,175	0,242
poznavanje in razumevanje sistemov izobraževanja v državah partnericah	104	1,62	0,545	66	1,52	0,588	1,133	0,259
poznavanje tujih didaktičnih okolij	104	1,49	0,623	66	1,32	0,660	1,716	0,088
motiviranost učiteljev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje	104	1,32	0,658	66	1,11	0,636	2,084	0,039
prizadevanje učiteljev za demokratični dialog z učenci	104	1,14	0,781	66	1,06	0,762	0,687	0,493
vključevanje učencev v odločitve o poteku učenja	104	0,93	0,741	66	0,89	0,704	0,339	0,735

Ravnateljji

vpliv na učitelje	osnovna šola			srednja šola			<i>t-test</i>	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	<i>t</i>	<i>sig.</i>
uporaba sodelovalnega učenja pri pouku	72	1,29	0,638	25	1,20	0,645	0,617	0,539
spodbujanje individualnega dela pri pouku	72	1,08	0,746	25	1,12	0,781	-0,209	0,835
izvajanje medpredmetnega povezovanja	72	1,53	0,604	25	1,52	0,510	0,058	0,954
uporaba novih gradiv in vsebin	72	1,42	0,666	25	1,40	0,707	0,106	0,916
sodelovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	72	1,49	0,628	25	1,60	0,577	-0,797	0,427
obremenitev učiteljev	72	0,38	1,131	25	0,44	1,083	-0,250	0,803
seznanjenost z novimi oblikami in metodami poučevanja	72	1,04	0,659	25	1,24	0,663	-1,294	0,199
uporaba raznolikih metod in oblik poučevanja	72	1,14	0,678	25	1,32	0,627	-1,173	0,244
bogatitev vsebin pri predmetu	72	1,63	0,568	25	1,36	0,638	1,948	0,054
vključevanje lastne kulture in dediščine v poučevanje	72	1,39	0,761	25	1,08	0,759	1,750	0,083
zmožnosti učiteljev za poučevanje učencev s posebnimi potrebami	72	0,57	0,766	25	0,40	0,707	0,971	0,334
razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)	72	1,18	0,775	25	0,76	0,723	2,376	0,019
socialne kompetence učiteljev	72	1,44	0,669	25	1,32	0,690	0,795	0,429

organizacijske veščine učiteljev (zmožnost in pripravljenost organizacije in vodenja projektov, timov)	72	1,49	0,605	25	1,44	0,583	0,331	0,741
usposabljanje učiteljev v uporabi IKT	72	1,06	0,820	25	0,84	0,800	1,139	0,258
usposabljanje učiteljev v znanju tujih jezikov	72	1,39	0,662	25	1,32	0,627	0,454	0,651
usposabljanje učiteljev v uporabi novih metod in oblik poučevanja	72	0,99	0,722	25	1,12	0,726	-0,798	0,427
odnos učiteljev z učenci	72	1,42	0,687	25	1,60	0,500	-1,425	0,160
ozaveščenost učiteljev o skupni evropski dediščini	72	1,39	0,640	25	1,24	0,723	0,968	0,335
ozaveščenost o evropskih kulturnih in moralnih vrednotah	72	1,40	0,620	25	1,20	0,764	1,325	0,189
spoštovanje različnih kultur	72	1,69	0,493	25	1,48	0,714	1,391	0,174
poznavanje evropskih institucij in njihovega delovanja	72	1,26	0,692	25	1,24	0,879	0,138	0,890
poznavanje in razumevanje sistemov izobraževanja v državah partnericah	72	1,58	0,645	25	1,36	0,810	1,394	0,167
poznavanje tujih didaktičnih okolij	72	1,42	0,645	25	1,20	0,866	1,320	0,190
motiviranost učiteljev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje	72	1,22	0,676	25	1,40	0,645	-1,146	0,255
prizadevanje učiteljev za demokratični dialog z učenci	72	1,14	0,718	25	1,24	0,663	-0,618	0,538
vklučevanje učencev v odločitve o poteku učenja	72	0,92	0,765	25	0,96	0,735	-0,247	0,806

5.3 Vpliv na učence

vpliv na učence	osnovna šola			srednja šola			<i>t-test</i>	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	<i>t</i>	<i>sig.</i>
ozaveščenost učencev o jezikovni raznovrstnosti v Evropi	104	1,70	0,500	66	1,61	0,605	1,076	0,284
ozaveščenost in poznavanje različnih kultur	104	1,83	0,380	66	1,70	0,525	1,741	0,085
motiviranost za učenje tujih jezikov	104	1,70	0,555	66	1,64	0,598	0,728	0,468
samozavest pri uporabi oz. govorjenju tujega jezika	104	1,70	0,573	66	1,82	0,461	-1,456	0,147
znanje tujih jezikov	104	1,61	0,614	66	1,59	0,554	0,160	0,873
sporazumevalne zmožnosti v maternem jeziku	104	0,86	0,829	66	0,82	0,763	0,297	0,767
zanimanje za druge evropske države in njihovo kulturo	104	1,79	0,410	66	1,65	0,540	1,761	0,081
oblikovanje evropske identitete in državljanstva	104	1,37	0,683	66	1,38	0,651	-0,127	0,899
spoštovanje različnosti	104	1,75	0,457	66	1,70	0,554	0,678	0,498
izražanje ustvarjalnih sposobnosti	104	1,47	0,653	66	1,47	0,638	0,014	0,989
razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)	104	1,29	0,733	66	1,11	0,787	1,536	0,126
poznavanje in uporaba strategij učenja	104	0,99	0,794	66	0,80	0,749	1,532	0,127
razvoj podjetnosti in samoiniciativnosti	104	1,00	0,776	66	1,03	0,803	-0,245	0,807
sodelovalne veščine	104	1,51	0,557	66	1,61	0,579	-1,083	0,280
želja po sodelovanju z vrstniki doma in v tujini	104	1,78	0,461	66	1,70	0,495	1,096	0,275

želja po pridobivanju novega znanja	104	1,58	0,618	66	1,55	0,560	0,335	0,738
zmožnost kritičnega razmišljanja	104	1,33	0,703	66	1,45	0,661	-1,181	0,239

6. Razlike v oceni vpliva projektov glede na okolje šole

V nadaljevanju so prikazane razlike v ocenah vplivov izvedenih projektov glede na okolje šole oz. razlike med mestnimi in podeželskimi šolami. Razlike so analizirane ločeno na odgovorih ravnateljev in na odgovorih učiteljev.

6.1 Vpliv na šolo

Učitelji koordinatorji

vpliv na šolo	mesto			podeželje			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem	87	1,26	0,754	83	1,33	0,718	-0,539	0,590
kolegialnost med zaposlenimi	87	1,25	0,866	83	1,40	0,680	-1,209	0,229
izmenjava učencev s partnerskimi šolami	87	1,44	0,788	83	1,48	0,755	-0,381	0,704
ekskurzije učencev v tujino	87	1,41	0,815	83	1,49	0,802	-0,646	0,519
stiki učencev s tujimi učenci	87	1,52	0,626	83	1,60	0,661	-0,862	0,390
stiki učiteljev s tujimi učitelji	87	1,75	0,463	83	1,64	0,616	1,294	0,198
sodelovanje med učitelji in ravnateljem	87	1,32	0,755	83	1,39	0,678	-0,578	0,564
podpora učiteljem s strani ravnatelja	87	1,62	0,703	83	1,54	0,721	0,719	0,473
seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom	87	1,46	0,679	83	1,47	0,612	-0,102	0,919
izvajanje obveznega programa šole	87	0,94	0,783	83	1,02	0,765	-0,687	0,493

izvajanje dodatnih dejavnosti za učence/ dijake	87	1,26	0,655	83	1,43	0,609	-1,744	0,083
prepoznavnost vaše šole v okolju	87	1,51	0,568	83	1,65	0,528	-1,720	0,087
pripravljenost kolektiva za sodelovanje v novih projektih	87	1,23	0,817	83	1,20	0,838	0,198	0,844
odprtost vaše šole do lokalnega okolja in širše	87	1,31	0,687	83	1,48	0,739	-1,569	0,119
sodelovanje s starši učencev	87	1,09	0,693	83	1,16	0,724	-0,595	0,552
sodelovanje z drugimi slovenskimi šolami	87	0,46	0,775	83	0,54	0,650	-0,750	0,455
pripravljenost kolektiva na navezovanje stikov s šolami v tujini	87	1,37	0,667	83	1,27	0,734	0,956	0,340
dialog med zaposlenimi	87	1,08	0,824	83	1,29	0,708	-1,767	0,079
uporaba IKT na šoli	87	1,26	0,754	83	1,37	0,711	-0,970	0,334
sporazumevalna zmožnost zaposlenih v tujem jeziku	87	1,44	0,623	83	1,51	0,612	-0,730	0,466
delovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	87	1,38	0,686	83	1,53	0,570	-1,561	0,120

Ravnatelji

vpliv na šolo	mesto			podeželje			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem	60	1,45	0,790	37	1,32	0,818	0,751	0,455
kolegialnost med zaposlenimi	60	1,37	0,802	37	1,46	0,730	-0,572	0,568
izmenjava učencev s partnerskimi šolami	60	1,48	0,792	37	1,46	0,767	0,146	0,884

ekskurzije učencev v tujino	60	1,38	0,865	37	1,32	0,784	0,338	0,736
stiki učencev s tujimi učenci	60	1,58	0,809	37	1,32	0,747	1,576	0,118
stiki učiteljev s tujimi učitelji	60	1,75	0,437	37	1,43	0,689	2,510	0,015
sodelovanje med učitelji in ravnateljem	60	1,67	0,542	37	1,59	0,762	0,543	0,588
podpora učiteljem s strani ravnatelja	60	1,70	0,530	37	1,65	0,676	0,417	0,678
seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom	60	1,52	0,624	37	1,49	0,692	0,222	0,825
izvajanje obveznega programa šole	60	1,12	0,666	37	0,97	0,833	0,937	0,351
izvajanje dodatnih dejavnosti za učence	60	1,45	0,594	37	1,35	0,753	0,716	0,476
prepoznavnost vaše šole v okolju	60	1,53	0,623	37	1,65	0,716	-0,836	0,405
pripravljenost kolektiva za sodelovanje v novih projektih	60	1,37	0,736	37	1,19	0,908	1,054	0,294
odprtost vaše šole do lokalnega okolja in širše	60	1,48	0,748	37	1,51	0,731	-0,195	0,846
sodelovanje s starši učencev	60	1,17	0,717	37	1,16	0,688	0,031	0,976
sodelovanje z drugimi slovenskimi šolami	60	0,70	0,766	37	0,76	0,760	-0,356	0,723
pripravljenost kolektiva na navezovanje stikov s šolami v tujini	60	1,45	0,649	37	1,30	0,740	1,066	0,289
dialog med zaposlenimi	60	1,27	0,710	37	1,24	0,830	0,148	0,883
uporaba IKT na šoli	60	1,20	0,819	37	1,32	0,747	-0,750	0,455
sporazumevalna zmožnost zaposlenih v tujem jeziku	60	1,47	0,650	37	1,49	0,607	-0,150	0,881
delovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	60	1,48	0,596	37	1,46	0,691	0,180	0,857

6.2 Vpliv na učitelje

Učitelji koordinatorji

vpliv na učitelje	mesto			podeželje			<i>t-test</i>	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	<i>t</i>	<i>sig.</i>
uporaba sodelovalnega učenja pri pouku	87	1,06	0,705	83	1,19	0,723	-1,235	0,219
spodbujanje individualnega dela pri pouku	87	0,92	0,781	83	1,01	0,724	-0,800	0,425
izvajanje medpredmetnega povezovanja	87	1,33	0,659	83	1,41	0,645	-0,763	0,447
uporaba novih gradiv in vsebin	87	1,43	0,583	83	1,45	0,524	-0,241	0,810
sodelovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	87	1,29	0,697	83	1,41	0,645	-1,186	0,237
obremenitev učiteljev	87	0,02	1,161	83	0,11	1,240	-0,464	0,643
seznanjenost z novimi oblikami in metodami poučevanja	87	1,22	0,738	83	1,12	0,739	0,864	0,389
uporaba raznolikih metod in oblik poučevanja	87	1,17	0,702	83	1,18	0,718	-0,076	0,939
bogatitev vsebin pri predmetu	87	1,52	0,588	83	1,57	0,588	-0,543	0,588
vključevanje lastne kulture in dediščine v poučevanje	87	1,34	0,696	83	1,53	0,631	-1,816	0,071
zmožnosti učiteljev za poučevanje učencev s posebnimi potrebami	87	0,32	0,707	83	0,66	0,785	-2,969	0,003
razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)	87	1,21	0,780	83	1,33	0,718	-1,029	0,305
socialne kompetence učiteljev	87	1,33	0,726	83	1,43	0,609	-0,975	0,331

organizacijske veščine učiteljev (zmožnost in pripravljenost organizacije in vodenja projektov, timov)	87	1,53	0,679	83	1,60	0,540	-0,785	0,434
usposabljanje učiteljev v uporabi IKT	87	0,95	0,834	83	1,13	0,823	-1,404	0,162
usposabljanje učiteljev v znanju tujih jezikov	87	1,20	0,790	83	1,35	0,756	-1,297	0,196
usposabljanje učiteljev v uporabi novih metod in oblik poučevanja	87	0,94	0,768	83	1,00	0,749	-0,494	0,622
odnos učiteljev z učenci	87	1,40	0,784	83	1,41	0,645	-0,067	0,947
ozaveščenost učiteljev o skupni evropski dediščini	87	1,49	0,697	83	1,39	0,695	1,018	0,310
ozaveščenost o evropskih kulturnih in moralnih vrednotah	87	1,47	0,644	83	1,47	0,687	0,014	0,989
spoštovanje različnih kultur	87	1,72	0,499	83	1,75	0,464	-0,309	0,758
poznavanje evropskih institucij in njihovega delovanja	87	1,14	0,685	83	1,20	0,728	-0,617	0,538
poznavanje in razumevanje sistemov izobraževanja v državah partnericah	87	1,62	0,555	83	1,53	0,570	1,049	0,296
poznavanje tujih didaktičnih okolij	87	1,48	0,607	83	1,36	0,673	1,235	0,219
motiviranost učiteljev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje	87	1,24	0,646	83	1,23	0,669	0,124	0,902
prizadevanje učiteljev za demokratični dialog z učenci	87	1,11	0,799	83	1,11	0,749	0,055	0,956
vključevanje učencev v odločitve o poteku učenja	87	0,87	0,728	83	0,96	0,723	-0,811	0,419

Ravnatelji

vpliv na učitelje	mesto			podeželje			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
uporaba sodelovalnega učenja pri pouku	60	1,28	0,640	37	1,24	0,641	0,299	0,765
spodbujanje individualnega dela pri pouku	60	1,22	0,783	37	0,89	0,658	2,194	0,031
izvajanje medpredmetnega povezovanja	60	1,50	0,597	37	1,57	0,555	-0,556	0,579
uporaba novih gradiv in vsebin	60	1,57	0,621	37	1,16	0,688	2,991	0,004
sodelovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	60	1,57	0,621	37	1,43	0,603	1,046	0,298
obremenitev učiteljev	60	0,38	1,136	37	0,41	1,092	-0,094	0,925
seznanjenost z novimi oblikami in metodami poučevanja	60	1,18	0,676	37	0,95	0,621	1,731	0,087
uporaba raznolikih metod in oblik poučevanja	60	1,32	0,676	37	0,97	0,600	2,608	0,011
bogatitev vsebin pri predmetu	60	1,60	0,588	37	1,49	0,607	0,913	0,364
vključevanje lastne kulture in dediščine v poučevanje	60	1,28	0,783	37	1,35	0,753	-0,422	0,674
zmožnosti učiteljev za poučevanje učencev s posebnimi potrebami	60	0,60	0,807	37	0,41	0,644	1,311	0,193
razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)	60	1,10	0,817	37	1,03	0,726	0,445	0,657
socialne kompetence učiteljev	60	1,48	0,651	37	1,30	0,702	1,327	0,188

organizacijske veščine učiteljev (zmožnost in pripravljenost organizacije in vodenja projektov, timov)	60	1,53	0,566	37	1,38	0,639	1,246	0,216
usposabljanje učiteljev v uporabi IKT	60	1,02	0,854	37	0,97	0,763	0,255	0,799
usposabljanje učiteljev v znanju tujih jezikov	60	1,35	0,659	37	1,41	0,644	-0,406	0,686
usposabljanje učiteljev v uporabi novih metod in oblik poučevanja	60	1,12	0,715	37	0,86	0,713	1,686	0,095
odnos učiteljev z učenci	60	1,48	0,676	37	1,43	0,603	0,375	0,709
ozaveščenost učiteljev o skupni evropski dediščini	60	1,28	0,666	37	1,46	0,650	-1,277	0,205
ozaveščenost o evropskih kulturnih in moralnih vrednotah	60	1,33	0,655	37	1,38	0,681	-0,324	0,747
spoštovanje različnih kultur	60	1,65	0,547	37	1,62	0,594	0,240	0,811
poznavanje evropskih institucij in njihovega delovanja	60	1,22	0,739	37	1,32	0,747	-0,694	0,489
poznavanje in razumevanje sistemov izobraževanja v državah partnericah	60	1,58	0,645	37	1,43	0,765	1,041	0,300
poznavanje tujih didaktičnih okolij	60	1,40	0,669	37	1,30	0,777	0,690	0,492
motiviranost učiteljev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje	60	1,30	0,696	37	1,22	0,630	0,597	0,552
prizadevanje učiteljev za demokratični dialog z učenci	60	1,20	0,708	37	1,11	0,699	0,624	0,534
vklučevanje učencev v odločitve o poteku učenja	60	0,90	0,796	37	0,97	0,687	-0,461	0,646

6.3 Vpliv na učence

vpliv na učence	mesto			podeželje			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
ozaveščenost učencev o jezikovni raznovrstnosti v Evropi	87	1,64	0,549	83	1,69	0,539	-0,516	0,607
ozaveščenost in poznavanje različnih kultur	87	1,74	0,493	83	1,82	0,387	-1,233	0,219
motiviranost za učenje tujih jezikov	87	1,61	0,617	83	1,75	0,514	-1,585	0,115
samozavest pri uporabi oz. govorjenju tujega jezika	87	1,72	0,564	83	1,77	0,502	-0,572	0,568
znanje tujih jezikov	87	1,57	0,603	83	1,63	0,578	-0,571	0,569
sporazumevalne zmožnosti v maternem jeziku	87	0,78	0,799	83	0,90	0,806	-0,991	0,323
zanimanje za druge evropske države in njihovo kulturo	87	1,68	0,517	83	1,80	0,406	-1,645	0,102
oblikovanje evropske identitete in državljanstva	87	1,36	0,682	83	1,39	0,659	-0,284	0,777
spoštovanje različnosti	87	1,68	0,560	83	1,78	0,415	-1,393	0,166
izražanje ustvarjalnih sposobnosti	87	1,49	0,626	83	1,45	0,667	0,489	0,626
razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)	87	1,16	0,776	83	1,28	0,738	-1,000	0,319
poznavanje in uporaba strategij učenja	87	0,89	0,738	83	0,95	0,825	-0,557	0,579
razvoj podjetnosti in samoiniciativnosti	87	0,94	0,768	83	1,08	0,799	-1,180	0,240
sodelovalne veščine	87	1,57	0,583	83	1,52	0,549	0,651	0,516
želja po sodelovanju z vrstniki doma in v tujini	87	1,71	0,504	83	1,78	0,443	-0,967	0,335

želja po pridobivanju novega znanja	87	1,55	0,545	83	1,58	0,646	-0,291	0,772
zmožnost kritičnega razmišljanja	87	1,41	0,639	83	1,34	0,737	0,724	0,470

7. Nove spremenljivke

Za posamezne sklope indikatorjev so bile ustvarjene nove spremenljivke, ki predstavljajo tri vrste vplivov projektov, in sicer vpliv na delo v šoli, vpliv na delo učiteljev in vpliv na učence. V nadaljevanju je ločeno za učitelje in ravnatelje prikazana osnovna deskriptivna analiza novih spremenljivk, njihova zanesljivost ter tudi primerjalne analize.

7.1 Učitelji

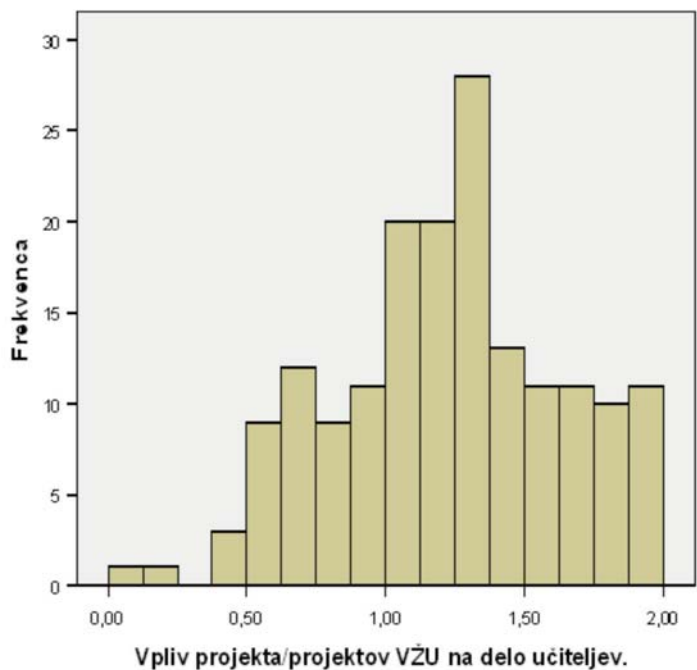
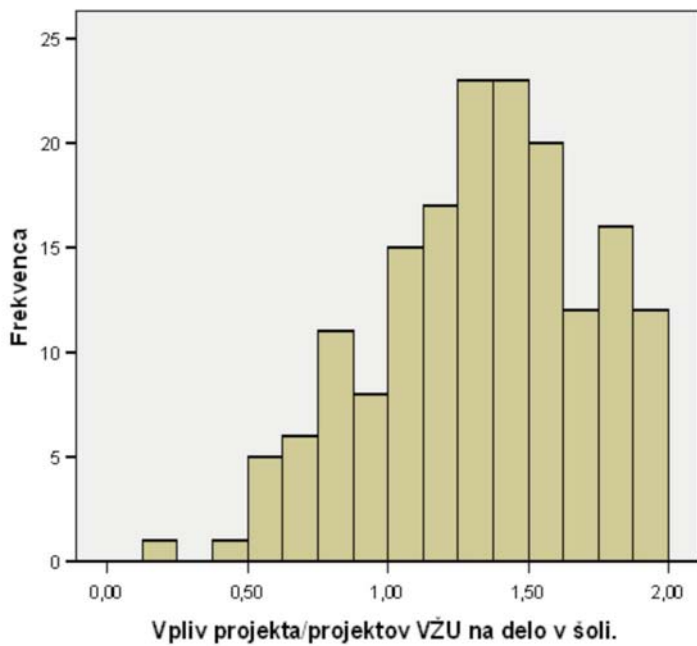
Zanesljivost novih spremenljivk

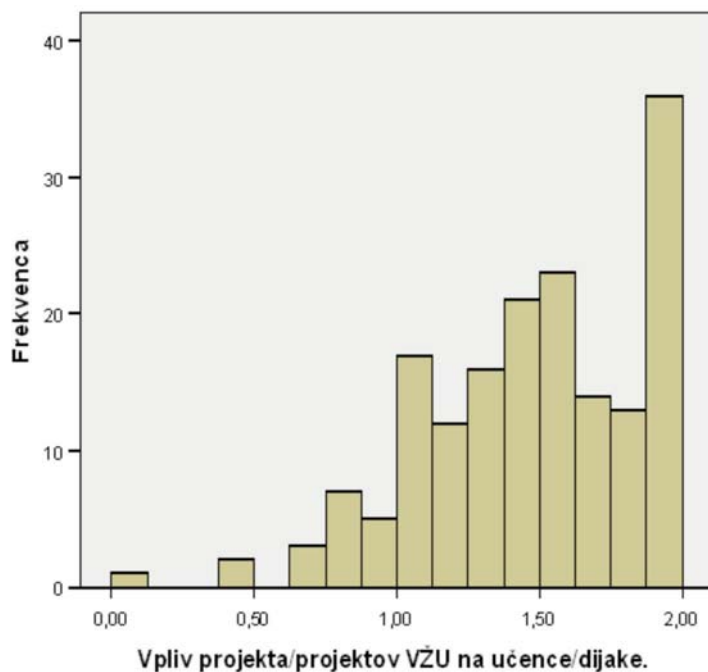
sklop indikatorjev	število odgovorov	število indikatorjev	Cronbachov alfa
vpliv na delo v šoli	170	21	0,878
vpliv na delo učiteljev	170	27	0,921
vpliv na učence	170	17	0,905

Povprečja

spremenljivka	število odgovorov	minimum	maksimum	povprečje	standardni odklon	t-test (testna vrednost = 0)	
						t	sig.
vpliv na delo v šoli	170	0,19	2,00	1,336	0,381	45,790	0,000
vpliv na delo učiteljev	170	0,07	2,00	1,226	0,409	39,071	0,000
vpliv na učence	170	0,00	2,00	1,470	0,392	48,909	0,000

Učitelji – Histogrami

Ocena vpliva glede na sodelovanje v posameznih sektorskih programih

a) Comenius

vpliv projektov	niso sodelovali			so sodelovali			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
vpliv na delo v šoli	14	1,139	0,500	156	1,354	0,365	-1,569	0,138
vpliv na delo učiteljev	14	0,910	0,571	156	1,254	0,381	-2,211	0,044
vpliv na učence	14	1,307	0,517	156	1,485	0,377	-1,261	0,228

b) Leonardo da Vinci

vpliv projektov	niso sodelovali			so sodelovali			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
vpliv na delo v šoli	137	1,358	0,368	33	1,245	0,421	1,538	0,126
vpliv na delo učiteljev	137	1,266	0,383	33	1,059	0,476	2,649	0,009
vpliv na učence	137	1,481	0,392	33	1,426	0,396	0,721	0,472

c) Študijski obiski

vpliv projektov	niso sodelovali			so sodelovali			<i>t-test</i>	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	<i>t</i>	<i>sig.</i>
vpliv na delo v šoli	144	1,329	0,383	26	1,377	0,369	-0,594	0,553
vpliv na delo učiteljev	144	1,223	0,418	26	1,244	0,360	-0,239	0,812
vpliv na učence	144	1,462	0,406	26	1,514	0,307	-0,611	0,542

d) eTwinning

vpliv projektov	niso sodelovali			so sodelovali			<i>t-test</i>	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	<i>t</i>	<i>sig.</i>
vpliv na delo v šoli	124	1,348	0,383	46	1,305	0,377	0,646	0,519
vpliv na delo učiteljev	124	1,235	0,408	46	1,202	0,415	0,462	0,645
vpliv na učence	124	1,458	0,395	46	1,503	0,386	-0,654	0,514

Povezanost med spremenljivkami

Pearsonov koeficient korelacije (n = 170)	vpliv na delo v šoli	vpliv na delo učiteljev	vpliv na učence/dijake
vpliv na delo v šoli	1	0,752 (**)	0,579 (**)
vpliv na delo učiteljev	0,752(**)	1	0,730 (**)
vpliv na učence	0,579(**)	0,730 (**)	1

** Korelacija je značilna pri stopnji 0,01 (2-stranska).

7.2 Ravnatelji

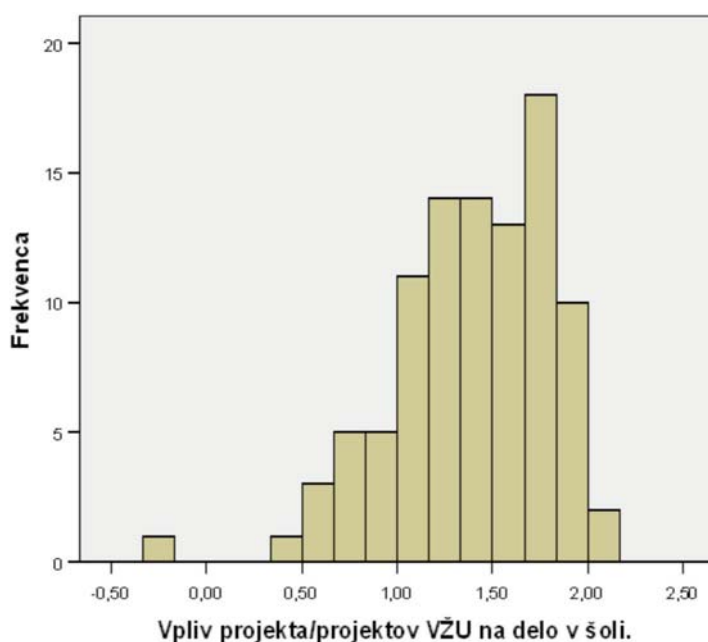
Zanesljivost novih spremenljivk

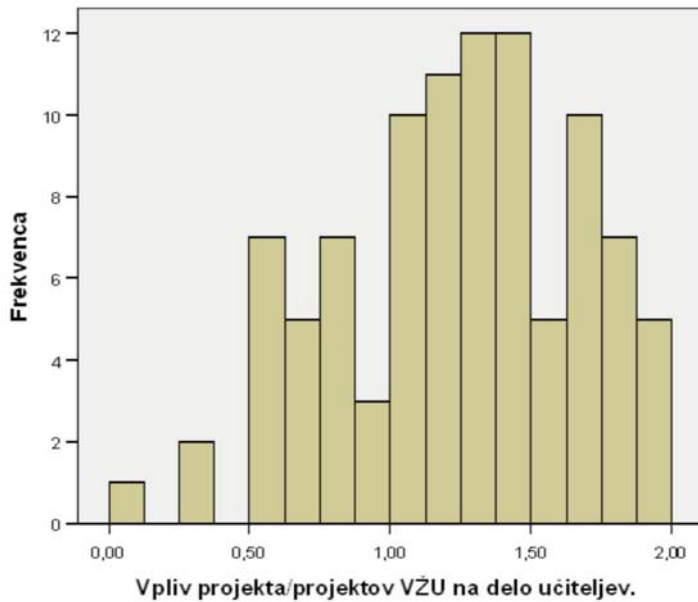
sklop indikatorjev	število odgovorov	število indikatorjev	Cronbachov alfa
vpliv na delo v šoli	97	21	0,896
vpliv na delo učiteljev	97	27	0,932

Povprečja

spremenljivka	število odgovorov	minimum	maksimum	povprečje	standardni odklon	t-test (testna vrednost = 0)	
						t	sig.
vpliv na šolo	97	-0,29	2,00	1,388	0,408	33,548	0,000
vpliv na učitelje	97	0,11	2,00	1,242	0,424	28,821	0,000

Histograma

Ocena vpliva glede na sodelovanje v posameznih sektorskih programih

a) Comenius

vpliv projektov	niso sodelovali			so sodelovali			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
vpliv na delo v šoli	9	1,180	0,600	88	1,410	0,381	-1,624	0,108
vpliv na delo učiteljev	9	1,037	0,487	88	1,263	0,415	-1,532	0,129

b) Leonardo da Vinci

vpliv projektov	niso sodelovali			so sodelovali			t-test	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	t	sig.
vpliv na delo v šoli	82	1,361	0,427	15	1,540	0,236	-2,325	0,026
vpliv na delo učiteljev	82	1,234	0,422	15	1,289	0,447	-0,463	0,645

c) Študijski obiski

vpliv projektov	niso sodelovali			so sodelovali			<i>t-test</i>	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	<i>t</i>	<i>sig.</i>
vpliv na delo v šoli	56	1,344	0,396	41	1,448	0,420	-1,244	0,217
vpliv na delo učiteljev	56	1,218	0,405	41	1,276	0,453	-0,662	0,510

d) eTwinning

vpliv projektov	niso sodelovali			so sodelovali			<i>t-test</i>	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	<i>t</i>	<i>sig.</i>
vpliv na delo v šoli	63	1,366	0,419	34	1,430	0,388	-0,738	0,463
vpliv na delo učiteljev	63	1,228	0,425	34	1,269	0,429	-0,458	0,648

Povezanost med spremenljivkama

Pearsonov koeficient korelacije (n = 97)	vpliv na delo v šoli	vpliv na delo učiteljev
vpliv na delo v šoli	1	0,793 (**)
vpliv na delo učiteljev	0,793 (**)	1

** Korelacija je značilna pri stopnji 0,01 (2-stranska).

7.3 Vpliv projektov

Razlike med ravnatelji in učitelji

vpliv projektov	ravnatelji			učitelji			<i>t-test</i>	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	<i>t</i>	<i>sig.</i>
vpliv na šolo	97	1,388	0,408	170	1,336	0,381	1,044	0,297
vpliv na učiteljev	97	1,242	0,424	170	1,226	0,409	0,306	0,760

Razlike v oceni učiteljev glede na vrsto šole

vpliv projektov	osnovna šola			srednja šola			<i>t-test</i>	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	<i>t</i>	<i>sig.</i>
vpliv na delo v šoli	104	1,375	0,382	66	1,275	0,373	1,688	0,093
vpliv na delo učiteljev	104	1,273	0,416	66	1,152	0,390	1,889	0,061
vpliv na učence	104	1,485	0,397	66	1,447	0,386	0,604	0,547

Razlike v oceni ravnateljev glede na vrsto šole

vpliv projektov	osnovna šola			srednja šola			<i>t-test</i>	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	<i>t</i>	<i>sig.</i>
vpliv na delo v šoli	72	1,385	0,432	25	1,398	0,334	-0,139	0,890
vpliv na delo učiteljev	72	1,257	0,419	25	1,200	0,445	0,573	0,568

Razlike v oceni učiteljev glede na okolje šole

vpliv projektov	mesto			podeželje			<i>t-test</i>	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	<i>t</i>	<i>sig.</i>
vpliv na delo v šoli	87	1,303	0,390	83	1,371	0,370	-1,165	0,246
vpliv na delo učiteljev	87	1,198	0,412	83	1,255	0,407	-0,912	0,363
vpliv na učence	87	1,442	0,398	83	1,500	0,386	-0,955	0,341

Razlike v oceni ravnateljev glede na okolje šole

vpliv projektov	mesto			podeželje			<i>t-test</i>	
	št. odg.	povprečje	st. odklon	št. odg.	povprečje	st. odklon	<i>t</i>	<i>sig.</i>
vpliv na delo v šoli	60	1,409	0,381	37	1,355	0,450	0,626	0,533
vpliv na delo učiteljev	60	1,276	0,423	37	1,187	0,426	1,000	0,320

Prikaz frekvenc pri oceni vpliva na posameznih področjih

Vpliv projektov na delo v šoli

1) občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	4	4,1	3	1,8
projekt ni imel vpliva	7	7,2	19	11,2
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	32	33,0	73	42,9
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	54	55,7	75	44,1
skupaj	97	100,0	170	100,0

2) kolegialnost med zaposlenimi

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	1	0,6
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	4	4,1	3	1,8
projekt ni imel vpliva	5	5,2	18	10,6
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	36	37,1	66	38,8
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	52	53,6	82	48,2
skupaj	97	100,0	170	100,0

3) izmenjava učencev s partnerskimi šolami

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratgoročno negativen vpliv)	1	1,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	14	14,4	29	17,1
manjši pozitiven vpliv (kratgoročno pozitiven vpliv)	20	20,6	34	20,0
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	62	63,9	107	62,9
skupaj	97	100,0	170	100,0

4) ekskurzije učencev v tujino

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratgoročno negativen vpliv)	1	1,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	19	19,6	34	20,0
manjši pozitiven vpliv (kratgoročno pozitiven vpliv)	21	21,6	25	14,7
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	56	57,7	111	65,3
skupaj	97	100,0	170	100,0

5) stiki učencev s tujimi učenci

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	1	1,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	12	12,4	14	8,2
manjši pozitiven vpliv (kratgoročno pozitiven vpliv)	22	22,7	47	27,6
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	62	63,9	109	64,1
skupaj	97	100,0	170	100,0

6) stiki učiteljev s tujimi učitelji

vpliv projektov	ravnateljji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	4	4,1	7	4,1
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	28	28,9	38	22,4
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	65	67,0	125	73,5
skupaj	97	100,0	170	100,0

7) sodelovanje med učitelji in ravnateljem

vpliv projektov	ravnateljji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	1	1,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	5	5,2	24	14,1
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	22	22,7	62	36,5
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	69	71,1	84	49,4
skupaj	97	100,0	170	100,0

8) podpora učiteljem s strani ravnatelja

vpliv projektov	ravnateljji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	1	0,6
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0	2	1,2
projekt ni imel vpliva	6	6,2	10	5,9
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	19	19,6	41	24,1
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	72	74,2	116	68,2
skupaj	97	100,0	170	100,0

9) seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkorочно negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	8	8,2	14	8,2
manjši pozitiven vpliv (kratkorочно pozitiven vpliv)	32	33,0	63	37,1
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	57	58,8	93	54,7
skupaj	97	100,0	170	100,0

10) izvajanje obveznega programa šole

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkorочно negativen vpliv)	1	1,0	5	2,9
projekt ni imel vpliva	20	20,6	37	21,8
manjši pozitiven vpliv (kratkorочно pozitiven vpliv)	48	49,5	84	49,4
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	28	28,9	44	25,9
skupaj	97	100,0	170	100,0

11) izvajanje dodatnih dejavnosti za učence/dijake

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkorочно negativen vpliv)	1	1,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	6	6,2	15	8,8
manjši pozitiven vpliv (kratkorочно pozitiven vpliv)	42	43,3	81	47,6
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	48	49,5	74	43,5
skupaj	97	100,0	170	100,0

12) prepoznavnost vaše šole v okolju

vpliv projektov	ravnatelj		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	1	1,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	6	6,2	5	2,9
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	26	26,8	62	36,5
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	64	66,0	103	60,6
skupaj	97	100,0	170	100,0

13) pripravljenost kolektiva za sodelovanje v novih projektih

vpliv projektov	ravnatelj		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	1	0,6
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	4	4,1	6	3,5
projekt ni imel vpliva	9	9,3	19	11,2
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	38	39,2	73	42,9
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	46	47,4	71	41,8
skupaj	97	100,0	170	100,0

14) odprtost vaše šole do lokalnega okolja in širše

vpliv projektov	ravnatelj		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	1	1,0	2	1,2
projekt ni imel vpliva	11	11,3	17	10,0
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	24	24,7	63	37,1
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	61	62,9	88	51,8
skupaj	97	100,0	170	100,0

15) sodelovanje s starši učencev

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkorочно negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	17	17,5	33	19,4
manjši pozitiven vpliv (kratkorочно pozitiven vpliv)	47	48,5	83	48,8
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	33	34,0	54	31,8
skupaj	97	100,0	170	100,0

16) sodelovanje z drugimi slovenskimi šolami

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	1	0,6
manjši negativen vpliv (kratkorочно negativen vpliv)	1	1,0	1	0,6
projekt ni imel vpliva	42	43,3	98	57,6
manjši pozitiven vpliv (kratkorочно pozitiven vpliv)	37	38,1	52	30,6
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	17	17,5	18	10,6
skupaj	97	100,0	170	100,0

17) pripravljenost kolektiva na navezovanje stikov s šolami v tujini

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkorочно negativen vpliv)	1	1,0	2	1,2
projekt ni imel vpliva	8	8,2	17	10,0
manjši pozitiven vpliv (kratkorочно pozitiven vpliv)	40	41,2	76	44,7
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	48	49,5	75	44,1
skupaj	97	100,0	170	100,0

18) dialog med zaposlenimi

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	1	0,6
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	4	4,1	1	0,6
projekt ni imel vpliva	6	6,2	29	17,1
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	48	49,5	74	43,5
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	39	40,2	65	38,2
skupaj	97	100,0	170	100,0

19) uporaba IKT na šoli

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	1	1,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	18	18,6	27	15,9
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	34	35,1	62	36,5
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	44	45,4	81	47,6
skupaj	97	100,0	170	100,0

20) sporazumevalna zmožnost zaposlenih v tujem jeziku

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	7	7,2	11	6,5
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	37	38,1	68	40,0
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	53	54,6	91	53,5
skupaj	97	100,0	170	100,0

21) delovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	1	1,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	4	4,1	13	7,6
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	40	41,2	67	39,4
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	52	53,6	90	52,9
skupaj	97	100,0	170	100,0

Vpliv projektov na delo učiteljev

1) uporaba sodelovalnega učenja pri pouku

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	10	10,3	34	20,0
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	51	52,6	81	47,6
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	36	37,1	55	32,4
skupaj	97	100,0	170	100,0

2) spodbujanje individualnega dela pri pouku

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	23	23,7	51	30,0
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	42	43,3	74	43,5
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	32	33,0	45	26,5
skupaj	97	100,0	170	100,0

3) izvajanje medpredmetnega povezovanja

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	4	4,1	16	9,4
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	38	39,2	75	44,1
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	55	56,7	79	46,5
skupaj	97	100,0	170	100,0

4) uporaba novih gradiv in vsebin

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	10	10,3	5	2,9
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	37	38,1	86	50,6
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	50	51,5	79	46,5
skupaj	97	100,0	170	100,0

5) sodelovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	6	6,2	19	11,2
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	35	36,1	73	42,9
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	56	57,7	78	45,9
skupaj	97	100,0	170	100,0

6) obremenitev učiteljev

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	2	2,1	8	4,7
manjši negativen vpliv (kratkorочно negativen vpliv)	27	27,8	68	40,0
projekt ni imel vpliva	14	14,4	23	13,5
manjši pozitiven vpliv (kratkorочно pozitiven vpliv)	39	40,2	47	27,6
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	15	15,5	24	14,1
skupaj	97	100,0	170	100,0

7) seznanjenost z novimi oblikami in metodami poučevanja

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkorочно negativen vpliv)	0	0,0	1	0,6
projekt ni imel vpliva	17	17,5	31	18,2
manjši pozitiven vpliv (kratkorочно pozitiven vpliv)	54	55,7	76	44,7
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	26	26,8	62	36,5
skupaj	97	100,0	170	100,0

8) uporaba raznolikih metod in oblik poučevanja

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkorочно negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	14	14,4	30	17,6
manjši pozitiven vpliv (kratkorочно pozitiven vpliv)	51	52,6	80	47,1
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	32	33,0	60	35,3
skupaj	97	100,0	170	100,0

9) bogatitev vsebin pri predmetu

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	5	5,2	8	4,7
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	33	34,0	62	36,5
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	59	60,8	100	58,8
skupaj	97	100,0	170	100,0

10) vključevanje lastne kulture in dediščine v poučevanje

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	18	18,6	17	10,0
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	31	32,0	62	36,5
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	48	49,5	91	53,5
skupaj	97	100,0	170	100,0

11) zmožnosti učiteljev za poučevanje učencev s posebnimi potrebami

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	3	3,1	2	1,2
projekt ni imel vpliva	52	53,6	109	64,1
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	30	30,9	33	19,4
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	12	12,4	26	15,3
skupaj	97	100,0	170	100,0

12) razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)

vpliv projektov	ravnateljji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkorочно negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	26	26,8	31	18,2
manjši pozitiven vpliv (kratkorочно pozitiven vpliv)	38	39,2	63	37,1
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	33	34,0	76	44,7
skupaj	97	100,0	170	100,0

13) socialne kompetence učiteljev

vpliv projektov	ravnateljji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkorочно negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	10	10,3	18	10,6
manjši pozitiven vpliv (kratkorочно pozitiven vpliv)	37	38,1	69	40,6
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	50	51,5	83	48,8
skupaj	97	100,0	170	100,0

14) organizacijske veščine učiteljev (zmožnost in pripravljenost organizacije in vodenja projektov, timov)

vpliv projektov	ravnateljji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkorочно negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	5	5,2	11	6,5
manjši pozitiven vpliv (kratkorочно pozitiven vpliv)	41	42,3	52	30,6
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	51	52,6	107	62,9
skupaj	97	100,0	170	100,0

15) usposabljanje učiteljev v uporabi IKT

vpliv projektov	ravnatelj		učitelj	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0	1	0,6
projekt ni imel vpliva	32	33,0	52	30,6
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	33	34,0	56	32,9
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	32	33,0	61	35,9
skupaj	97	100,0	170	100,0

16) usposabljanje učiteljev v znanju tujih jezikov

vpliv projektov	ravnatelj		učitelj	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	9	9,3	34	20,0
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	43	44,3	56	32,9
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	45	46,4	80	47,1
skupaj	97	100,0	170	100,0

17) usposabljanje učiteljev v uporabi novih metod in oblik poučevanja

vpliv projektov	ravnatelj		učitelj	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0	1	0,6
projekt ni imel vpliva	24	24,7	48	28,2
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	47	48,5	76	44,7
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	26	26,8	45	26,5
skupaj	97	100,0	170	100,0

18) odnos učiteljev z učenci

vpliv projektov	ravnateljji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0	1	0,6
projekt ni imel vpliva	8	8,2	20	11,8
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	36	37,1	58	34,1
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	53	54,6	91	53,5
skupaj	97	100,0	170	100,0

19) ozaveščenost učiteljev o skupni evropski dediščini

vpliv projektov	ravnateljji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	10	10,3	20	11,8
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	43	44,3	55	32,4
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	44	45,4	95	55,9
skupaj	97	100,0	170	100,0

20) ozaveščenost o evropskih kulturnih in moralnih vrednotah

vpliv projektov	ravnateljji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	10	10,3	16	9,4
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	43	44,3	58	34,1
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	44	45,4	96	56,5
skupaj	97	100,0	170	100,0

21) spoštovanje različnih kultur

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	4	4,1	3	1,8
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	27	27,8	39	22,9
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	66	68,0	128	75,3
skupaj	97	100,0	170	100,0

22) poznavanje evropskih institucij in njihovega delovanja

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	1	1,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	14	14,4	30	17,6
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	41	42,3	81	47,6
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	41	42,3	59	34,7
skupaj	97	100,0	170	100,0

23) poznavanje in razumevanje sistemov izobraževanja v državah partnericah

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	2	2,1	0	0,0
projekt ni imel vpliva	5	5,2	6	3,5
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	30	30,9	60	35,3
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	60	61,9	104	61,2
skupaj	97	100,0	170	100,0

24) poznavanje tujih didaktičnih okolij

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratgoročno negativen vpliv)	2	2,1	0	0,0
projekt ni imel vpliva	7	7,2	14	8,2
manjši pozitiven vpliv (kratgoročno pozitiven vpliv)	42	43,3	70	41,2
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	46	47,4	86	50,6
skupaj	97	100,0	170	100,0

25) motiviranost učiteljev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
projekt ni imel vpliva	12	12,4	21	12,4
manjši pozitiven vpliv (kratgoročno pozitiven vpliv)	47	48,5	88	51,8
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	38	39,2	61	35,9
skupaj	97	100,0	170	100,0

26) prizadevanje učiteljev za demokratični dialog z učenci

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratgoročno negativen vpliv)	0	0,0	1	0,6
projekt ni imel vpliva	17	17,5	39	22,9
manjši pozitiven vpliv (kratgoročno pozitiven vpliv)	47	48,5	70	41,2
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	33	34,0	60	35,3
skupaj	97	100,0	170	100,0

27) vključevanje učencev v odločitve o poteku učenja

vpliv projektov	ravnatelji		učitelji	
	število	odstotek	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	1	1,0	1	0,6
projekt ni imel vpliva	28	28,9	49	28,8
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	45	46,4	83	48,8
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	23	23,7	37	21,8
skupaj	97	100,0	170	100,0

Vpliv projektov na učence

1) ozaveščenost učencev o jezikovni raznovrstnosti v Evropi

vpliv projektov	učitelji	
	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0
projekt ni imel vpliva	6	3,5
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	45	26,5
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	119	70,0
skupaj	170	100,0

2) ozaveščenost in poznavanje različnih kultur

vpliv projektov	učitelji	
	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0
projekt ni imel vpliva	2	1,2
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	34	20,0
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	134	78,8
skupaj	170	100,0

3) motiviranost za učenje tujih jezikov

vpliv projektov	učitelji	
	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0
projekt ni imel vpliva	9	5,3
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	37	21,8
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	124	72,9
skupaj	170	100,0

4) samozavest pri uporabi oz. govorjenju tujega jezika

vpliv projektov	učitelji	
	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0
projekt ni imel vpliva	8	4,7
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	27	15,9
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	135	79,4
skupaj	170	100,0

5) znanje tujih jezikov

vpliv projektov	učitelji	
	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0
projekt ni imel vpliva	9	5,3
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	50	29,4
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	111	65,3
skupaj	170	100,0

6) sporazumevalne zmožnosti v maternem jeziku

vpliv projektov	učitelji	
	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0
projekt ni imel vpliva	70	41,2
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	57	33,5
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	43	25,3
skupaj	170	100,0

7) zanimanje za druge evropske države in njihovo kulturo

vpliv projektov	učitelji	
	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0
projekt ni imel vpliva	2	1,2
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	41	24,1
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	127	74,7
skupaj	170	100,0

8) oblikovanje evropske identitete in državljanstva

vpliv projektov	učitelji	
	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0
projekt ni imel vpliva	18	10,6
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	71	41,8
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	81	47,6
skupaj	170	100,0

9) spoštovanje različnosti

vpliv projektov	učitelji	
	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0
projekt ni imel vpliva	4	2,4
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	38	22,4
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	128	75,3
skupaj	170	100,0

10) izražanje ustvarjalnih sposobnosti

vpliv projektov	učitelji	
	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0
projekt ni imel vpliva	14	8,2
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	62	36,5
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	94	55,3
skupaj	170	100,0

11) razvoj računalniških veščin (IKT-veščin)

vpliv projektov	učitelji	
	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0
projekt ni imel vpliva	34	20,0
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	65	38,2
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	71	41,8
skupaj	170	100,0

12) poznavanje in uporaba strategij učenja

vpliv projektov	učitelji	
	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0
projekt ni imel vpliva	59	34,7
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	66	38,8
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	45	26,5
skupaj	170	100,0

13) razvoj podjetnosti in samoiniciativnosti

vpliv projektov	učitelji	
	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	1	0,6
projekt ni imel vpliva	48	28,2
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	69	40,6
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	52	30,6
skupaj	170	100,0

14) sodelovalne veščine

vpliv projektov	učitelji	
	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0
projekt ni imel vpliva	6	3,5
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	65	38,2
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	99	58,2
skupaj	170	100,0

15) želja po sodelovanju z vrstniki doma in v tujini

vpliv projektov	učitelji	
	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0
projekt ni imel vpliva	3	1,8
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	37	21,8
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	130	76,5
skupaj	170	100,0

16) želja po pridobivanju novega znanja

vpliv projektov	učitelji	
	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	0	0,0
projekt ni imel vpliva	9	5,3
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	56	32,9
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	105	61,8
skupaj	170	100,0

17) zmožnost kritičnega razmišljanja

vpliv projektov	učitelji	
	število	odstotek
večji negativen vpliv (dolgoročno negativen vpliv)	0	0,0
manjši negativen vpliv (kratkoročno negativen vpliv)	1	0,6
projekt ni imel vpliva	17	10,0
manjši pozitiven vpliv (kratkoročno pozitiven vpliv)	69	40,6
večji pozitiven vpliv (dolgoročno pozitiven vpliv)	83	48,8
skupaj	170	100,0

Prikaz frekvenc pri oceni vpliva na posamezne spremenljivke v delovanju šole

(a) Večji (dolgoročno) pozitiven vpliv na:

SPREMENLJIVKE DELOVANJA ŠOLE	ravnatelji	učitelji
ravnateljeva podpora učiteljem	74,2	68,2
sodelovanje med učitelji in ravnateljem	71,1	49,4
stiki učiteljev s tujimi učitelji	67,0	73,5
prepoznavnost šole v okolju	66,0	60,6
izmenjava učencev s partnerskimi šolami	63,9	62,9
stiki učencev s tujimi učenci	63,9	64,1
odprtost šole do lokalnega okolja	62,9	51,8
seznanjenost ravnatelja z učiteljevim delom	58,8	54,7
ekskurzije učencev v tujino	57,7	65,3
občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem	55,7	44,1
sporazumevalna zmožnost zaposlenih v tujem jeziku	54,6	53,5
kolegialnost med zaposlenimi	53,6	48,2
delovanje in usklajevanje med učitelji	53,6	52,9

(b) Manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv na:

SPREMENLJIVKE DELOVANJA ŠOLE	ravnatelji	učitelji
izvajanje obveznega programa šole	49,5	49,4
sodelovanje s starši učencev	48,5	48,8
izvajanje dodatnih dejavnosti za učence	43,3	47,6

- (c) Sodelovanje v projektih **ni imelo vpliva** na delovanje šole – tu izstopajo le frekvence mnenj pri oceni vpliva na eno spremenljivko:

Projekti niso imeli vpliva na delovanje šole

SPREMENLJIVKE DELOVANJA ŠOLE	ravnateljji	učitelji
sodelovanje z drugimi slovenskimi šolami	43,3	57,6

3.2.2 Prikaz frekvenc pri oceni vpliva na delo in kompetence učiteljev

- (a) **Večji (dolgoročno) pozitiven vpliv na učitelje:**

SPREMENLJIVKE DELA IN KOMPETENC UČITELJEV	ravnateljji	učitelji
spoštovanje različnih kultur	68,0	75,3
organizacijske veščine učiteljev	52,6	62,9
poznavanje in razumevanje sistemov izobraževanja v državah partnericah	61,9	61,2
bogatitev vsebin pri predmetu	60,8	58,8
sodelovanje in usklajevanje med učitelji (projektno delo, medpredmetno povezovanje)	57,7	45,9
izvajanje medpredmetnega povezovanja	56,7	46,5
ozaveščenost učiteljev o evropskih kulturnih in moralnih vrednotah	45,4	56,5
ozaveščenost učiteljev o skupni evropski dediščini	45,4	55,9
odnos učiteljev z učenci/dijaki	54,6	53,5
vključevanje lastne kulturne dediščine v poučevanje	49,5	53,5
socialne kompetence učiteljev	51,5	48,8

- (b) **Manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv na delo učiteljev:**

SPREMENLJIVKE DELA IN KOMPETENC UČITELJEV	ravnateljji	učitelji
seznanjenost z novimi oblikami in metodami poučevanja	55,7	44,7
uporaba raznolikih metod in oblik poučevanja	52,6	47,1
uporaba sodelovalnega učenja pri pouku	52,6	47,6
motiviranost učiteljev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje	48,5	51,8
poznavanje tujih didaktičnih okolij	47,4	50,6
uporaba novih gradiv in vsebin	38,1	50,6

(c) Sodelovanje v projektih **ni imelo vpliva** na delovanje šole:

SPREMENLJIVKE DELA IN KOMPETENC UČITELJEV	ravnatelji	učitelji
Zmožnost učiteljev za poučevanje otrok s posebnimi potrebami	53,6	64,1

3 **Prikaz frekvenc pri oceni vpliva na učence**

(a) **Večji (dolgoročno) pozitiven vpliv:**

SPREMENLJIVKE KOMPETENC IN NARAVNANOSTI UČENCEV/DIJAKOV	učitelji
samozavest pri uporabi oz. govorjenju tujega jezika	79,4
ozaveščenost o in poznavanje različnih kultur	78,8
želja po sodelovanju z vrstniki doma in v tujini	76,5
spoštovanje različnosti	75,3
zanimanje za druge evropske države in njihovo kulturo	74,7
motiviranost za učenje tujih jezikov	72,9
ozaveščenost učencev/dijakov o jezikovni raznovrstnosti v Evropi	70,0
znanje tujih jezikov	65,3
želja po pridobivanju novega znanja	61,8
sodelovalne veščine	58,2
izražanje ustvarjalnih sposobnosti	55,3
zmožnost kritičnega razmišljanja	48,8
oblikovanje evropske identitete in državljanstva	47,6
razvoj računalniških veščin	41,8

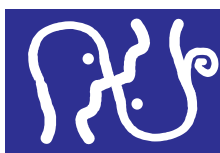
(b) **Manjši (kratkoročno) pozitiven vpliv:**

SPREMENLJIVKE KOMPETENC IN NARAVNANOSTI UČENCEV/DIJAKOV	učitelji
razvoj podjetnosti in samoiniciativnosti	40,6
poznavanje in uporaba strategij učenja	38,8

(c) Projekt ni imel vpliva:

SPREMENLJIVKE KOMPETENC IN NARAVNANOSTI UČENCEV/DIJAKOV	odstotek učitelji
sporazumevalna zmožnost v maternem jeziku	41,2

CMEPUS
Center RS za mobilnost
in evropske programe
izobraževanja in
usposabljanja

Ob železnici 30a
1000 Ljubljana, Slovenija
Tel.: (01) 620 94 50
Faks: (01) 620 94 51
E-naslov: info@cmepius.si
www.cmepius.si

Program
Vseživljenjsko
učenje

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT**